РЕШЕНИЕ

№ 301

ОТНОСНО: Приемане на План за интегрирано развитие на община Павликени за периода 2021-2027г. (ПИРО)

На основание чл. 21, ал.1, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл.13, ал.4, чл.23, т.1 и чл.24, т.1 от Закона за регионалното развитие, Общински съвет – Павликени:

Р Е Ш И:

1. Приема План за интегрирано развитие на община Павликени за периода 2021-2027г.

2. Възлага на Кмета на общината да публикува План за интегрирано развитие на община Павликени за периода 2021-2027г. и решението на общински съвет за приемането му на интернет страницата на общината и на Портала за обществени консултации на Министерски съвет в определения в Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие срок.

3. Възлага на Кмета на общината да представи План за интегрирано развитие на община Павликени за периода 2021-2027г. на Областния съвет за развитие Велико Търново в законоустановения срок.

ХРИСТО КАВАЛСКИ: (п)
Председател ОбС-Павликени

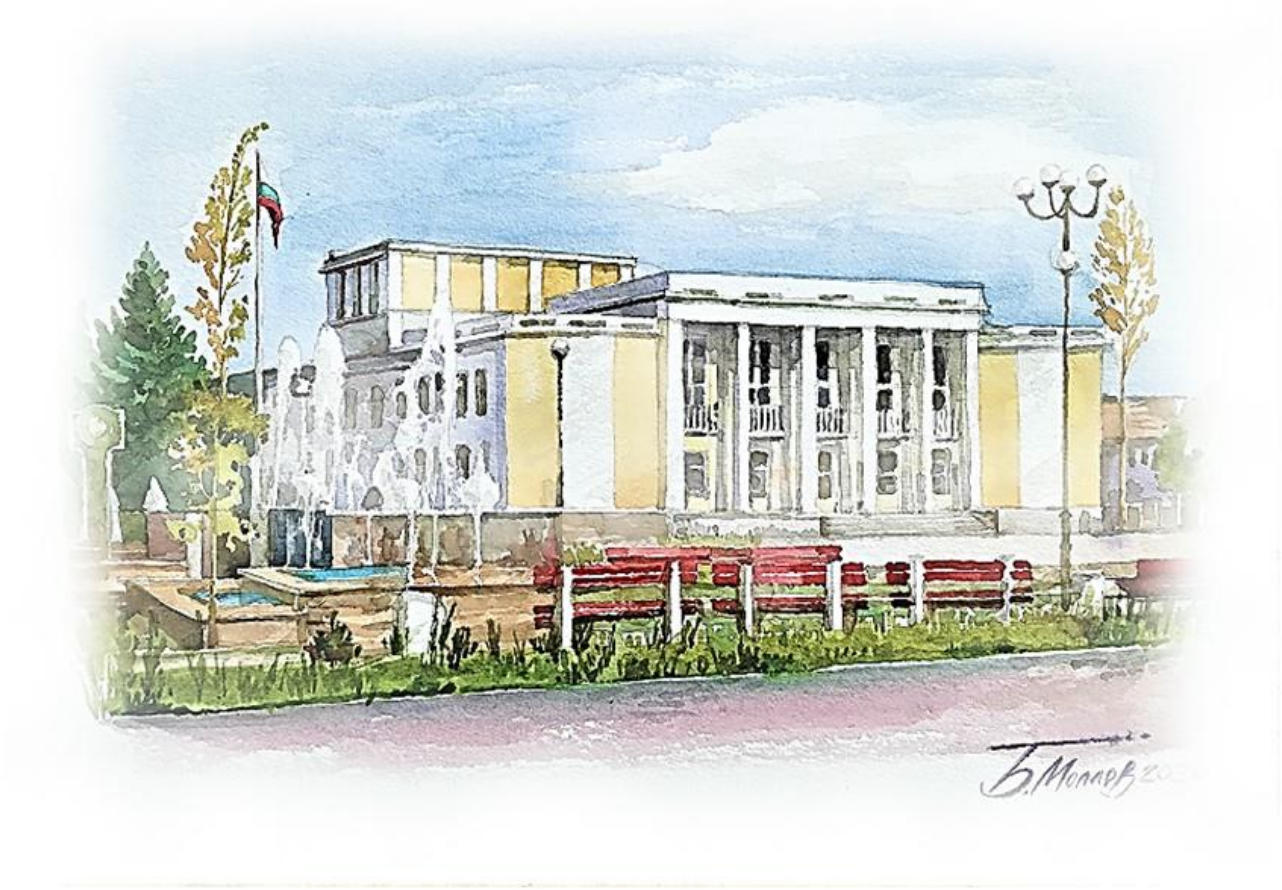

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ 2021 – 2027 Г.

Приет с Решение № 301 по Протокол № 24/25.02.2021 г. на Общински съвет Павликени

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ....9

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА....9

1.1.1. ОБХВАТ....9

1.1.2. ЦЕЛ НА ПИРО ПАВЛИКЕНИ....9

1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ....10

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА....10

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА....12

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО....15

1.4. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО....17

1.5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ....17

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ....18

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА....18

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА....18

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА....20

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО....21

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ....23

2.1.5. ИЗВОДИ ОТ ОБЩАТА ХАРАКТЕРИСТИКА....26

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА....26

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА....26

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН....28

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО....29

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА....30

2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА....32

2.2.6. ИЗВОДИ....36

2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ....36

2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ....36

2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА....44

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ....45

2.3.4. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА....46

2.3.5. СОЦИАЛНА СФЕРА....47

2.3.6. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО....48

2.3.7. ИЗВОДИ....49

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА....50

2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ 50
2.4.2. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА 52
2.4.3. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА И ВЕИ 53
2.4.4. ИЗВОДИ 54
2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ 54
2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ 54
2.5.2. ВОДИ 55
2.5.3. ПОЧВИ И ЗЕМНИ НЕДРА 55
2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ 56
2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ 56
2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 57
2.5.7. ИЗВОДИ 58
2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ 58
2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ 59
2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ 61
2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦАТИВИ 62
2.6.4. ИЗВОДИ 64
2.7. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА (АКО Е ПРИЛОЖИМО). 65
3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО 66
4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Ѝ 71
5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ 72
6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г. 73
6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ 73
6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА 74
6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ 74
6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ 75
6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ 76
ПРИОРИТЕТ 1: РАСТЕЖ И РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА БАЗА НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ 76
ПРИОРИТЕТ 2: МОДЕРНИЗИРАНА И СЪОБРАЗЕНА С ПОТРЕБНОСТИТЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ИКОНОМИКАТА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА 76
ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И НА ЧОВЕШКИЯ ПОТЕНЦИАЛ 77
ПРИОРИТЕТ 4: ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА, ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА 77

ПРИОРИТЕТ 5: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ В ДИАЛОГ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ 78

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 80

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 81

8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 81

8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 82

8.3. ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 82

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ 83

10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА 85

11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 86

11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА 86

11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ 86

11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА ..87

11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА 88

11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА 89

11.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА 90

12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО 91

12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА 91

12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ 91

12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА 92

12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ 92

12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ 93

12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ 94

12.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ 95

12.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ 96

13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА 99

14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ 100

15. ПРИЛОЖЕНИЯ 101

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1: Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период 10

Фигура 2: Глобални цели за устойчиво развитие на ООН 12

Фигура 3: Цели за устойчиво развитие 13

Фигура 4: Карта на община Павликени 18

Фигура 5: Схема на районните и регионални връзки на община Павликени 25

Фигура 6: Северен централен регион – БВП в текущи цени – млн. лв. 28

Фигура 7: Северен централен регион – РДМА и брой заети лица 28

Фигура 8: Развитие на икономиката на област Велико Търново 2015-2018 г. (РДМА, БВП, Произведена продукция) 29

Фигура 9: Развитие на икономиката на област Велико Търново 2015-2018 г. (БВП на човек, заети лица) 30

Фигура 10: Дял на предприятия в община Павликени спрямо предприятията в областта 30

Фигура 11: Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива 32

Фигура 12: Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива 33

Фигура 13: Земеделски стопани и отглеждани култури на територията на община Павликени 35

Фигура 14: Брой на отглежданите животни в община Павликени 36

Фигура 15: Население на община Павликени според преброяванията (1934-2011 г.) 37

Фигура 16: Раждаемост на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2011-2019 година) 39

Фигура 17: Смъртност на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 година) 39

Фигура 18: Естествен прираст на 1000 души от населението община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 година) 40

Фигура 19: Коефициент на заселени и изселени жители на 1000 д. население в област Велико Търново и община Павликени (2014-2019 г.) 41

Фигура 20: Механичен прираст на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 г.) 41

Фигура 21: Разпределение на населението по пол в община Павликени за периода 2014-2019 г. 42

Фигура 22: Възрастова структура на населението в община Павликени (2019 г.) 42

Фигура 23: Етническа структура на населението 43

Фигура 24: Образователна структура на населението 43

Фигура 25: Ученици, напуснали образователната система на община Павликени до VII клас* 45

Фигура 26: Заети лица по сектори на икономиката за 2018 г. в община Павликени 47

Фигура 27: Равнище на безработицата на различните административни нива в процент 47

Фигура 28: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Павликени и по административни нива за периода 2014-2018 г. 49

Фигура 29: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Павликени за периода 2014-2018 г.* 49

Фигура 30: Състояние на РПМ на територията на община Павликени 51

Фигура 31: Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Павликени 52

Фигура 32: Административна структура на Община Павликени 59

Фигура 33: Основни принципи, съблюдавани при формулирането на плана 74

Фигура 34. Структура на стратегическата част на ПИРО Павликени 79

Фигура 35: Приоритетни зони за въздействие 82

Фигура 36: Разпределение на финансовия ресурс по източници 99

Фигура 37: Разпределение на финансовия ресурс по приоритети 99

Таблица 1: Закони оказващи пряко влияние върху ПИРО 11

Таблица 2: Население на община Павликени по данни от национални преброявания 20

Таблица 3: Селища и тяхното население по данни от последното национално преброяване (2011 г.) на територията на община Павликени 20

Таблица 4: Читалища и библиотечен фонд в община Павликени 22

Таблица 5: Баланс на територията на община Павликени според ОУПО Павликени 23

Таблица 6: Разпределение на общата територия по землища в община Павликени 24

Таблица 7: Защитени и нарушени територии в общината 24

Таблица 8: Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година 27

Таблица 9: Брой нефинансови предприятия в община Павликени и област Велико Търново 31

Таблица 10: Заети лица в нефинансовите предприятия в община Павликени и област Велико Търново 31

Таблица 11: Стойност на произведената продукция от нефинансовите предприятия в община Павликени и област Велико Търново в хил. лв. 31

Таблица 12: Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Павликени за периода 2014-2018 г. 34

Таблица 13: Разпределение на населението в община Павликени по населени места 2012-2019 г. 38

Таблица 14: Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Павликени (уч. години 2011/12 – 2019/20) 44

Таблица 15: Паралелки, учители и учащи се в ОУ в община Павликени по класове 44

Таблица 16: Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Павликени за периода 2011-2018 година 45

Таблица 17: Подпомагани лица на територията на община Павликени 48

Таблица 18: Административен капацитет на Община Павликени 61

Таблица 19: Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Павликени за периода 2007-2020 г. 64

Таблица 20. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО 66

Таблица 21 Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата 89

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ	Автомагистрала
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водопровод и канализация
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
КОПС	Комитет за опазване на природната среда
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МГГП	Министерство на горите и горската промишленост
МГОПР	Министерство на горите и опазване на околната среда
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МПС	Моторни превозни средства
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“

ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПНИЕВИБ	Програмата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПМ	Републиканска пътна мрежа
СЕС	Средства на Европейския съюз
СУ	Средно училище
СЦР	Северен централен район/регион
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. ОБХВАТ

В своята същност ***Планът за интегрирано развитие на община Павликени (ПИРО) 2021-2027 г.*** е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Павликени и всички населени места в общината. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за кооперирane със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. ЦЕЛ НА ПИРО ПАВЛИКЕНИ

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Павликени е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. Общинският план на Павликени е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен район от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

1.2. ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Павликени е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – ***„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“***. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Следващата схема представя системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие преди и след промяната на Закона за регионалното развитие от 13.03.2020 г.

Фигура 1: Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Павликени 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). В този смисъл ПИРО следва да отчете и предвижданията на общия устройствен план на общината и да се синхронизира с него.

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ).

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията, вкл. нейното финансиране. По-важните от тях са:

Таблица 1: Закони оказващи пряко влияние върху ПИРО

1.	**ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАТИВНО–ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА Р БЪЛГАРИЯ**	**Обнародван ДВ. бр.130 от 5. 11. 1998 г. Последно изм. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.**
2.	**ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ**	**В сила от 17.09.1991 г. Последно изм. ДВ. бр.70 от 7 Август 2020 г.**
3.	**ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАЦИЯТА**	**Обнародван ДВ. бр.130 от 5. 11. 1998 г. Последно изм. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.**
4.	**ЗАКОН ЗА ДОСТЪПА ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ**	**Обнародван ДВ. бр.55 от 7 Юли 2000 г. Последно изм. ДВ. бр. 17 от 26.02.2019 г.**
5.	**ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ**	**Обнародван ДВ. бр.44 от 21 Май 1996 г. Последно изм. ДВ, бр.107 от 18 декември 2020г.**
6.	**ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКИЯ ДЪЛГ**	**Обнародван в ДВ. бр. 34 от 19 04 2005 г. Последно изм. ДВ. бр. 99 от 12 12 2017 г.**
7.	**ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ СЛУЖИТЕЛ**	**Обнародван ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999 г. Последно изм. ДВ, бр.109 от 22.12.2020г.**
8.	**КОДЕКС НА ТРУДА**	**В сила от 01.01.1987 г. Последно изм. доп. ДВ. бр.64 от 18 Юли 2020 г.**
9.	**ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**	**ДВ, бр. 15 от 15 02 2013 г., Последно изменение ДВ, бр.109 от 22.12.2020г.**
10.	**ЗАКОН ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ**	**Обнародван ДВ. бр.117 от 10.12.1997 г., Последно доп. ДВ. бр.71 от 11.08.2020 г.**

Източник: https://www.lex.bg/

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори, като: Закон за устройство на територията, Закон за управление на отпадъците, Закон за опазване на околната среда, Закон за социално подпомагане, Закон за водите, Закон за горите, Закон за обществените поръчки,

Закон за концесиите и т.н. – секторно законодателство и подзаконови нормативни актове, от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук трябва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен социално-икономически сектор, например права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Тези документи са:

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

Фигура 2: Глобални цели за устойчиво развитие на ООН

Източник: Програма за устойчиво развитие 2030

Целите са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Всички 17 цели са свързани помежду си и е поставен срок за тяхното постигане до 2030 г. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряването на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. Реализацията на целите за устойчиво развитие ще изисква до 4,5 трилиона долара годишно. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави

членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановете за интегрирано общинско развитие. ПИРО Павликени е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Фигура 3: Цели за устойчиво развитие

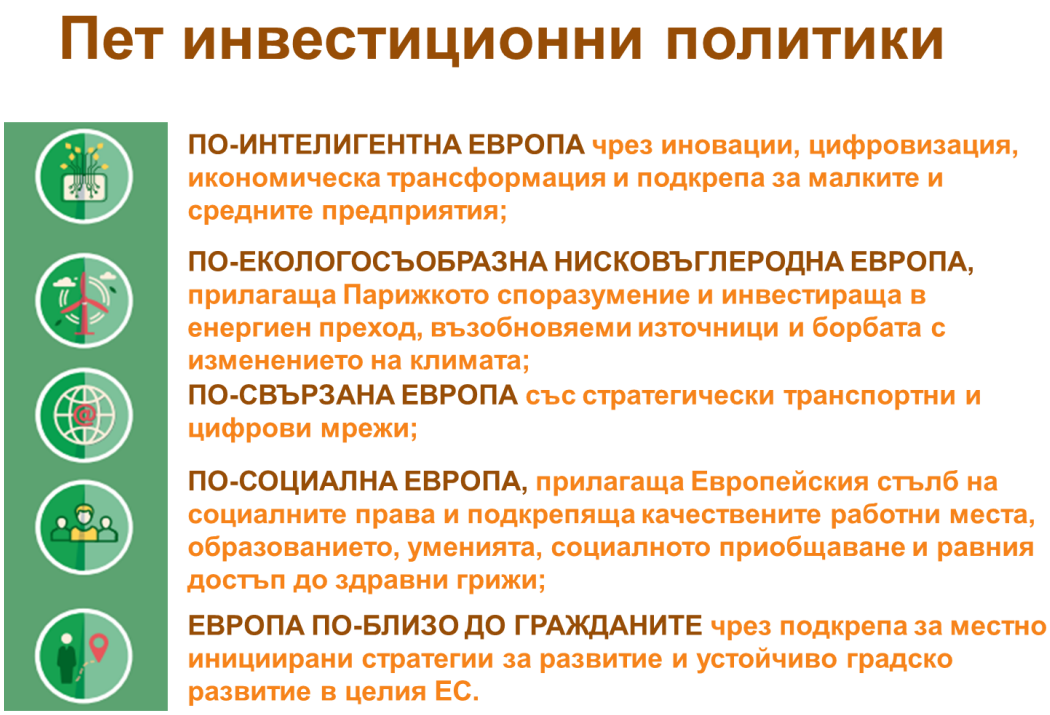

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Павликени 2020®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие - Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремежът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие,

осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за регионално и пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. Актуализирания документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата й част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

В разработения урбанистичен модел за „умерен полицентризъм“ се подчертава, че в Северна България ще доминират градовете от 2-ро ниво – Плевен и Русе, в партньорство с Велико Търново. Упоменатите градове ще се развиват като полюси на растеж. В този модел Павликени е една от 11-те общини от Северен централен район, чийто център е определен като град от 4-то ниво (малки градове, които играят важна роля за обслужване на населението в собствените им общини и в съседни малки общини в селските райони).

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените целенасочени действия са фокусирани върху бързото и устойчиво развитие на Северен централен регион, превръщането му в интегрирана част от Дунавското

пространство и трансформирането му в място, където младите да могат да постигнат личностна реализация.

Съобразявайки се с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2, Планът за интегрирано развитие на община Павликени очертава насоки и формулира цели, кореспондиращи с най-големите предизвикателства пред Северен централен регион, а именно ниския растеж и конкурентоспособността на региона в сравнение с останалите европейски региони, негативните демографски тенденции, недостатъчната вътрешна териториална свързаност и нуждата от прилагане на екологични мерки. Основен приоритет е икономическия подем и трансформация, който ще се осъществи, чрез привличането на инвестиции, изграждане на иновационна среда, нови и качествени работни места и укрепването на регионалната конкурентоспособност, посредством устойчивото развитие на туризма и селското стопанство. Друг акцент е развитието на човешкия капитал и постигането на социален растеж, а за неговата реализация следва да се подобри достъпа до образование, нивото на обучение, както и да се инвестира в здравната и социална инфраструктура, културата и спорта. Последният главен приоритет е постигането на устойчиво развитие и свързаност, осъществим посредством развитие на транспортната и цифрова инфраструктура, укрепване и развитие на селищната мрежа, вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, опазване на околната среда и развитие на екосъобразната инфраструктура.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване.

Финансирането на процеса на изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ПИРО се осъществява от бюджета на общината.

Със заповед на кмета е сформирана работна група, която отговаря за изготвянето на ПИРО. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ПИРО. Осигурен е непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО.

Кметът на общината определя начина за изработване на ПИРО – с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма - график за изработването на ПИРО. ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО и по предложение на кмета Общинският съвет го приема и одобрява. Цялата документация на ПИРО е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работната група.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерски съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в национални или секторни стратегии, концепции и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО, както и всички негови части, се приемат при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва последваща оценка, на базата на годишните доклади, не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите.
2. Оценка на общото въздействие.
3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.
4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от СЦР. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. От методологическа гледна точка разработването на плана се основава на „стратегическия подход“, „интегрирания подход“, „териториалния подход“, както и на „ориентирания към резултатите подход“. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съвременните практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост. При изработването на плана са следвани принципите за структурираност, интегрираност, точност и публичност

1.5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Очакваният резултат от ПИРО Павликени е изградена програма за развитие на общината чрез използван интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие, отразяващи взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Географско местоположение и достъпност

Фигура 4: Карта на община Павликени

Източник: Интернет

Община Павликени е разположена в северозападната част на област Велико Търново и граничи с шест общини – на север с община Свищов, на изток с община Полски Тръмбеш, на югоизток с областния център – община Велико Търново, на юг с община Севлиево (област Габрово), на югозапад с община Сухиндол и на северозапад с община Левски (област Плевен). Общината е четвъртата по площ в областта, като съставлява 13,66% от територията ѝ. Общинският център е град Павликени, намиращ се на 38 км северозападно от град Велико Търново. Община Павликени попада в две от физикогеографските области на България – Средния Предбалкан и Средната Дунавска равнина. По отношение на регионалното планиране общината попада в Северен централен регион за планиране, в чийто състав са включени областите Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра.

През общината преминават частично 5 пътя от трети клас на Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 113 км по данни на АПИ, както и 25,2 км от жп трасето София-Горна Оряховица-Варна, което е и част от основната TEN-T мрежа.

Релеф и полезни изкопаеми

Релефът на общината е предимно хълмист. Южните части на община Павликени (близо 1/3 от общата територия на общината) попадат в състава на Средния Предбалкан, където релефът е хълмист и са обособени три броя възвишения, височини и плата – североизточната част от платото Плужна, южната част от Базалтовите могили и крайните северни разклонения на Търновските височини. Останалата част от територията на общината (приблизително 2/3) влизат в състава на южните хълмисти части на Средна Дунавска равнина, а източно от град Павликени се простира долината на река Росица. Средната надморска височина е 117 м, най-високата точка на общината е връх Плужна – 447 метра надморска височина, а най-ниската – 68 метра надморска височина и се намира в долината на р. Студена, северно от село Караисен.

Изводите от извършените геоложки проучвания на територията на община Павликени са, че тя е бедна на полезни изкопаеми. Единственият добив, който се реализира към 2020 г., е на базалт, варовик и инертни материали, за което има отдадени четири държавни концесии за добив – находища „Станчова могила“, „Вишовград“, „Върбовка“ и „Ломенска кория“.

Климат

Общината попада в област с умереноконтинентален климат. Най-характерните белези са горещо лято, студена зима, голяма годишна амплитуда, близка до най-голямата за страната. Продължителността на слънчевото греене е около 2140 часа годишно и рязко намалява в долината на р. Негованка, между селата Емен и Мусина, т.е. в каньона на р. Негованка. Безмразовият период е около 200 дни, а средната скорост на преобладаващите северозападни и западни ветрове е около 2 метра в секунда. От 10 до 15 процента от годишните валежи са от сняг, с често образуване на снежна покривка. Има типичен континентален характер с ясно изразено влияние на студените северни и северозападни въздушни маси. Лятото е горещо, зимата студена. Средна годишна температура е 11,60 С. Средна сума на валежите 600 мм., с валежен максимум през лятото и минимум през зимата Често явление са късните пролетни мразове.

Растителност и животински свят

Според горско-растителното райониране на България общината попада в Мизийската горско-растителна област в равнинно-хълмистия подпояс на листопадните дъбове и ксеротермични гори. Естествената горска и горско-храстова растителност е твърде неравномерно разположена - в северната долинно-равнинна част с малки изключения отсъства напълно, докато в южната платовидно-хълмиста съществуват горски масиви с площи до няколко хиляди декара. Основните дървесни видове са благун и цер, на по-влажните места се срещат липа и ясен, а на по-сухите - габър, глог, люляк и др. От крайречната растителност доминират върби, тополи и папур.

Фауната на територията на общината включва елени, сърни, диви свине, зайци, яребици и фазани. Във водоемите са разпространени шаран, таранка, сом и др.

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Население

Динамиката на населението на община Павликени не се отличава от тази на национално ниво. След 1965 година се наблюдава устойчиво намаляване на населението. Според последните официални данни на Националния статистически институт за 2019 г. на територията на общината живеят 20 605 души.

Таблица 2: Население на община Павликени по данни от национални преброявания

Показател	Национално преброяване						
	1934 г.	1946 г.	1965 г.	1985 г.	1992 г.	2001 г.	2011 г.
Население	46 611	49 679	47 606	38 601	36 238	31 312	23 869

Източник: Национален статистически институт 2020 г.

За последните 50 години е отчетен драстичен спад от близо 50% по отношение на населението, живеещо в община Павликени (сравнение между 1965 г. и 2011 г.), като само между последните две преброявания е отчетен спад от 23,8%. С голяма доза сигурност следващото национално преброяване ще регистрира отново понижаване (по данни на НСИ населението в общината към 2019 г. е малко над 20 000 души), но темповете, с които намалява населението ще са по-ниски.

Средната гъстота на населението в общината е 33,1 д/км^2 при 63,2 д/км^2 средна гъстота за страната.

Естественият прираст е с видимо по-неблагоприятни стойности спрямо стойностите на областно и национално ниво, като през 2019 г. неговата стойност е -16,8‰, спрямо -10,1‰ (за област Велико Търново) и -6,7‰ (за България).

Селища

Община Павликени се състои от 20 населени места, сред които 2 града – Павликени и Бяла черква – и 18 села. Селското и градското население са равномерно разпределени – в градовете живеят 51,3% от населението на община Павликени.

Таблица 3: Селища и тяхното население по данни от последното национално преброяване (2011 г.) на територията на община Павликени

Населено място	Население	Населено място	Население
гр. Павликени	10 671	с. Караисен	1 103
гр. Бяла черква	1 882	с. Лесичери	493
с. Батак	888	с. Михалци	757
с. Бутово	752	с. Мусина	204
с. Вишовград	318	с. Недан	1 307
с. Върбовка	1 333	с. Паскалевец	241
с. Горна Липница	562	с. Патреш	512
с. Димча	350	с. Росица	151
с. Долна Липница	726	с. Сломер	410
с. Дъскот	417	с. Стамболово	792

Източник: НСИ

Икономическа характеристика

Икономиката в община Павликени е многоотраслова, но и силно деформирана в следствие на извършените реформи и преструктурирания на предприятията през последните години. Значими за общината предприятия като „Винпром“ – гр. Павликени, „Плодови

сокове“ – гр. Павликени, Млекопреработвателно предприятие – гр. Павликени, Хлебозавод – гр. Павликени и ДАП – гр. Павликени са нефунцкиониращи, а обемът на производство в традиционно силните за общината сектори е свит.

Общият брой на предприятията на територията на общината е 825, като те осигуряват работни места на 4 056 души през 2018 г. по данни на ТСБ-Север. Най-много заети и най-високи приходи реализират нефинансовите предприятия във вторичния сектор, което го прави определящ за икономиката на община Павликени.

Най-силно влияние върху икономическото развитие на община Павликени оказват предприятията, развиващи дейността си в областта на селско, рибно и горско стопанство, преработващата промишленост и търговията и услугите. Структуроопределящите отрасли за общината са растениевъдството, търговията, шивашката и хартиено-целулозната промишлености. Сред значимите производители/предприятия, осигуряващи най-голяма заетост (по данни на ТСБ Велико Търново и Община Павликени), са „Унипак“ АД – производство опаковки и спец. хартия, „Балканкар Заря“ АД – машиностроене на подемно-транспортна техника, „Милки лукс“ ЕООД – производство на млечни продукти, „Прима експорт“ ЕООД – производство на млечни продукти, „БОН“ ЕООД – производство и търговия с храни за свободно летящи птици, „Елит“ АД – производство на шивашки изделия, „МИО“ ЕООД – производство на хляб и тестени изделия, „Фураж – Росица“ ЕАД – производство на фуражи, „Керпи“ ЕООД – производство на хранителни и нехранителни стоки, „Хайпро България“ ООД – производство на яйца, „Метарем“ ЕАД – производство на селскостопански машини, „Рачев - 2“ ООД – производство и търговия със зърнени храни, „Розекс Инк“ ООД – трайни насаждения.

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Историческа характеристика и културно наследство

Територията на община Павликени се обитава от дълбока древност, поради което са се образували напластявания на подземни археологическо-исторически дадености от различните епохи. Висока е концентрацията на древни и антични поселища и обекти от тракийския и последващи периоди, но нищожна част от тях са проучени. При направени разкопки в землището на с. Върбовка са открити останки от антични селища от епохата на Неолита. При други разкопки до с. Паскалевец са открити останки от селище от епохата на средния Неолит. От направените анализи се вижда, че земите в община Павликени са обитавани от преди VI хил. години преди новата ера. Поради наситеността на находките от тракийския период, районът е определен като ценен и представляващ както национален, така и европейски културен интерес.

Наименованието на общинския център произлиза от „павликянството“ – дуалистично религиозно християнско учение, появило се в средата на VII в., основаващо се на манихейството и богомилството. Последователите на религиозното учение били преследвани като еретици. По време на османското нахлуване последователите на дуализма мигрират от Тракия към територията на сегашната община Павликени и основават с. Маринополци, което в османските регистри е посочено с името „Павликян“. Селището се оказва кръстопът между трите религии – павликянската (католическа), православната и мюсюлманската. Към средата на 19-ти век и павликянството вече не се изповядва на територията на общината, а в селото (тогава наричано Павликян) остава само мохамеданско население, което по време на Освободителната руско-турска война (1877-1878 г.) масово се изселва.

След Освобождението в селото се заселват български семейства от съседните села и Балкана, а общината е била съставена от едно село – Павликени. С най-голямо значение за развитието на общината е изграждането на жп линията София-Варна и определянето на Павликени за една от гарите по трасето. Наличието на жп връзка стимулира производствените процеси, а отрасли като земеделието, зърнопроизводството, лозарството, овощарството и зеленчукопроизводството са в подем. Осигуряват се възможности за развитие на винопроизводството, мелничарството, птицевъдството и керамичното производство. Павликени се утвърждава като център за износ на селскостопанска продукция, обхващайки 80-100 км радиус около селището, което го превръща във важен логистичен и търговски център. Това води до развитие на промишлеността – откриват се „Креватна фабрика“, „Керамична фабрика“ и „Машинно-ремонтна фабрика“. Това е обяснението и за рязкото увеличение по отношение на броя на жителите – от 580 души след Освобождението до повече от 5 000 след Втората световна война.

Икономическото развитие на Павликени води до утвърждаването му като стопански и културно-просветен център за селата в региона, което води и до обявяването на селището за град през 1943 г. Община Павликени бележи силен индустриален подем в периода 1960-1980 г. – построени са машиностроителен завод „Заря“, предприятие за рязане на хартия и картон, ремонтно-техническа станция, завод за винопроизводство, керамичен завод. Селското стопанство също реализира подем благодарение на изграждането на язовир „Ал. Стамболийски“ и „Росишка напоителна система“.

През 2000 година е извършена последната административно-териториална промяна – в рамките на общината е включено и село Долна Липница.

Бит и културна инфраструктура

Културни средища на територията на община Павликени са читалищата – 17 селски и 2 градски. Единственото населено място без читалище е с. Мусина, но пък в него има библиотечен кът към кметството. Читалищните библиотеки осигуряват литература за 2 758 регистрирани читатели.

Таблица 4: Читалища и библиотечен фонд в община Павликени

Наименование на читалището	Населено място	Библиотечен фонд (бр. томове)
„Братство – 1884 г.“	гр. Павликени	64 996
„Бачо Киро – 1869 г.“	гр. Бяла черква	28 940
„Събуждане – 1879 г. г.“	с. Батак	10 048
„Съединение - 1879 г.“	с. Бутово	10 345
„Ради Фичев – 1896 г.“	с. Вишовград	10 480
„Христо Ботев – 1888 г.“	с. Върбовка	9 728
„Зора – 1883 г.“	с. Горна Липница	11 661
„Надежда – 1886 г.“	с. Димча	8 270
„Заря – 1883 г.“	с. Долна Липница	13 077
„Напредък – 1887 г.“	с. Дъскот	13 544
„Добра Надежда – 1896 г.“	с. Караисен	22 696
„Надежда – 1872 г.“	с. Лесичери	12 004
„Съединение – 1870 г.“	с. Михалци	10 466
„Селска любов – 1872 г.“	с. Недан	10 409

Наименование на читалището	Населено място	Библиотечен фонд (бр. томове)
„Орач – 1898 г.“	с. Паскалевец	6 946
„Просвета – 1898 г.“	с. Патреш	13 420
„Трезвеност – 1924 г.“	с. Росица	3 490
„Развитие – 1895 г.“	с. Сломер	10 682
„Зора-Стамболово – 1881 г.“	с. Стамболово	9 899

Източник: Община Павликени

Освен библиотечния фонд читалищата дават възможност за участие в художествени и танцови състави, оркестри, самодейни театрални групи и осигуряват поле за изява на непрофесионални творци. Те предлагат толерантна среда, която спомага за интеграцията на уязвимите групи чрез изкуство и култура.

Друг важен елемент от културната инфраструктура са музеите. В гр. Павликени могат да бъдат посетени Исторически музей – Павликени и Античен керамичен център, а в гр. Бяла черква – Исторически музей, Природонаучна експозиция, Етнографска експозиция и къщите музеи „Райко Даскалов“ и „Цанко Церковски“.

Храмовете на територията на общината са общо 20 – по един във всяко населено място - от тях 19 са православни църкви, а в с. Росица се намира православния манастир „Св. Предтеча Йоан“.

В общината са идентифицирани 11 недвижими културни ценности с категория „национално значение“. От тях най-значими са Античен керамичен център, Къщата музей на Райко Даскалов, Къщата музей на Цанко Церковски и църквата в с. Михалци „Успение Пресветая Богородица“.

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ

По данни от Общия устройствен план на община Павликени, териториалната структура е с площ от близо 62 240 ха. Представените в таблица 5 данни отговарят на предвидените изменения в баланса на територията до 2034 г., съобразени с комплексното развитие на община Павликени, а представените в таблица 6 показват разпределението на общинската територия по прилежащите към населените места землища.

Таблица 5: Баланс на територията на община Павликени според ОУПО Павликени

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Жилищни функции	2 903,40 ха	4,67%
Обществено обслужващи функции	46,40 ха	0,07%
Производствени дейности	656,48 ха	1,05%
Складови	54,40 ха	0,08%
Рекреационни дейности	23,30 ха	0,04%
Озеленяване на паркове и градини	20,60 ха	0,03%
Терени за спорт и атракции	27,40 ха	0,04%
Земеделски територии	49 160,49 ха	78,96%
Горски територии	5 669,27 ха	9,11%

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Водни площи	711,70 ха	1,14%
Територии за транспорт	2 176,23 ха	3,50%
Територии за техническа инфраструктура	763,70 ха	1,23%
Територии за депониране на отпадъци и инфраструктура	9,63 ха	0,02%
Общо	**62 240,20 ха**	**100%**

Източник: ОУПО Павликени

Таблица 6: Разпределение на общата територия по землища в община Павликени

Населено място	Площ на землище (дка)		Населено място	Площ на землище (дка)
с. Батак	22 689		с. Бутово	25 790
гр. Бяла черква	38 657		с. Вишовград	42 182
с. Върбовка	38 867		с. Горна Липница	38 133
с. Димча	20 718		с. Долна Липница	42 971
с. Дъскот	31 844		с. Караисен	49 577
с. Лесичери	25 786		с. Михалци	36 461
с. Мусина	22 989		с. Недан	34 784
гр. Павликени	42 198		с. Паскалевец	21 108
с. Патреш	27 408		с. Росица	8 191
с. Сломер	35 155		с. Стамболово	16 896

Източник: ОУПО – Павликени

Други важни елементи, отнасящи се към функционалната структура на общината, са защитените и нарушени територии, попадащи в обхвата ѝ, описани в таблицата (данните са актуални към 2017 г.).

Таблица 7: Защитени и нарушени територии в общината

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Терени за природозащита (ЗЗ по Натура 2000)	2 052,78 ха	3,30%
Защитени територии за опазване на културно-историческото наследство	27,90 ха	0,05%
Територии с особена териториално-устройствена защита (МО)	75,50 ха	0,12%
Територии за възстановяване и рекултивация от зони за добив на строителни материали – глина	3,20 ха	0,01%
Територии с активни и потенциални свлачища	12,20 ха	0,02%
Други нарушени територии – насипи, деградирали с. ст. земи и др.	8,10 ха	0,01%
Общо	**62 240,20 ха**	**100%**

Източник: ОУПО – Павликени

ОУПО Павликени определя опорни (устойчиви) населени места и ги разделя в две категории – северно и южно разположени. Към северни спадат селата Караисен, Бутово, Недан и Горна Липница, а към южните – градовете Бяла черква и Павликени и селата Михалци,

Стамболово и Върбовка. В общинския център е съсредоточена преобладаващата част от социалната инфраструктура – нещо характерно за общините от 3-та категория.

Съгласно актуалната категоризация на административно-териториалните и териториалните единици от 27.11.2018 г., изготвена от МРРБ, гр. Павликени спада към селищата от III-та категория, град Бяла черква, с. Караисен и с. Недан – към V-та категория, а останалите 16 селища на територията на община Павликени са разпределени в шеста и седма категория.

Връзките със съседни територии стават посредством републикански пътища – III-405 (за връзка север-юг на населените места от общината с община Свищов); III-403 (за връзка с община Сухиндол); III-502 (за връзка с община Полски Тръмбеш); III-3031 (за връзка с община В. Търново) и III-303 (за връзка с община Левски, област Плевен).

Магистрала „Хемус“ следва да бъде завършена до 2024 г., което допълнително ще подобри свързаността на община Павликени с околните селища и ще даде възможност за общината да е пряко свързана с осите на урбанистичното развитие, заложени в „Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие“.

Фигура 5: Схема на районните и регионални връзки на община Павликени

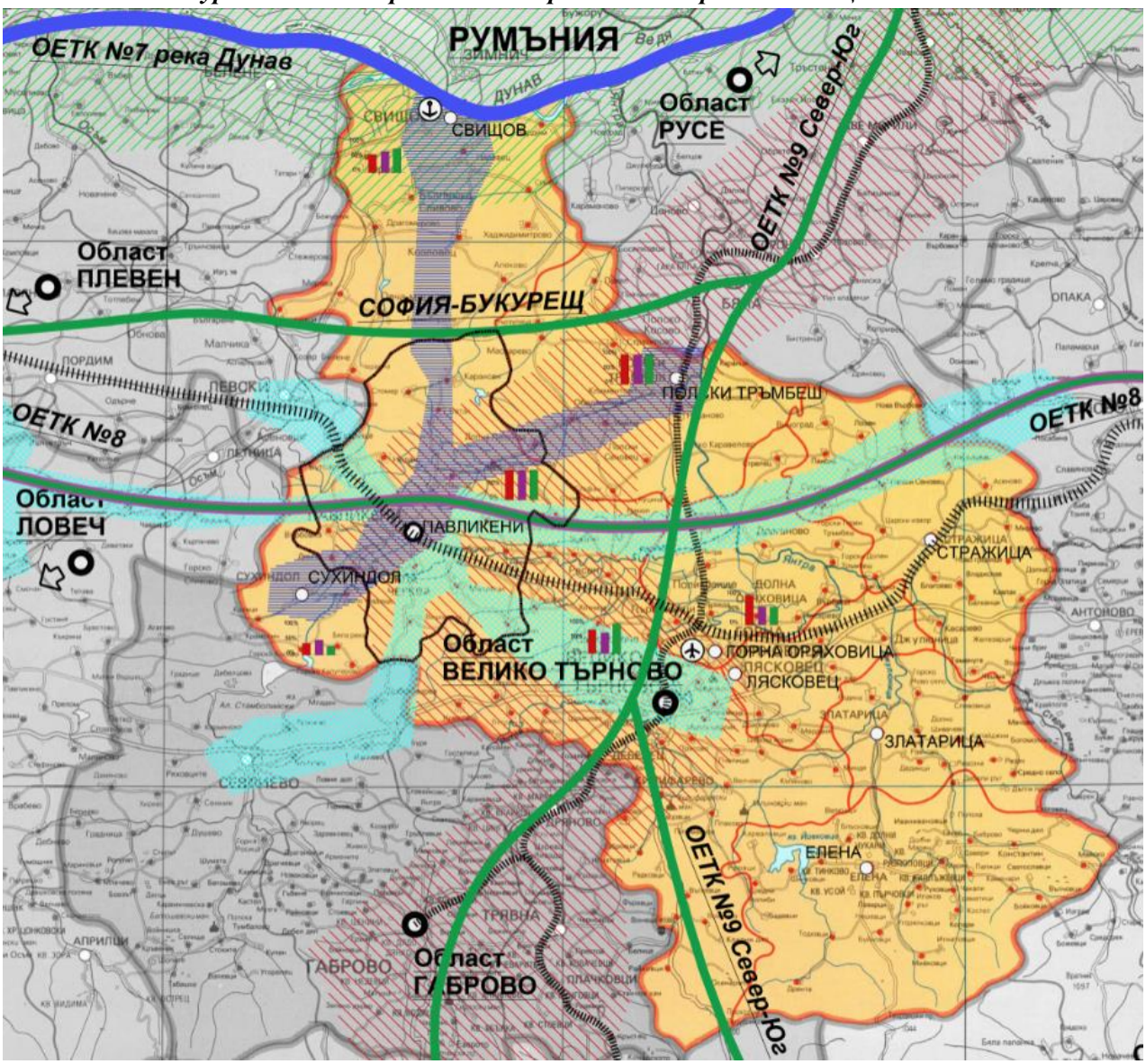

Източник: ОУПО Павликени

2.1.5. ИЗВОДИ ОТ ОБЩАТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Проблеми

Няма значими, откроявщи се проблеми, произтичащи от общата характеристика на общината.

Възможности

- Изготвен ОУПО, което задава устройствена рамка за развитието на общината;
- Наличие на находище на базалт;
- Традиции в икономиката;
- Добро местоположение от логистична гледна точка;
- Голяма площ на земеделските територии;
- Релефът, почвата и климатичните особености са подходящи за развитие на растениевъдството.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Павликени не функционира в затворена система, а като част от общата икономика на страната. Местните икономически показали оказват влияние върху тези на областно и национално ниво и обратното. Това дава възможност, чрез анализ, да се открояят силните местни икономически страни, които имат най-голям дял в общата икономика. Ключовите характеристики, които се проследяват, са свързани с развитието на икономиката и жизнения стандарт на жителите на община Павликени. От друга страна, общото състояние на икономиката в България оставя своя отпечатък върху местната такава.

За да се открои тази неразривна връзка, са изследвани няколко ключови макроикономически показателя на национално ниво. Това са:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяването от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това, обаче, не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално

БВП все още не е достигнал предкризисните си нива, като само в периода 2012-2013 г. се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад следствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 г. е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4.2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават номинално, но в същото време покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Павликени.

Таблица 8: Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година

Основни макроикономически показатели - реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	-

Източник: НСИ

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН

Наблюдавайки икономическото развитие на региона през последните години, се забелязва следване на тенденциите на национално ниво – плавно увеличение на БВП, стабилизиране по отношение броя на заетите, както и наваксване по отношение на показателя разходи за дълготрайни материални активи спрямо пиковите му стойности от 2015 г.

Фигура 6: Северен централен регион – БВП в текущи цени – млн. лв.

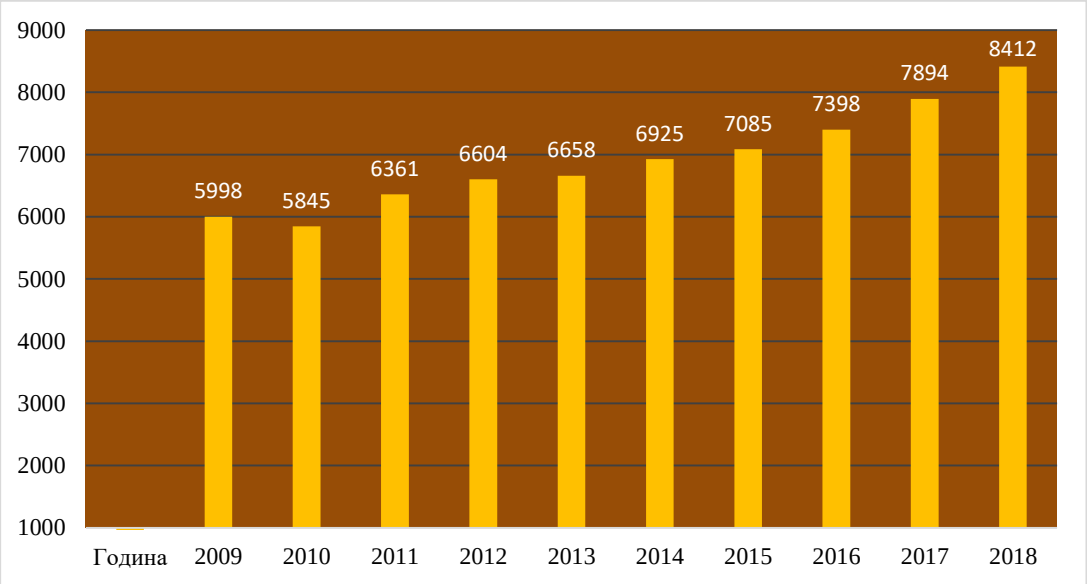

Източник: НСИ

Данните показват ръст на БВП с 40,2% за периода 2009 – 2018 г., което е много близо до постигнатия ръст на национално ниво – 50% са същият период.

Фигура 7: Северен централен регион – РДМА и брой заети лица

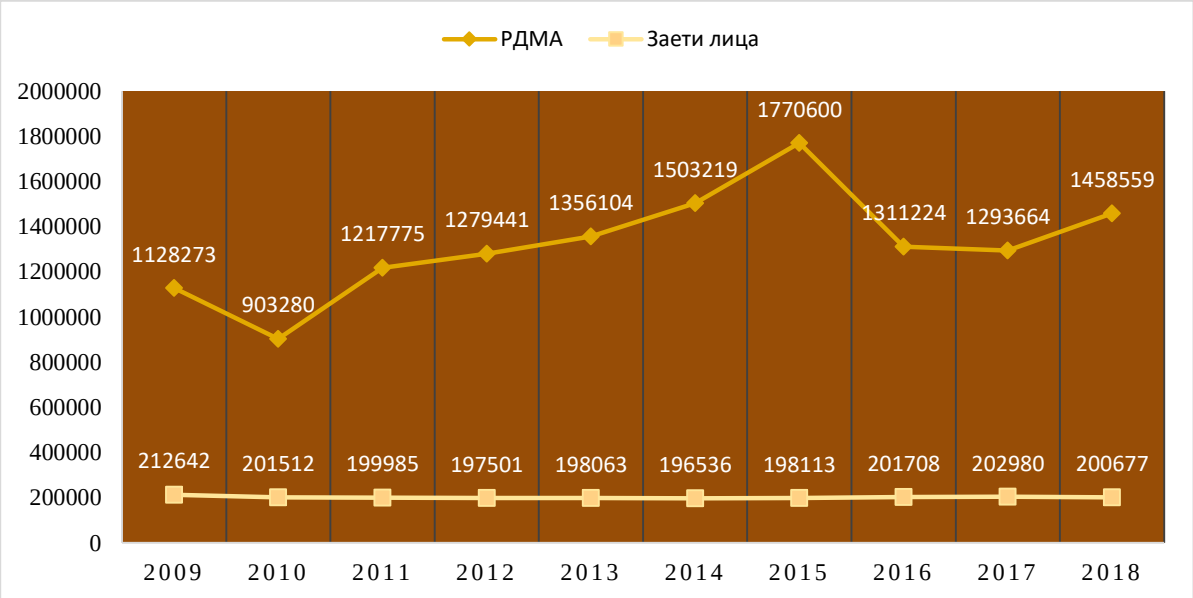

Източник: НСИ

В същото време разходите за придобиване на ДМА (РДМА) рязко се свиват за 2016 г., спрямо предходната, а след това започва тяхното наваксване, което все още не е достигнало нивата от преди 2015 г.

Тенденцията за увеличаване броя на заетите също е спазена в периода 2014-2018 г., с единствено изключение – периодът 2017-2018 г., когато се наблюдава лек спад.

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2015-2018 година, може да се заключи, че подобно на развитието на регионално ниво, се следват националните тенденции в периода на действия на ОПР на Павликени за периода 2014-2020 година. Наличните данни за последните години показват увеличение на продукцията, която генерират предприятията от нефинансовия сектор в област Велико Търново, като единствено изключение е 2016 г., когато се наблюдава лек спад. Процентно изразено увеличението между 2015 и 2018 г. е 12,7%.

Фигура 8: Развитие на икономиката на област Велико Търново 2015-2018 г. (РДМА, БВП, Произведена продукция)

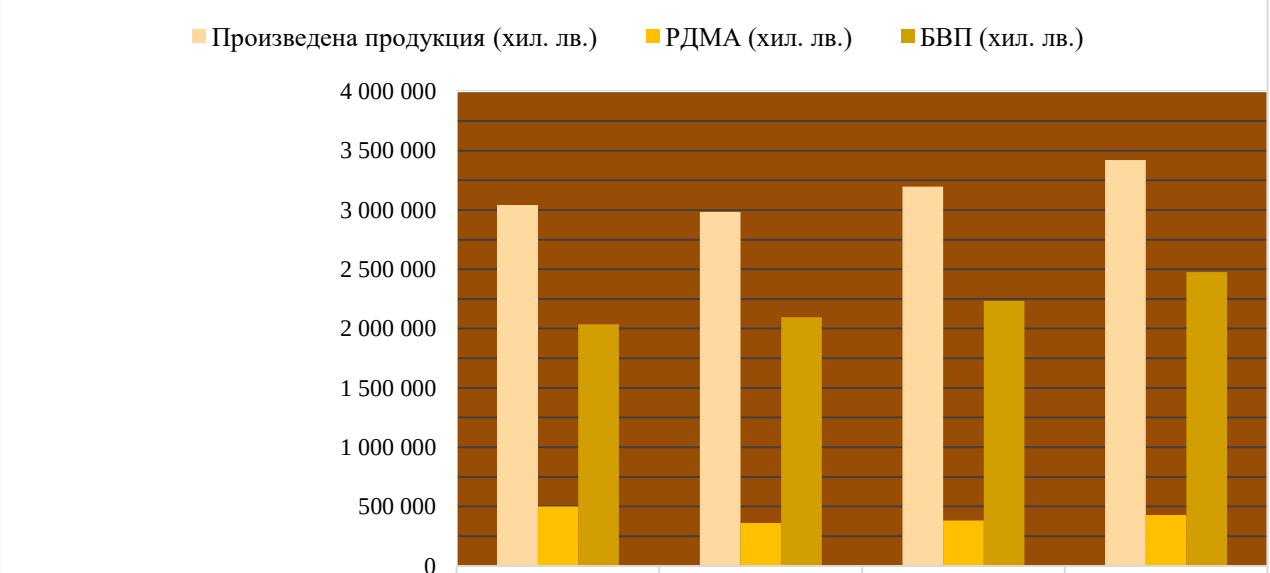

	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция (хил. лв.)	3 035 379	2 982 409	3 196 660	3 421 861
РДМА (хил. лв.)	500 926	360 522	380 853	428 132
БВП (хил. лв.)	2 036 000	2 097 000	2 234 000	2 477 000

Източник: НСИ

Паралелно с това наблюдаваме и плавно покачване на разходите за придобиване на ДМА в периода 2016-2018 г., но въпреки това те все още не са достигнали нивата си от 2015 г.

В контраст на тенденцията за повишаване на заетите на национално ниво (в периода 2015-2018 г. броят на заетите в България се е покачил с почти 3% по данни на НСИ), в област Велико Търново се наблюдава лек спад в техния брой през разглеждания период. Броят на заетите лица през 2015 г. в областта е малко над 67 хил. души, а към края на 2018 г. техният брой е 66 481 хиляди.

Анализът на БВП на областта (БВП на текущи цени и БВП на човек) показва постоянен ръст през разглеждания период – 21,6% при БВП и 26,3% (от 8 264 лв. през 2016 г. до 10 434 лв. през 2018 г.) при БВП на човек. Въпреки положителната статистика, следва да се вземе предвид и възникналото кризисно положение в началото на 2020 г., свързано с вируса COVID-19, чиито икономически ефекти тепърва ще се проявяват.

Фигура 9: Развитие на икономиката на област Велико Търново 2015-2018 г. (БВП на човек, заети лица)

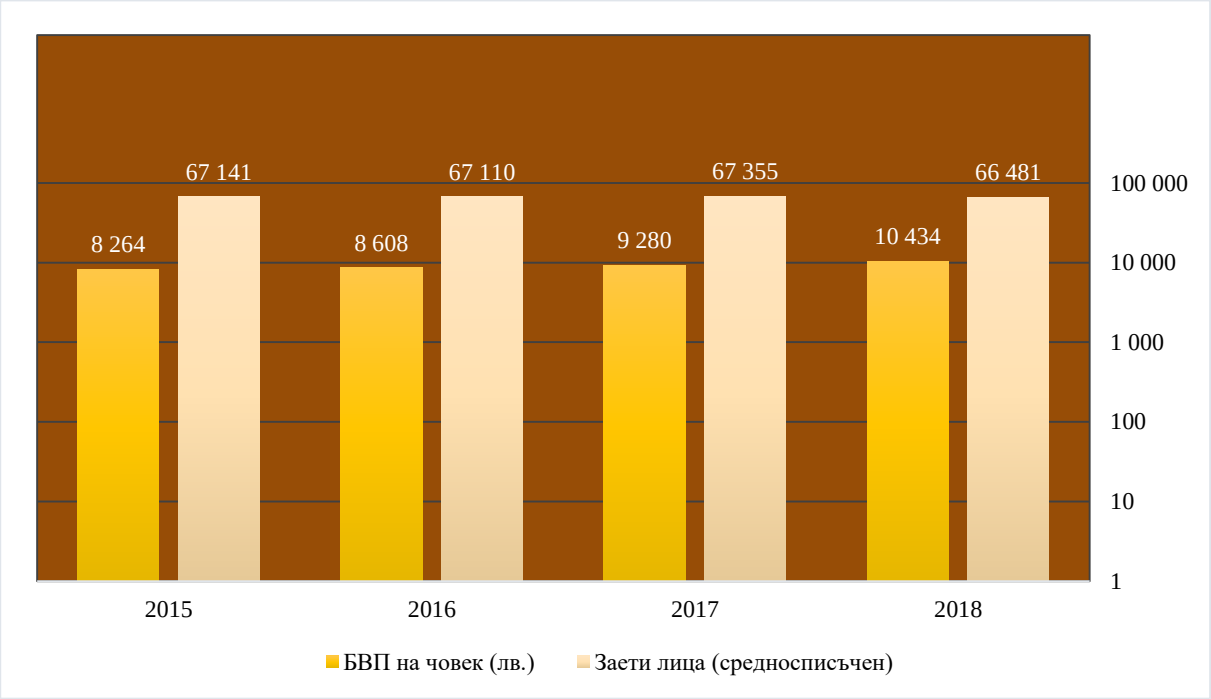

Източник: НСИ

Положителното в характеристика на област Велико Търново е, че нараства размерът на БВП на 1 човек, което в комбинация с почти непроменения брой на заетите, е показателно за ръст в производителността на труда.

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Павликени оказва известно влияние върху икономиката на област Велико Търново – близо 8% от предприятията в областта са регистрирани на територията на общината при близо 9% дял от населението на област Велико Търново, живеещ в община Павликени.

Фигура 10: Дял на предприятия в община Павликени спрямо предприятията в областта

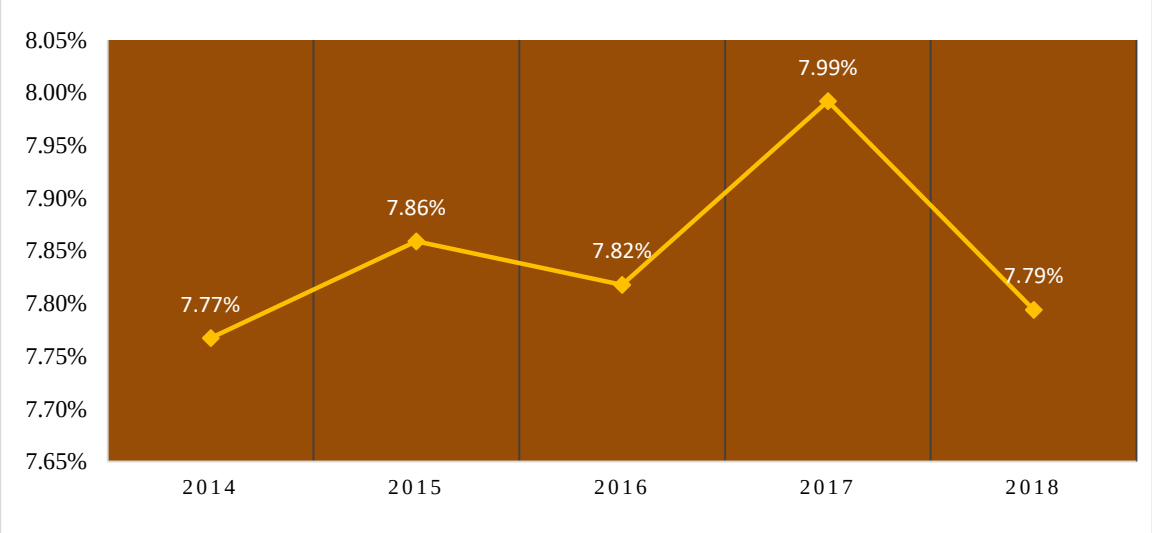

Източник: НСИ, собствени изчисления

Делът на предприятията на общинско ниво спрямо областно ниво е относително стабилен, като се наблюдава лек ръст в общия им брой през изминалите 5 години по данни на НСИ – от 789 регистрирани нефинансови предприятия на територията на община през 2014 г. до 825 през 2018 г. или ръст от 4,56%, което е по-висок ръст спрямо този на областно ниво за същият период – 4,20%.

Таблица 9: Брой нефинансови предприятия в община Павликени и област Велико Търново

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Брой предприятия в община Павликени	789	816	820	839	825
Брой предприятия в област Велико Търново	10 158	10 383	10 489	10 498	10 585

Източник: НСИ

Друг икономически аспект, който следва да бъде разгледан при изследване на общинския принос към развитието на областта е динамиката на броя на заетите лица в нефинансовите предприятия. На областно ниво тенденцията е по-скоро за задържане (отбелязан е ръст от близо 1,5% в периода 2014-2018 г.), а в община Павликени се наблюдава спад с ниски темпове – 2,6% за същия период. В резултат на това и делът на предприятията на общинско спрямо областно ниво намалява и към 2018 г. заетите лица в нефинансовите предприятия в община Павликени съставят 7,00% от заетите лица в нефинансовите предприятия за област Велико Търново.

Таблица 10: Заети лица в нефинансовите предприятия в община Павликени и област Велико Търново

Показател	2014	2015	2016	2017	2018
Заети лица в община Павликени	4 165	4 258	4 132	4 116	4 056
Заети лица в област Велико Търново	57 054	57 804	58 303	58 560	57 970
Дял на заетите лица на общинско ниво спрямо областно ниво (%)	7,30%	7,37%	7,09%	7,03%	7,00%

Източник: НСИ

За изследвания период в областта се наблюдава тенденция за постепенно увеличение на произведената продукция. През 2014 г. стойността ѝ е била 2 743 497 хил. лв., докато за 2018 г. е отчетена произведена продукция от 3 421 861 хил. лв. или е отбелязан ръст от 24,7%. За същия период произведената продукция от нефинансовите предприятия регистрирани на територията на община Павликени нараства от 263 587 хил. лв. през 2014 г. до 328 033 хил. лв. през 2018 г. или е отбелязан ръст от 24,4%, от което можем да заключим, че общината се движи паралелно с областта по отношение на показателя.

Таблица 11: Стойност на произведената продукция от нефинансовите предприятия в община Павликени и област Велико Търново в хил. лв.

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция от нефинансовите предприятия в община Павликени	263 587	308 246	278 697	305 428	328 033

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция от нефинансовите предприятия в област Велико Търново	2 743 497	3 035 379	2 982 409	3 196 660	3 421 861

Източник: НСИ

2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Павликени в периода 2014-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско, рибно и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открои кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциални да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица, обема на произведената продукция, генерираните приходи. Отделните елементи са представени чрез съпоставка на техния брой/стойност през периода 2014-2018 г. спрямо 1000 д. от населението на общината. По този начин се постига максимален обективизъм, защото демографската ситуация не оказва директно влияние върху икономическите данни.

Брой на предприятията на 1000 д.

По данни на НСИ по отношение на броя на предприятията на 1000 души в община Павликени за периода 2014-2018 г. се наблюдава постоянен ръст по отношение на показателя. За съжаление темпото на растеж на общинско ниво не е достатъчно, за да бъдат достигнати стойностите на областно ниво, което поставя и акцент върху необходимостта от стимулиране на нови малки и микро предприятия.

Фигура 11: Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива

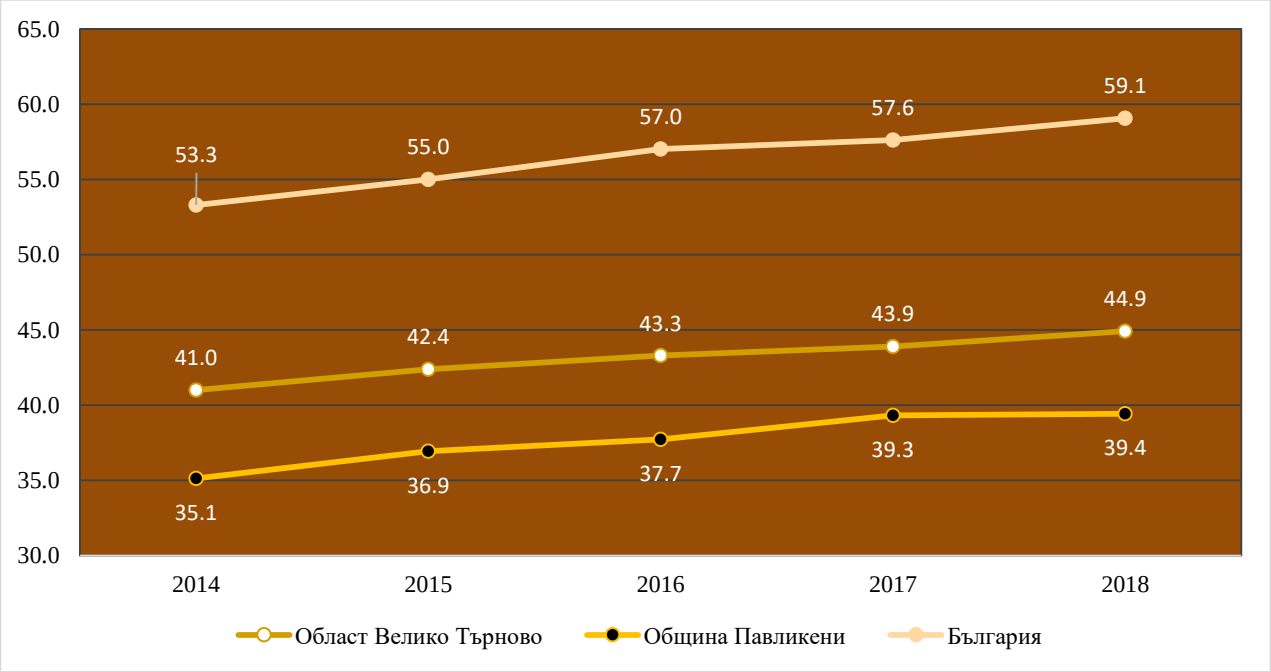

Източник: НСИ, собствени изчисления

Произведената продукция на 1000 души

По данни на НСИ по отношение на произведената продукция от предприятията на 1000 души в община Павликени за периода 2014-2018 г. се наблюдава ръст. Макар броят на предприятията на 1000 д. население в общината да е по-нисък от този на областно ниво, се наблюдава по-висока стойност на произведената продукция на 1000 д. население в община Павликени. Въпреки това стойността на показателя за общината продължава да е далеч от средните за страната стойности – към 2018 г. на общинско ниво показателят е с 8% по-висока стойност от този на област Велико Търново, но и с 49,9% по-ниска стойност от тази на национално ниво.

Фигура 12: Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива

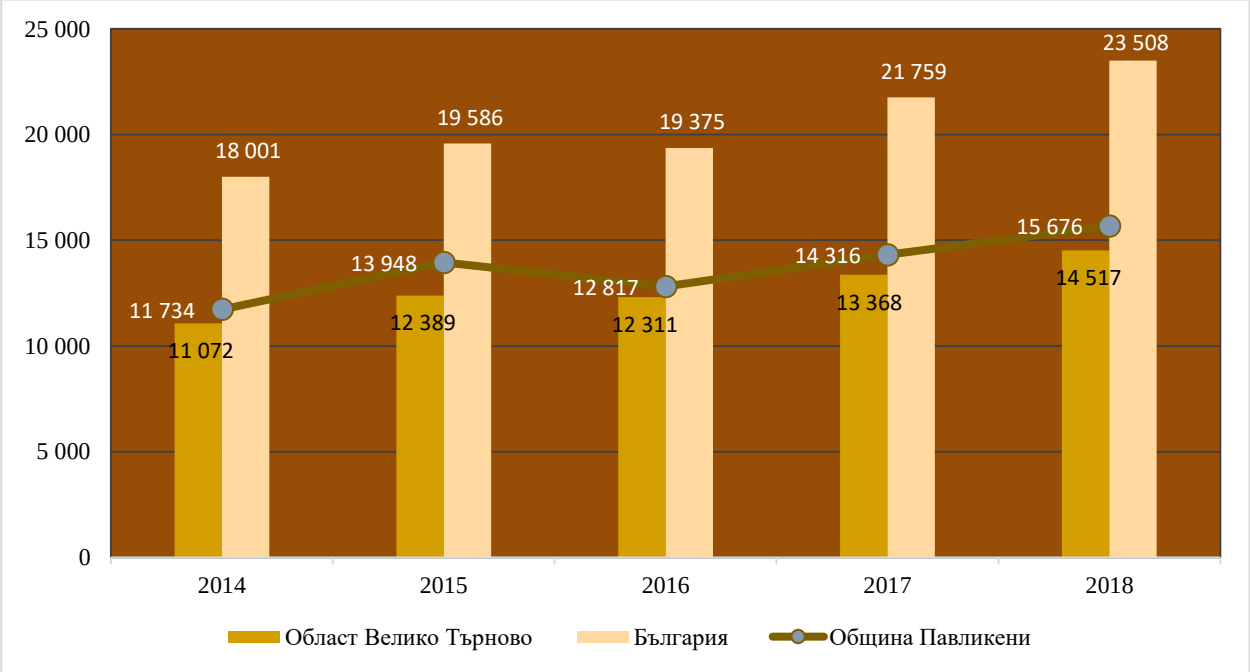

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разпределение на предприятията по икономически сектори

Общият брой на предприятията основно нараства през разглеждания период, но не се наблюдават сериозни промени по отношение на разпределението на предприятията по отделните икономически сектори. Най-голямо представителство за целия разглеждан период има секторът на търговията и ремонтите на автомобили и мотоциклети, въпреки че броят на предприятията, принадлежащи към този сектор, постепенно спада. Техният брой от 329 през 2014 г. спада до 302 през 2018 г., като това е и най-значимата промяна по отношение на дяловете, които отделните икономически сектори имат от общия брой предприятия. По-осезаем ръст има в предприятията, които са част от секторите професионални дейности и научни изследвания и селско, горско и рибно стопанство. С най-голямо значение за община Павликени (с най-висок дял) са предприятията от секторите селско, рибно и горско стопанство, преработваща промишленост и търговия (където влиза и машиностроенето като приоритетен отрасъл за община Павликени), ремонт на автомобили и мотоциклети.

Таблица 12: Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Павликени за периода 2014-2018 г.

Предприятия	2014		2015		2016		2017		2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Селско, горско и рибно стопанство*	135	17,1%	147	18,0%	148	18,0%	158	18,8%	157	19,0%
Преработваща промишленост*	75	9,5%	78	9,6%	84	10,2%	83	9,9%	79	9,6%
Строителство*	23	2,9%	27	3,3%	28	3,4%	26	3,1%	20	2,4%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети*	329	41,7%	330	40,4%	323	39,4%	313	37,3%	302	36,6%
Транспорт, складиране и пощи*	39	4,9%	41	5,0%	47	5,7%	49	5,8%	53	6,4%
Хотелиерство и ресторантьорство*	58	7,4%	55	6,7%	46	5,6%	50	6,0%	47	5,7%
Създаване и разпространяване на информация и творчески продукти; далекосъобщения*	7	0,9%	8	1,0%	7	0,9%	8	1,0%	8	1,0%
Операции с недвижими имоти*	20	2,5%	20	2,5%	27	3,3%	26	3,1%	25	3,0%
Професионални дейности и научни изследвания*	26	3,3%	30	3,7%	30	3,7%	36	4,3%	36	4,4%
Административни и спомагателни дейности*	6	0,8%	7	0,9%	7	0,9%	7	0,8%	11	1,3%
Хуманно здравеопазване и социална работа*	44	5,6%	44	5,4%	44	5,4%	48	5,7%	45	5,5%
Общо	**789**	**100%**	**816**	**100%**	**820**	**100%**	**839**	**100%**	**825**	**100%**

Източник: НСИ, собствени изчисления.

**Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.*

Заети лица в предприятията

Разпределението на предприятията по броя на заетите в тях не се отличава особено от икономиката на страната. С най-голям превес са микропредприятията (до 9 заети лица), като техният брой се е покачил от 715 през 2014 г. до 756 през 2018 г. Поради конфиденциалността на данните предоставени за 2018 г. от НСИ, засягащи малките, микро и средните предприятия, не може да се каже с точност какъв е броят на малките, средните и големите предприятия, но на базата на данни от предходни години можем да заключим, че малките предприятия наброяват около 55, а средните и големите са общо около 15.

По отношение броя на заетите лица в нефинансовите предприятия също липсва подробна статистика поради конфиденциалността на данните от НСИ. От тях получаваме информация единствено за заетите лица в микро предприятията – при 756 микро предприятия

заетите лица са 1 577 или 38,8% от общия брой на заетите лица в нефинансовите предприятия на територията на общината. Отново на база на данни от предходни години можем да заключим, че броят на заетите в малките, средните и големите предприятия е между 800 и 1000 човека за всеки тип предприятие. Наблюдаваното относително балансирано разпределение на заетите лица в нефинансовите предприятия на територията на община Павликени дава възможност за стабилност при евентуална неблагоприятна икономическа обстановка и се отчита като положителна характеристика.

Растениевъдство и животновъдство

Земеделските територии заемат 78,96% (49 160,49 ха) от общата територия на общината по данни на ОУПО Павликени. Общината се нарежда на едно от първите места в областта по отношение на показателя, което в комбинация с доброто качество на земята е силна предпоставка за развитието на земеделието. Най-големият дял от земеделските земи са частна собственост, като се наблюдава раздробеност по отношение на площите между голям брой собственици.

По данни на ОДЗ – Велико Търново площта на земеделските територии е по-малка спрямо площта посочена в ОУПО Павликени, а именно – 47 974,9 ха. Посочената площ е разделена в три категории – ниви (40 320,6 ха или 84% от всички земеделски земи), трайни насаждения (1 763,3ха или 3,7%) и пасища, мери и ливади (5 891 или 12,3%). Броят на регистрираните земеделски стопани към 2019 г. е 355, като в периода 2015-2019 г. се наблюдава спад по отношение на показателя. От отглежданите култури към 2019 г. преобладават пшеница, слънчоглед, царевица и рапица.

Фигура 13: Земеделски стопани и отглеждани култури на територията на община Павликени

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой регистрирани земеделски стопани	339	399	389	373	376	355
Пшеница	15 100	9 500	11 200	9 400	10 100	12 700
Слънчоглед	10 200	13 700	11 510	16 240	11 180	11 740
Царевица	5 800	7 500	4 800	7 610	6 555	6 970
Ечемик	3 120	300	950	216	450	750
Рапица	50	1 100	1 300	1 566	1 320	2 430
Винени лозя	1 070	1 070	1 070	1 070	1 070	1 070
Ябълки	120	120	120	120	82	100
Праскови	0	0	0	0	16	16
Сливи	0	0	0	0	53	43
Череши	168	168	168	168	138	141
Вишни	120	120	120	120	62	20
Кайсии	0	0	0	0	86	86
Малини	0	0	0	0	0	20
Ягоди	15	15	15	15	17	17

Източник: ОДЗ – Велико Търново

В общината има частни животновъди, които отглеждат предимно едри и дребни преживни животни, пчели и птици. Част от тях се обезпечават с фураж собствено производство, което намалява разходите по отношение на животинската продукция и повишава качеството ѝ.

Данни за броя на отглежданите животни са представени по-долу. От тях може да се направи извод, че като цяло намалява броя на отглежданите животни. В общината вече не се развива свиневъдство.

Фигура 14: Брой на отглежданите животни в община Павликени

Вид животно	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Говеда и биволи	1 410 (235)	1 704 (136)	2 433(129)	2 588 (129)	2 022 (105)	2 909 (203)
Овце и кози	6 297 (2 062)	7 891 (515)	132 929 (461)	13 492 (917)	9 604 (315)	10 689 (500)
Свине	954 (251)	1 233 (357)	428 (89)	2 525 (4)	811 (2)	0 (2)
Коне, магарета и техните кръстоски	–	558 (340)	485 (385)	19 (6)	27 (5)	28 (8)
Птици	–	286 283 (11)	291 797 (8)	291 797 (8)	381 838 (8)	381 838 (8)
Пчели	–	5 776 (65)	5 120 (120)	7 430 (99)	8 268 (136)	8 897 (144)
Риби	–	– (3)	– (2)	– (2)	– (2)	– (2)

Източник: Областна дирекция по безопасност на храните – Велико Търново
В скобите е представен броят на съответните животновъдни обекти

2.2.6. ИЗВОДИ

Проблеми

- Спад в броя на заетите лица на територията на общината;
- Недостатъчно висока икономическа активност.

Възможности

- Повишаване на инвеститорския интерес чрез изграждането на АМ „Хемус“ и АМ „Русе-Велико Търново“;
- Нарастваща производителност на труда;
- Нарастващ брой предприятия;
- Наличие на туристически и културни обекти;
- Диверсифицирана икономика.

2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ

Общо население при преброяванията

Динамиката на населението в община Павликени показва, че броят на населението е бил най-висок през 1946 година – 49 679 души, но от тогава до сега намалява, достигайки до 23 869 души през 2011 г. С други думи за последните близо 80 години наблюдаваме спад на населението в общината от над 50%. Тенденцията за намаляване на населението е по-силно изразена по отношение на селата и по-слабо изразена по отношение на общинския център, където намаляване на населението започва след 1985 г. Населението е все по-съсредоточено в гр. Павликени – през 1934 г. 9,9% от населението в общината е живяло в общинския център, а през 2011 г. процентът се е покачил драстично до 44,7% от населението на общината.

Фигура 15: Население на община Павликени според преброяванията (1934-2011 г.)

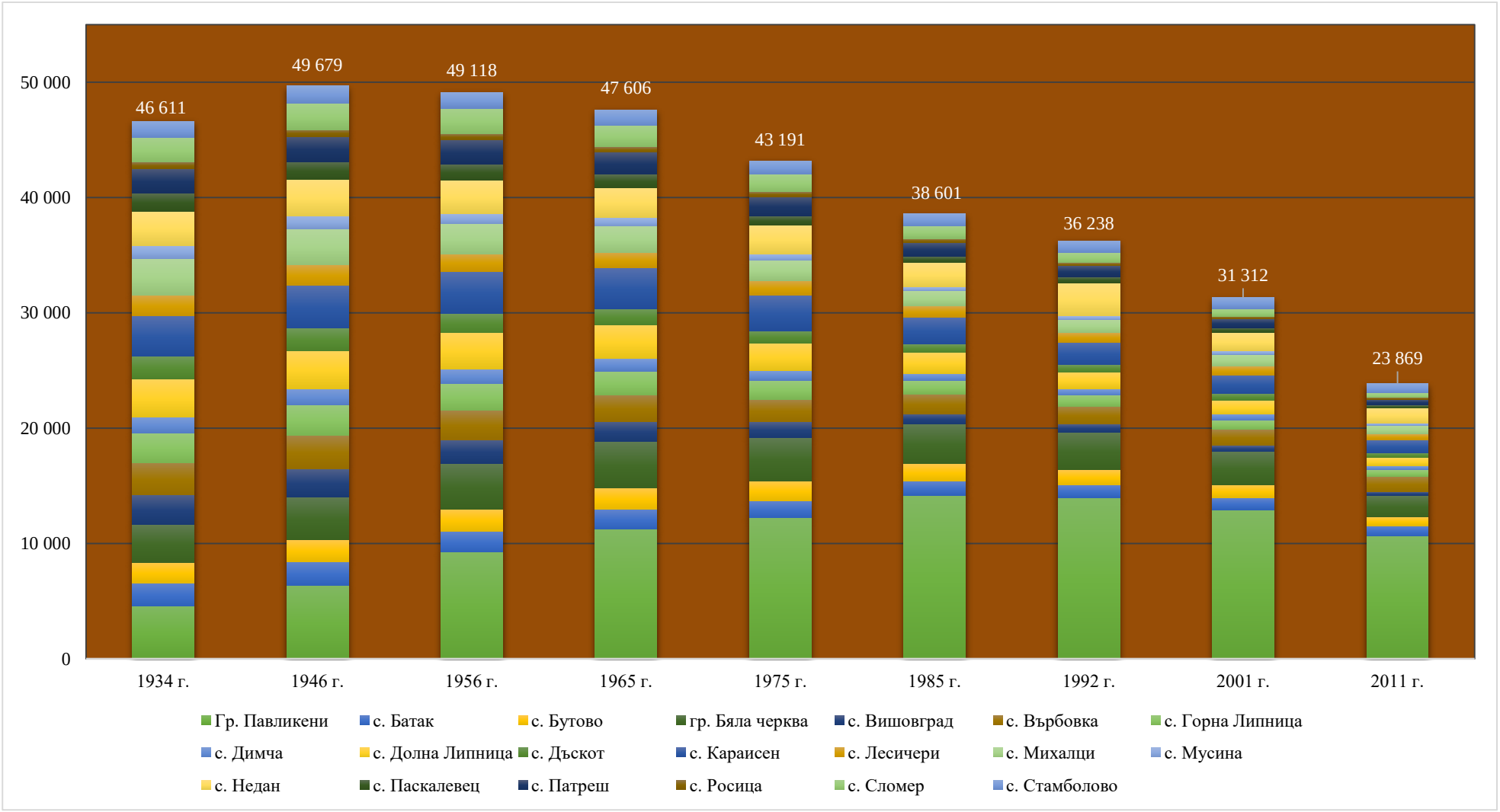

Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

На база на годишната демографска статистика, представена от НСИ, можем да направим извода, че населението на община Павликени продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 31.12.2012 г. до 31.12.2019 г. то е намаляло с 11,0% (2 543 д.). От всичките 20 населени места в общината единствените селища, при които се наблюдава ръст на населението, са Върбовка и Батак. От представената информация можем да заключим, че демографският проблем е актуален за община Павликени и е необходимо да се предприемат действия за неговото разрешаване.

Таблица 13: Разпределение на населението в община Павликени по населени места 2012-2019 г.

Населено място	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
гр. Павликени	10 376	10 275	10 075	9 851	9 735	9 613	9 462	9 235
с. Батак	889	890	883	894	909	895	890	919
с. Бутово	724	703	682	695	671	655	635	624
гр. Бяла черква	1 820	1 790	1 768	1 736	1 727	1 697	1 669	1 665
с. Вишовград	293	277	260	260	253	235	224	211
с. Върбовка	1 366	1 373	1 383	1 374	1 366	1 375	1 375	1 387
с. Горна Липница	514	494	479	493	468	445	427	472
с. Димча	334	341	344	341	333	322	312	307
с. Долна Липница	684	680	664	637	602	564	533	516
с. Дъскот	407	397	392	401	392	395	384	388
с. Караисен	1 032	996	976	937	917	869	831	804
с. Лесичери	478	465	453	439	419	408	389	373
с. Михалци	718	700	749	720	700	697	691	666
с. Мусина	199	191	193	192	192	184	178	170
с. Недан	1 276	1 262	1 240	1 208	1 182	1 163	1 148	1 135
с. Паскалевец	226	207	198	196	192	177	169	154
с. Патреш	470	454	439	441	428	416	409	408
с. Росица	145	140	144	154	150	145	144	135
с. Сломер	413	391	370	361	343	326	309	295
с. Стамболово	784	784	772	769	765	753	747	741
Община Павликени	**23 148**	**22 810**	**22 464**	**22 099**	**21 744**	**21 334**	**20 926**	**20 605**

Източник: НСИ

При запазване на темповете на изменение на населението се очаква жителите на община Павликени към 2027 г. да наброяват около18 400 души.

Раждаемост, смътност и естествен прираст

Демографската ситуация на национално ниво продължава да бъде с негативен характер. Застаряване на населението, ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен механичен прираст характеризират демографията в България.

Коефициентът на раждаемост на 1000 души в община Павликени е със средна стойност 7,7 за периода 2014-2019 г. Коефициентът е по-нисък от тези на областно (8,4), регионално

(7,9) и национално (9,1) ниво през същия период. Показателят е с най-висока стойност за община Павликени през 2017 г. – 8,1.

Фигура 16: Раждаемост на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2011-2019 година)

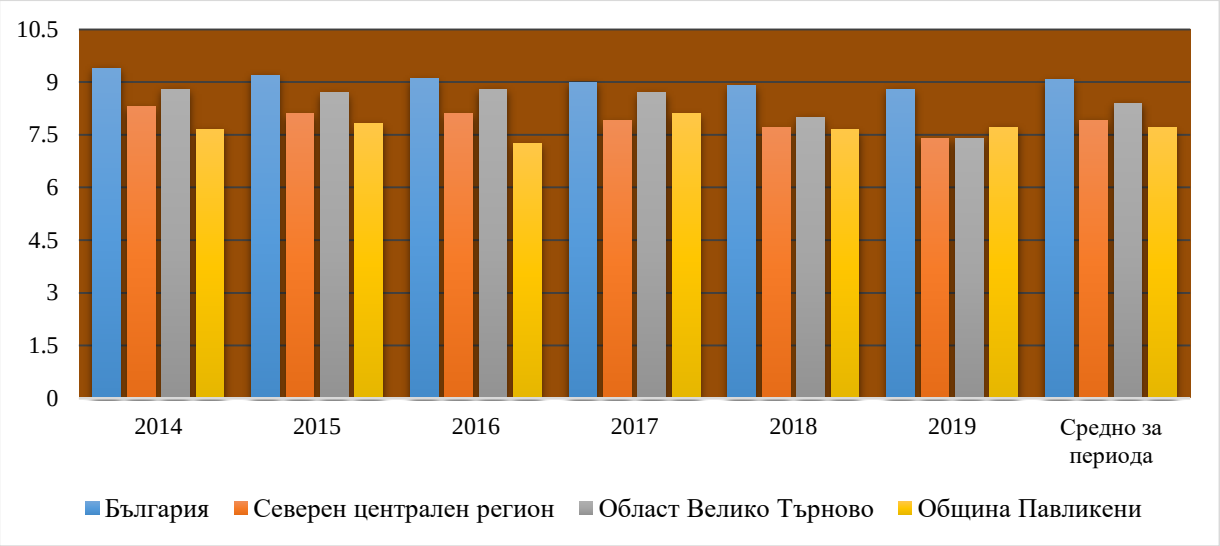

Източник: НСИ

На база на данните можем да обобщим, че през по-голямата част от разглеждания период коефициентът на раждаемост за Северен централен регион е със стойности с около 1‰ по-ниски от средните за страната. Област Велико Търново е с по-добър показател спрямо региона, но по-нисък спрямо страната, а средната стойност на показателя за община Павликени е с 0,7 по-ниска от тази за областта.

Фигура 17: Смъртност на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 година)

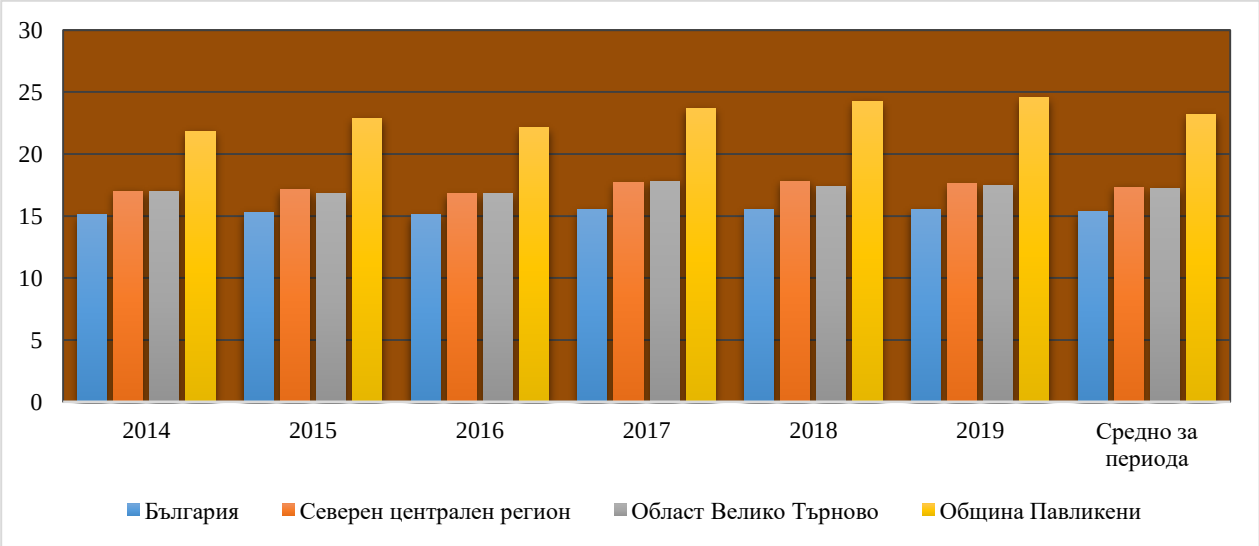

Източник: НСИ

През целия разглеждан период коефициентът на смъртност на 1000 души от населението в област Велико Търново и Северен централен регион е със стойности с около 2 пункта по-високи от средните за страната (15,3). Стойността на показателя на общинско ниво е значително по-висока – 24,6 през 2019 г. и средно 23,2 за периода 2014-2019 г.

Разликата между живородените деца и общия брой на починалите за една година на 1000 души от средногодишното население представлява естествения прираст на населението. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции, а при негативни – неблагоприятни такива. В случая на община Павликени коефициентът на естествени прираст за 2019 г. по данни на НСИ се равнява на -16,8‰, което е предпоставка за високи темпове на обезлюдяване. Поради тази причина е необходимо справянето с демографската ситуация в общината да бъде приоритет с особено значение.

Фигура 18: Естествен прираст на 1000 души от населението община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 година)

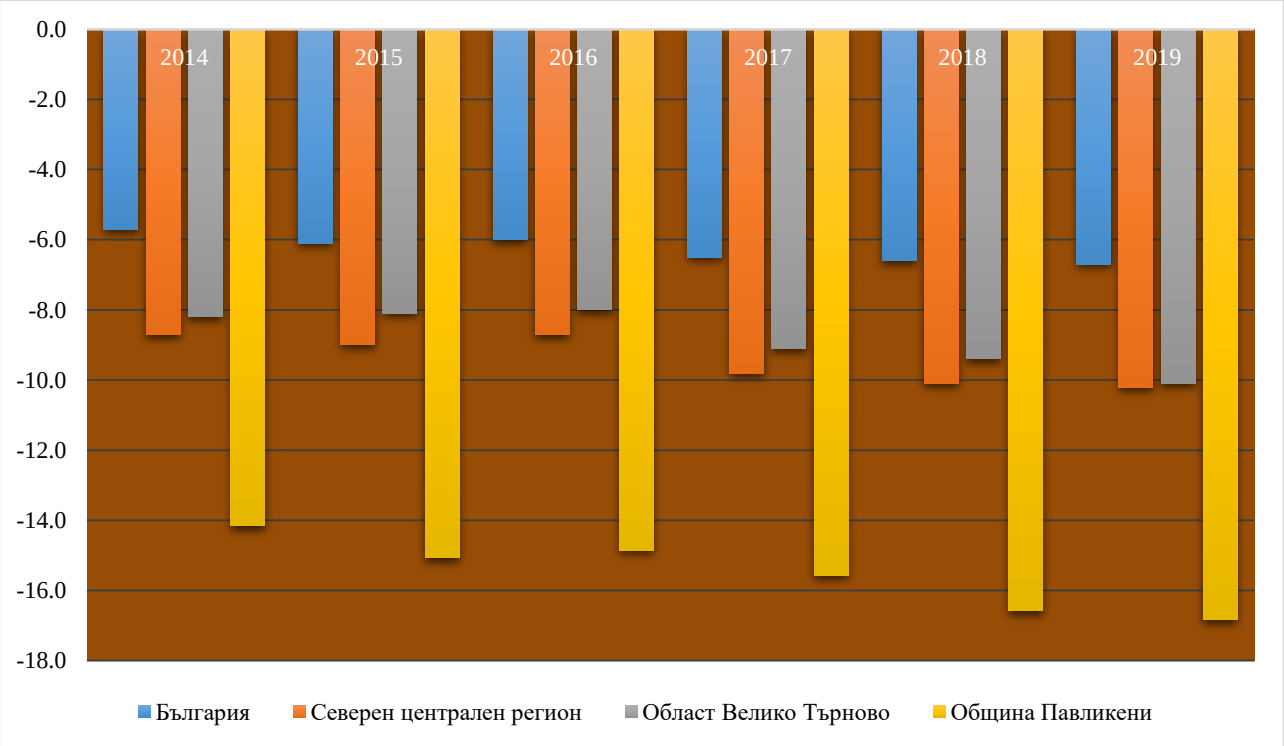

Източник: НСИ

Заселени, изселени и механичен прираст

Механичният прираст е разликата между заселилите и изселилите се жители на дадено населено място или територия. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция. Механичният прираст е тенденциозно отрицателен показател на национално ниво през последните години. На областно ниво показателят също е единствено с отрицателни стойности през разглеждания период (2014-2019 г.). На ниво община в периода 2014-2018 г. показателят е с негативни стойности, но разликата между броя на заселените и изселените е чувствително по-малка, спрямо областта, а през 2019 г. дори се наблюдава положителен коефициент на механичния прираст за община Павликени.

Фигура 19: Коефициент на заселени и изселени жители на 1000 д. население в област Велико Търново и община Павликени (2014-2019 г.)

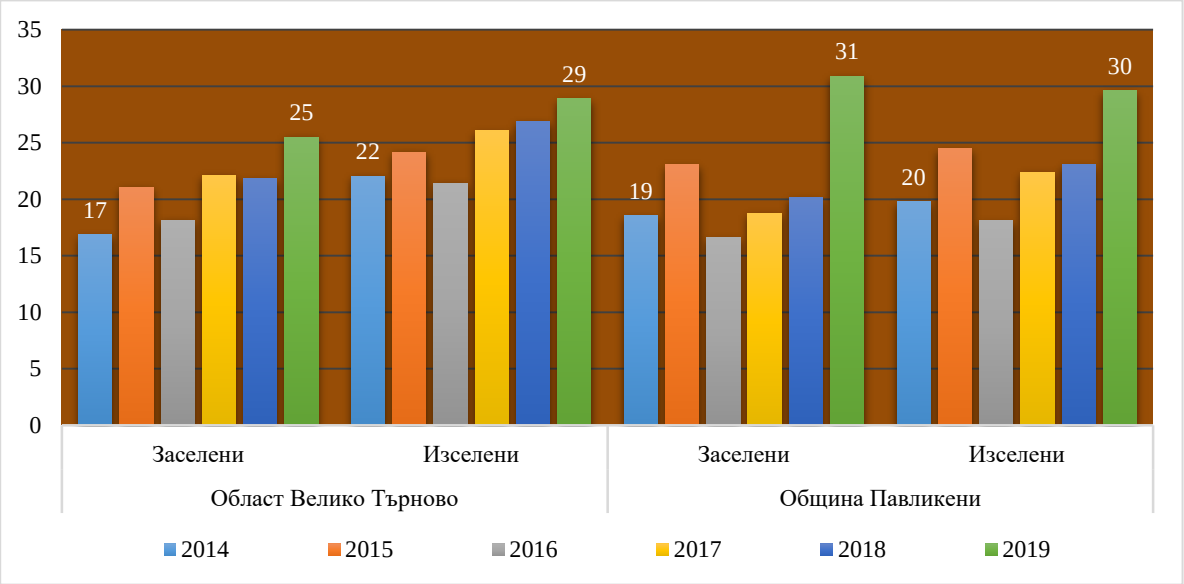

Източник: НСИ, собствени изчисления

Друга интересна тенденция, която се наблюдава през разглеждания период е увеличението на миграционния поток по отношение както на заселените, така и на изселените – както на областно, така и на общинско ниво. Коефициентът се е покачил с между 7 и 12 пункта за период от 5 години.

Фигура 20: Механичен прираст на 1000 души от населението в община Павликени, област Велико Търново и България (2014-2019 г.)

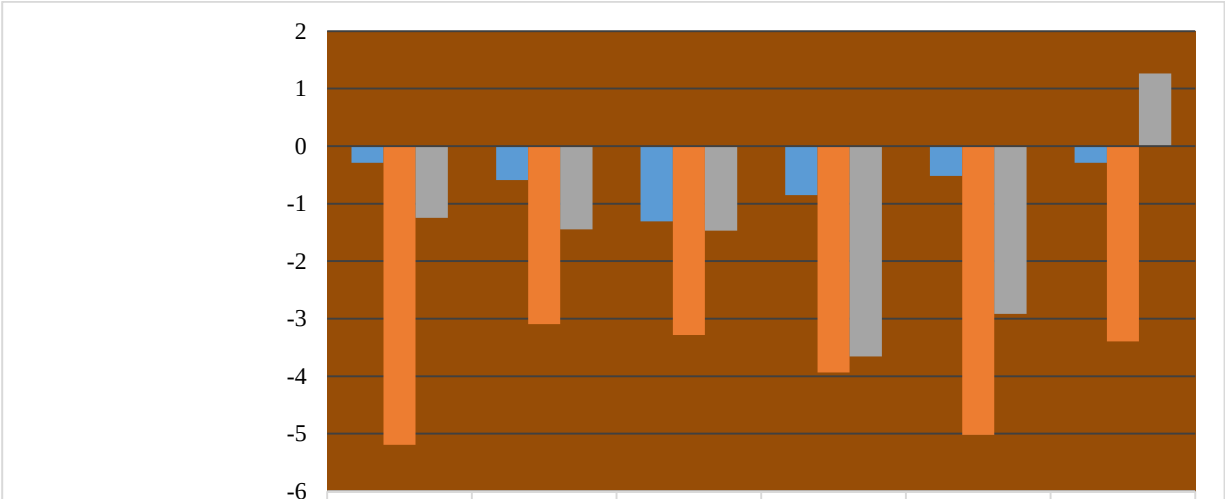

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	-0.29	-0.59	-1.31	-0.85	-0.52	-0.29
Област Велико Търново	-5.19	-3.09	-3.29	-3.94	-5.02	-3.40
Община Павликени	-1.25	-1.45	-1.47	-3.66	-2.92	1.26

Източник: НСИ

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението ситуацията в община Павликени не се отличава от тази на национално ниво – представителите на женския пол са с малко повече от тези на мъжкия през целия разглеждан период, въпреки че през последните години се раждат повече момчета, отколкото момичета. Причината жените да са повече е по-високата продължителност на живота при тях спрямо мъжете.

Фигура 21: Разпределение на населението по пол в община Павликени за периода 2014-2019 г.

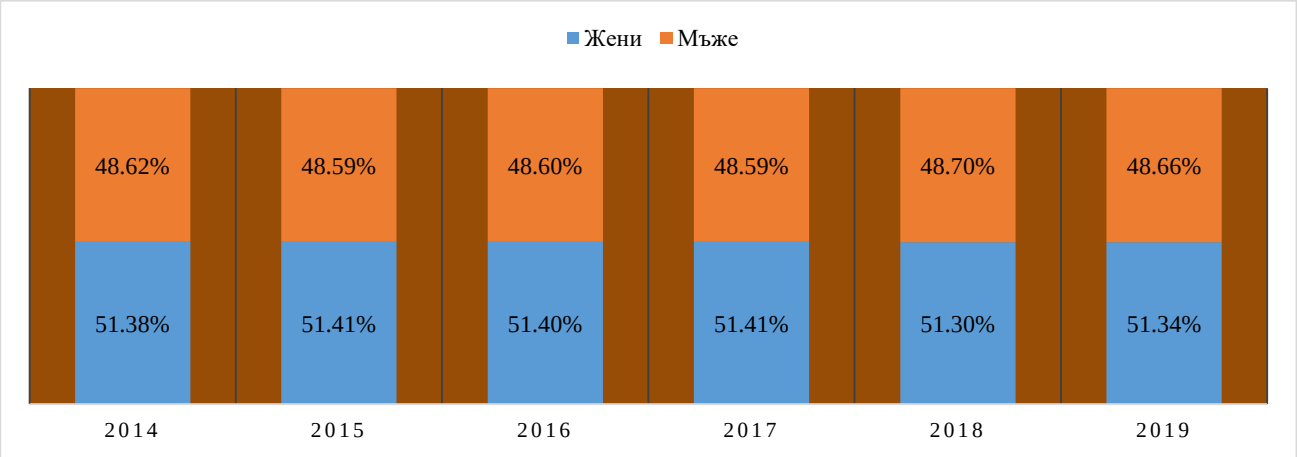

Източник: НСИ

Възрастова структура на населението

В последните 10 години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. През 2010 година средната възраст в България е 41,9 години, а днес – 43, 9. На областно ниво това е дори по-ясно изразено – от 42,7 години през 2010 средната възраст на населението в област Велико Търново се е покачила до 45,1 години през 2019 г. по данни на НСИ.

Фигура 22: Възрастова структура на населението в община Павликени (2019 г.)

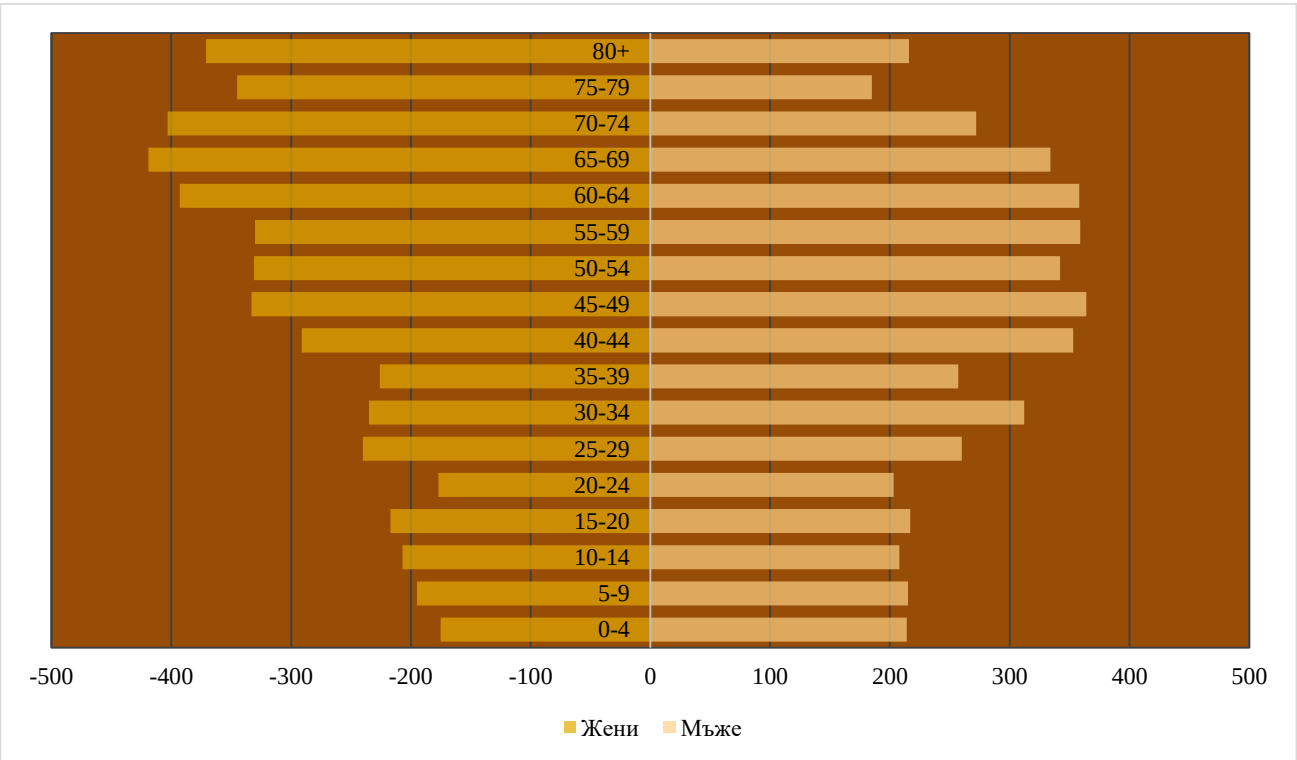

Източник: НСИ

Демографският проблем се илюстрира най-ясно с помощта на *Фигура 20* – структурата, която се получава следва да бъде с пирамидална форма, но за съжаление в реалност е обърната пирамида, което ще рече, че населението на и над средна възраст е по-многобройно от младото население в община Павликени. Като извод от представената информация можем да изведем, че демографският проблем ще става все по-сериозен през следващите години.

Етническа структура на населението

Поради липсата на актуални данни (последната налична информация за етническата структура на община Павликени датира от националното преброяване през 2011 г.) е трудно да се направи разчет на етническата структура. Удачно е при наличието на такава информация от предстоящото преброяване през 2021 г. да се направи актуализация на Плана за интегрирано развитие на община Павликени.

Фигура 23: Етническа структура на населението

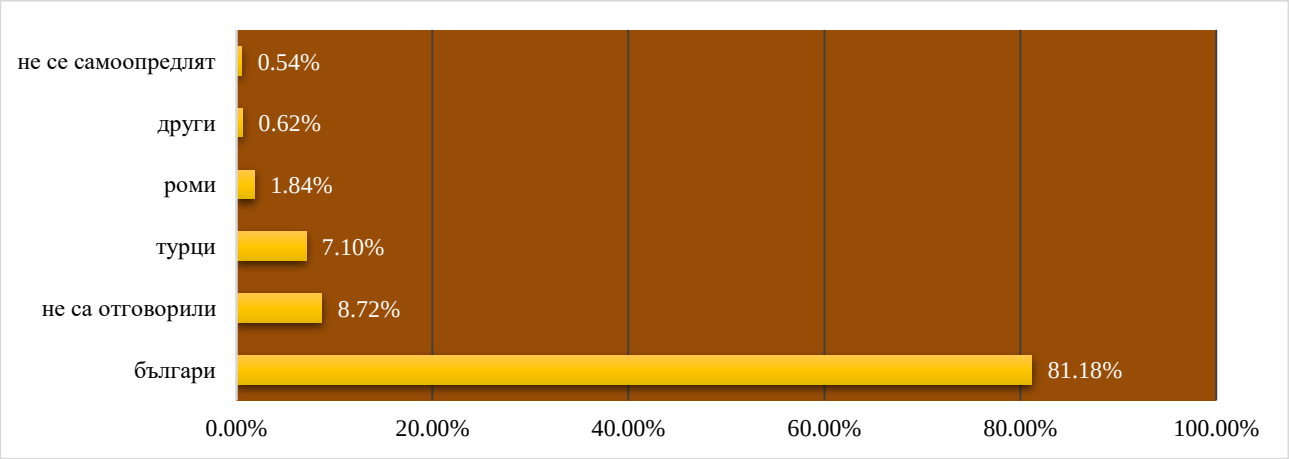

Източник: НСИ

Според данните от 2011 г. от 23 869 души отговорили на този въпрос (който следва да бъде посочено, че не е със задължителен характер) над 80% от респондентите са посочили, че принадлежат към българската етническа група. Вторият по численост етнос е турският – 8,72%.

Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършването на националното преброяване, затова данните са отново от 2011 г. Мнозинството от населението е със средно или основно завършено образование (общо двете групи сформират над 70% от населението на общината). На трето място са жители на община Павликени с висше образование – 9% или 2 665 души. Децата под 7 г. и лицата, които не са пожелали да дадат отговор на въпроса, съставят общо по-малко от 1% от отговорите и поради тази причина не са изобразени на *Фигура 22*.

Фигура 24: Образователна структура на населението

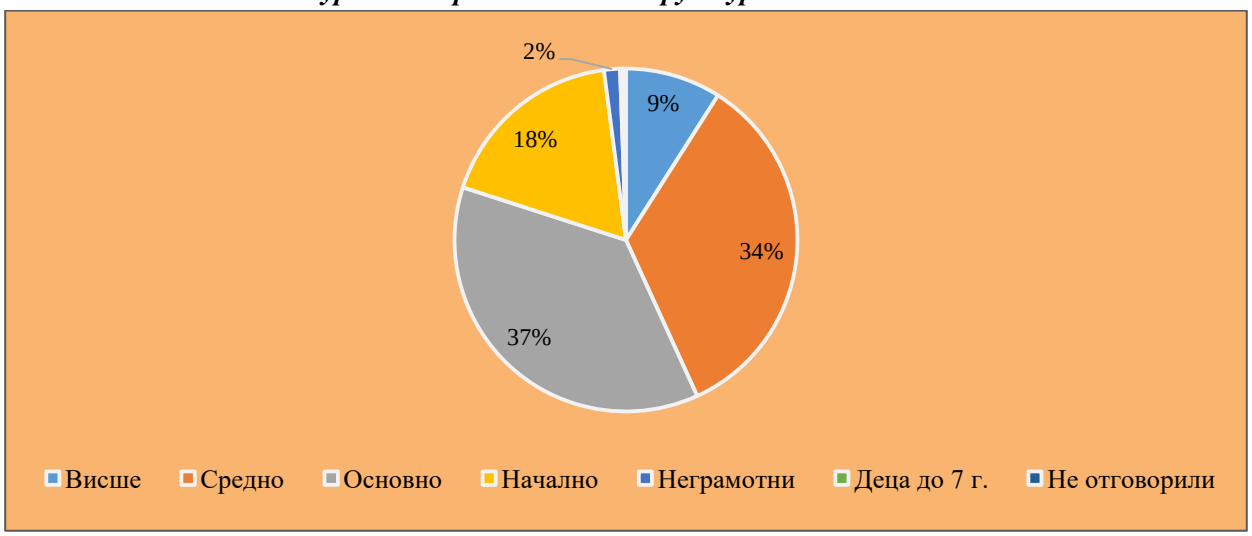

Източник: НСИ

2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Детски градини

Към 31.12.2019 г. в община Павликени функционират общо 10 детски градини – три от които се намират в общинския център. Останалите детски градини са разпределени по една във всяко от следните населени места – гр. Бяла черква, с. Караисен, с. Недан (с филиал в с. Бутово), с. Стамболово, с. Върбовка, с. Долна Липница, с. Батак. Разположението им по този начин гарантира независимо от местоживеенето близост до детско учебно заведение. Наличието на места в детските градини е друга положителна характеристика на община Павликени – на 100 деца се падат 131 места по данни за учебната 2019/20 г., предоставени от НСИ. Наблюдаваният спад при детските педагози и детските учители е естествен вследствие на спада в броя на децата, посещаващи детските градини (проблем с основно демографски характер). За периода между учебните 2013/14 г. и 2019/20 г. е регистриран спад от 2,8% по отношение на децата, посещаващи детски градини на територията на общината, което е значително по-добър резултат спрямо областното и националното ниво, където са регистрирани спадове съответно от 11% за област Велико Търново и 9,5% общо за страната.

Таблица 14: Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Павликени (уч. години 2011/12 – 2019/20)

Показатели	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Детски градини	11	11	11	10	10	10	10
Места в детските градини	824	824	804	770	770	770	770
Деца в детските градини	606	608	574	568	593	590	589
Места на 100 деца	136	136	140	136	130	131	131
Детски учители	57	58	56	54	52	51	51
Детски педагози	59	60	58	56	55	54	54

Източник: по данни на НСИ

Училища

На територията на община Павликени функционират пет училища и една професионална гимназия. Тенденцията за спад в броя на учащите е предимно вследствие на демографската ситуация. От друга страна през учебната 2019/20 г. броят на преподавателите е нараснал, което следва да се отчете като положителна тенденция по отношение на училищното образование в общината. Лесно е да се забележи, че броят на учащите е по-голям от броя на населението на възраст между 7 и 19 години, а причината за това е, че училищата в Павликени са предпочитани и от жителите на съседни общини.

Таблица 15: Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Павликени по класове

Показател\ Уч. год.	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
I - IV клас							
Учители	36	37	40	64	62	60	58
Учащи	758	720	696	648	618	612	586
V - VII*							
Учители	54	55	56	54	51	44	49
Учащи	713	691	687	644	520	480	482
VIII - XII*							
Учители	17	21	22	23	26	25	19

Показател\ Уч. год.	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Учащи	258	273	277	270	261	226	225
Общо учители	**107**	**113**	**118**	**141**	**139**	**129**	**126**
Общо паралелки	**67**	**71**	**73**	**73**	**72**	**72**	**70**
Общо учащи	**1 729**	**1 684**	**1 660**	**1 562**	**1 399**	**1 318**	**1 293**

Източник: по данни на НСИ
** Данните след 2017-18 г. не са съпоставими с предходните периоди – преди учебната 2017/18 г. разделението е V-VIII и IX-XII, а след това е изменено, както е представено в таблицата - V-VII и VIII-XII*

Освен учащите 1 293 лица (в учебна 2019/20 г.) в ОУ и СУ на територията на общината, още 306 лица се обучават в професионалната гимназия по аграрни технологии. Професионалната гимназия дава възможност на младите за реализация на пазара на труда след завършване на образованието им и следва да се разглежда като възможност за задържане на младото население в общината и възможност за развитие на местната икономика.

Положителна характеристика е и ниският дял на напусналите образователна система, като през последната година от разглеждания период е регистрирана и най-благоприятната стойност по отношение на показателя.

Фигура 25: Ученици, напуснали образователната система на община Павликени до VII клас*

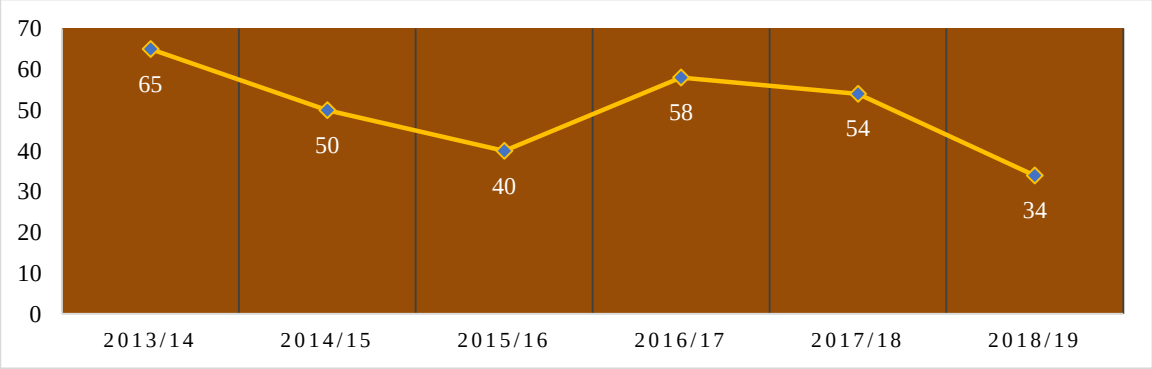

Източник: НСИ
** Данните преди учебната 17/18 се отнасят за напусналите до VIII клас*

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Детски ясли

На територията на общината функционира 1 детска ясла. Проблемът с недостига на места е временно разрешен с откриването на още 16 места през 2019 г. Обхватът на деца в детски ясли в общината е едва 13,4 на 100.

Таблица 16: Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Павликени за периода 2011-2018 година

Показател	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Детски ясли - общо	1	1	1	1	1	1	**1**
Места в детски ясли	48	48	48	64	64	64	**80**
Деца - общо	52	52	61	60	64	65	**64**
Момчета	*31*	*28*	*34*	*39*	*34*	*30*	**33**
Момичета	*21*	*24*	*27*	*21*	*30*	*35*	**31**
Обхват на децата в детските ясли*	9.8	10	11.6	11.8	12.8	13.3	**13.4**

Източник: НСИ
** Показателят се изчислява като отношение на децата, посещаващи самостоятелни детски ясли и яслени групи към ДГ, на 100 деца от населението на възраст до 3 години.*

Болнична и извънболнична помощ

На територията на община Павликени функционира една многопрофилна болница (МБАЛ Павликени), три медицински центъра и пет самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории. МБАЛ Павликени обслужва населението в община Павликени, както и това в община Сухиндол (поради липса на болнично заведение в общината). Болницата разполага с 95 легла и осъществява лечебна дейност по специалностите: вътрешни болести, гастроентерология, нефрология, пневмология и фтизиатрия, кардиология, ревматология, ендокринология, клинична хематология, хирургия, урология, нервни болести, педиатрия, анестезиология, рехабилитация, образна диагностика, микробиология, обща и клинична патология. Извършено е цялостно саниране на сградата, подмяна на дограмата и отоплителната инсталация.

Към 2019 година в община Павликени на един лекар се падат 317 души (при 234 средно за страната), на лекар по дентална медицина – 1585 души (при средно 844 за страната), а на един специалист по здравни грижи – 255 души по данни на НСИ. От представените данни е видимо, че макар и под средното за страната, общината има добро осигуряване по отношение на медицинския персонал с изключение на денталната медицина, което обосновава и необходимостта от привличане на допълнително специалисти в тази сфера.

Към 2019 г. броят на аптеките в общината е достатъчен, за да бъдат задоволени потребностите на населението. Наличието само на една денонощна аптека за цялата област Велико Търново е проблем за качественото здравно обслужване на гражданите.

2.3.4. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар – все повече намалява броят на населението в трудоспособна възраст – община Павликени има коефициент на заместване от едва 57,8% към 2019 г. или иначе казано на 100 души излизащи от трудоспособна възраст 57,8 навлизат в тази възраст. Ниският коефициент на заместване е пречка за нормалното развитие на икономиката.

Икономическа активност

Икономически активните лица са съвкупност от заетите лица на 15 и повече години и лицата регистрирани в бюрата по труда. Броят на икономически активните лица на територията на община Павликени за 2018 г. (последната, за която има налични данни към момента на изготвяне на анализа) е 5 317 души. Коефициентът им на 1000 д. население в общината е най-подходящият индикатор за проследяване на реалното движение на показателя. През 2014 г. коефициентът на икономически активните лица в общината е бил 236‰ и остава относително стабилен през разглеждания период – измененията са в рамките на 10 промила от 2014 г. до 2018 г., а актуалната стойност е 229‰.

Общият брой на заетите лица в нефинансовите предприятия на територията на община Павликени за 2018 г. е 4 799 души, като тенденцията е тази бройка да намалява – в периода 2014-2018 г. спадът по отношение на показателя е 9,7%, като това е пряк резултат от демографската ситуация в общината. Заетите лица са разпределени относително равномерно по икономически сектори. От анализа на секторното разпределение на заетите лица в община Павликени можем да заключим, че общината е с балансирано икономическо развитие с превес на индустриалния сектор.

Фигура 26: Заети лица по сектори на икономиката за 2018 г. в община Павликени

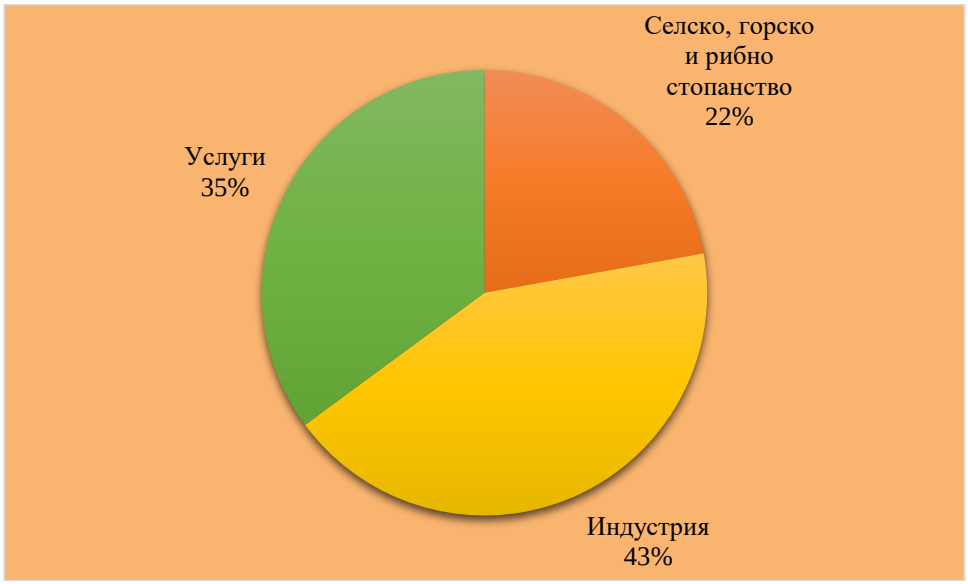

Източник: НСИ

Безработица

В периода 2014-2019 година се отбелязва значителен спад по отношение на броя на регистрираните безработни лица. По данни на Бюро по труда – Павликени през 2014 г. броят на регистрираните безработни лица е бил 1 152 при равнище на безработицата от 13,43%, а към 2019 г. техният брой спада с почти 50% - регистрираните безработни лица са 679 при равнище на безработицата 7,92%. В тази връзка се налага изводът, че макар и все още нивото на безработица в община Павликени да е по-високо от това на национално, регионално и областно ниво, отчетеният прогрес е добър и са предприети успешни действия в тази насока.

Фигура 27: Равнище на безработицата на различните административни нива в процент

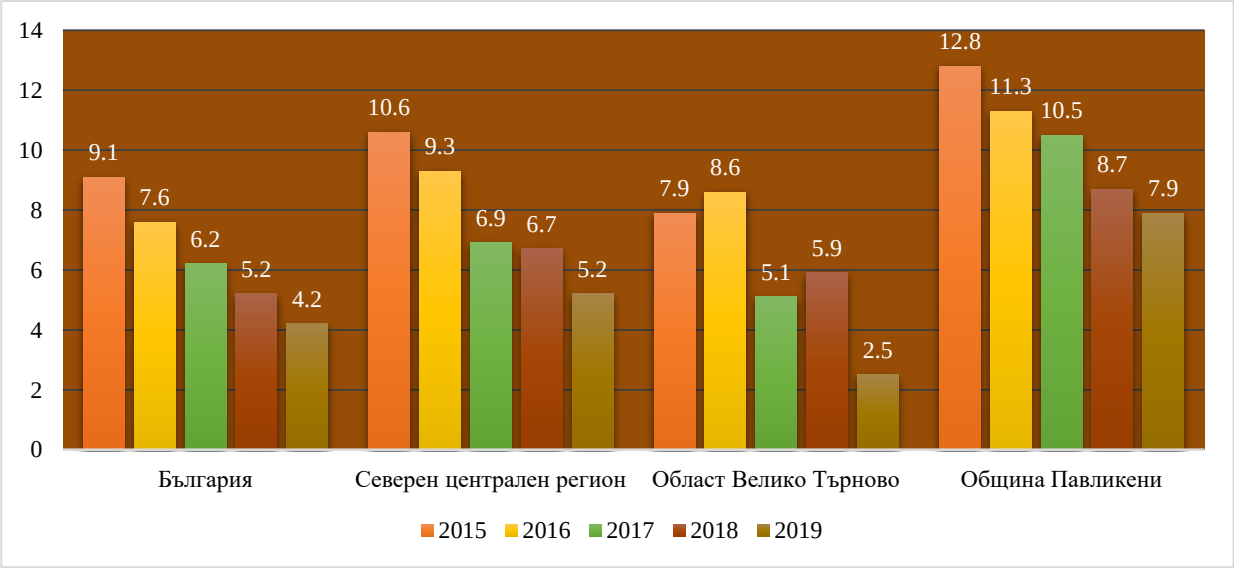

Източник: НСИ, ДБТ – Павликени, собствени изчисления

2.3.5. СОЦИАЛНА СФЕРА

Социално подпомаганите лица на територията на община Павликени са четири групи – лица подпомагани със социални помощи, подпомагани лица с увреждания, лица получаващи целева помощ за отопление и лица получаващи семейни помощи за деца. Тревожен е увеличаващият се висок дял на лицата с увреждания в общината – от 7,9% през 2014 г. до 13,8% към 2020 г. При запазване на тенденцията общината ще трябва да отделя все по-голям

дял от бюджета си за социални разходи. Следва да бъде отбелязана и положителната тенденция по отношение на лицата подпомагани със социални помощи – техният брой е намалял наполовина за периода 2014-2020 г.

Таблица 17: Подпомагани лица на територията на община Павликени

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой подпомагани лица с увреждания	1 777	1 751	2 197	2 188	2 388	3 029	2 849
Брой лица, подпомагани със социални помощи	105	92	102	87	87	64	54
Брой лица, подпомагани със семейни помощи за деца	1 589	1 463	1 530	1 422	1 362	1 250	1 154
Лица, получаващи целева помощ за отопление	874	849	771	768	844	1 052	–*

Източник: Дирекция „Социално подпомагане“ – Павликени
** За отоплителния сезон 2020/21 г. няма данни към момента на изготвянето на плана.*

В момента страната ни е в процес по изготвянето на Националната карта на социалните услуги (следва да е готова до края на 2021 г.), която се очаква да помогне за избора на най-правилните „пакети“ социални услуги (на базата на задълбочени анализи), които ще се финансират от държавния бюджет, което ще спомогне за намаляване на разходите по отношение на социалните услуги от страна на общината.

На територията на общината функционира една специализирана институция – Дом за стари хора с. Караисен. Капацитетът на дома е 35 места, като в него към 2020 г. има 32 настанени лица. Освен ДСХ, Комплексът за социални услуги в община Павликени включва: Център за настаняване на младежи с увреждания „Свети Мина“, Център за настаняване на деца с увреждания „Любов“, Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания „Вяра“, Център за настаняване от семеен тип на деца с увреждания „Надежда“, Център за обществена подкрепа, Дневен център за деца с увреждания и Център за социална рехабилитация и интеграция.

По отношение на услугите в общността се провеждат дейностите социален патронаж, патронажна грижа за възрастни хора и хора с увреждания, механизъм за лична помощ, домашен помощник. Всяка една от дейностите (от тези които са с измерим капацитет) функционира над капацитета си. Това от една страна е риск по отношение качеството на предлаганата услуга, а от друга показва необходимостта от разширяване на капацитета. Сходна е ситуацията и с предлаганите услуги от резидентен тип. Общият брой на лицата, ползващи социалната инфраструктура в общината, е 887 души или 4,43% от населението на общината.

2.3.6. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дават възможност доходите на населението също да нарастват. В периода 2014-2018 г. средната годишна работна заплата в община Павликени бележи ръст от 2 705 лв. (34,4%) и към 31.12.2018 г. достига 9 857 лв. Ръстът на заплатата е съизмерим с този на областно и национално ниво, но въпреки това равнището на средната годишна работна заплата в община Павликени продължава да е по-ниско от равнището в област Велико Търново и страната.

Фигура 28: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Павликени и по административни нива за периода 2014-2018 г.

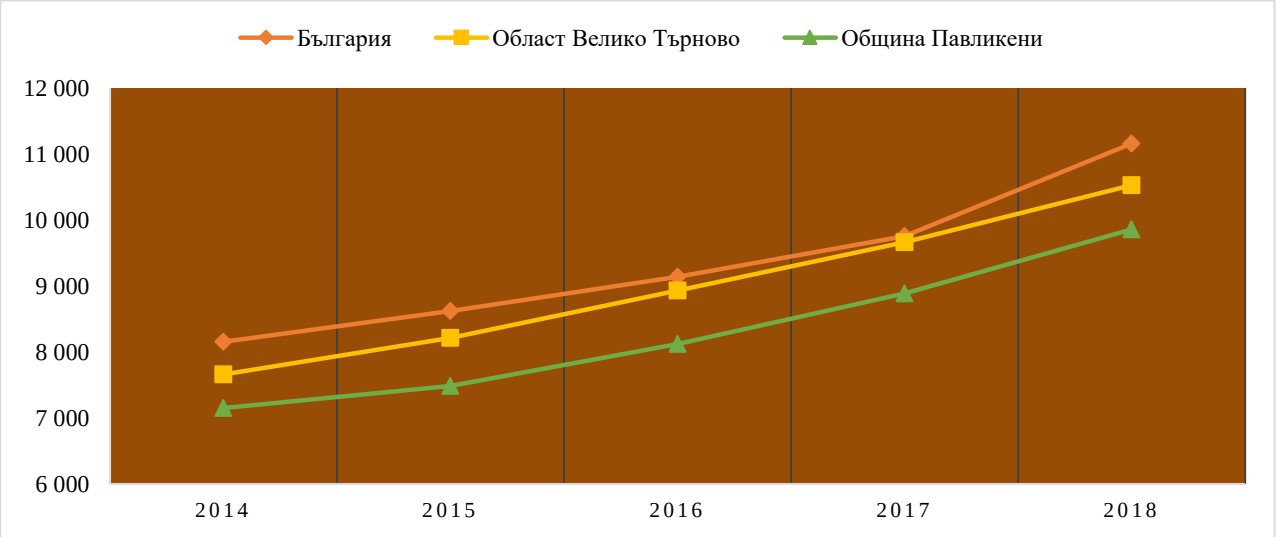

Източник: НСИ

Средната годишна заплата в община Павликени се увеличава с различни темпове спрямо различните икономически сектори. Най-значим ръст се забелязва при средната заплата във вторичния сектор (2 203 лв. или 32,2%), а с най-ниска стойност по отношение на показателя за последните пет години е първичният сектор, където средната работна заплата е нараснала с 1 773 лв. или 20% спрямо началото на разглеждания период.

Фигура 29: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Павликени за периода 2014-2018 г.*

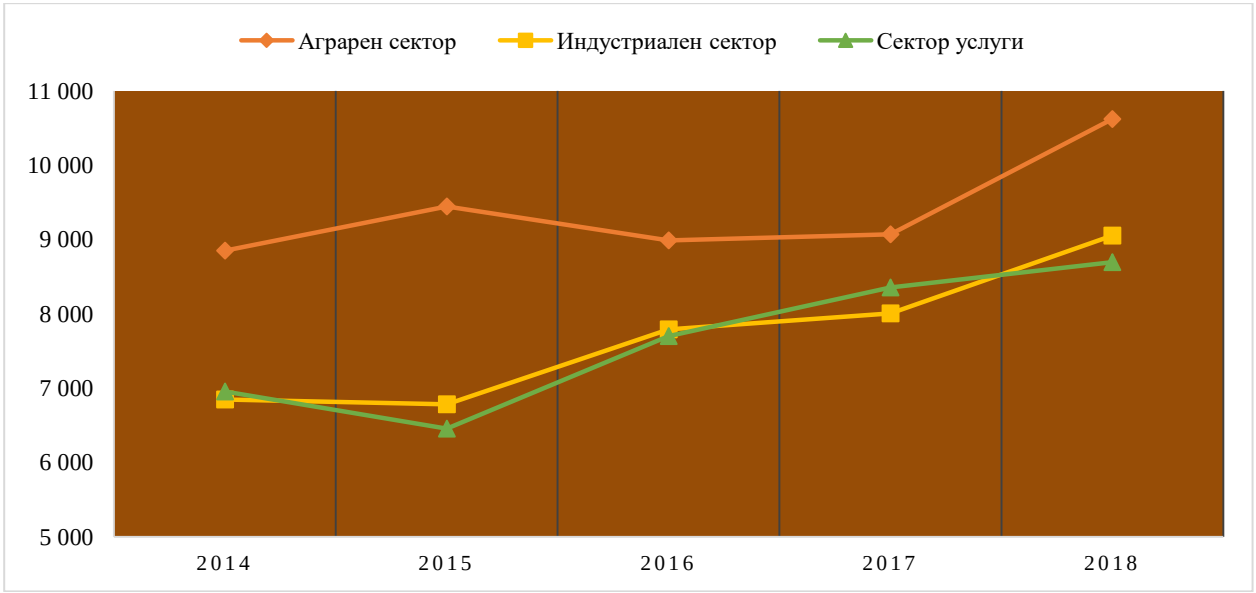

Източник: НСИ, собствени изчисления

** Следва да се вземе в предвид, че статистиката включва само икономическите дейности, за които данните не са конфиденциални по смисъла на Закона за статистиката*

2.3.7. ИЗВОДИ

Проблеми

- Силно изразен отрицателен естествен прираст;
- Постепенно обезлюдяване на населените места;
- Намаляване на хората в трудоспособна и под трудоспособна възраст;

- По-ниска заплата спрямо областта и страната;
- Намаляващ брой ученици от I до IV клас;
- Силно изразен ръст на броя на хората с увреждания в общината.

Възможности

- Наличие на професионална гимназия, която да подготви квалифицирани кадри според нуждите на пазара;
- Увеличаваща се производителност на труда във всички сектори;
- Ръст на заплатите, съизмерим с този на областно и национално нива;
- Добре развита социална инфраструктура.

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

Основната TEN-T мрежа на ЕС свързва главните урбанизационни центрове на развитие и следва да бъде реализирана до 2030 г. Разширената TEN-T мрежа включва довеждащи до основната мрежа направления. Така се постига по-пълно покритие на територията и обслуженост на много повече градове – центрове на развитие.

През територията на община Павликени преминава един жп участък от основната TEN-T мрежа – София-Мездра-Горна Оряховица-Каспичан-Варна, а през 2024 г. следва да бъде въведена в експлоатация и АМ „Хемус“, която е част от пътната трансевропейска транспортна мрежа, като лот 6 от магистралата следва да преминава през територията на общината. Наличието на транспортен коридор от TEN-T мрежата е сериозна предпоставка за качествено икономическо развитие на община Павликени.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

На територията на община Павликени преминават пет трасета от Републиканската пътна мрежа – всичките от трети клас и с обща дължина от 113 км. Към тях следва да бъдат добавени и 22 км проект от бъдещата автомагистрала „Хемус“. В периода от 2014 до 2019 г. са ремонтирани 45,3 км от РПМ по данни на АПИ, но са необходими допълнителни инвестиции в тази насока, защото близо 1/3 от трасетата продължава да бъде в лошо състояние или без настилка. В капиталовата програма на АПИ за периода 2021-2027 г. към момента на изготвяне на ПИРО Павликени няма планирани ремонтни дейности на територията на общината. Сериозен проблем пред община Павликени, свързан с РПМ, е отсъствието на околовръстен път. Работата по изграждането на околовръстен път е започнала преди близо 40 години, но така и не е довършена. Съществуват 4 км път без настилка, който не фигурира в инвестиционната програма на АПИ за следващите 7 години. Участъкът се явява естествено продължение на път III-303 между селищата Левски-Павликени-Керека и цели да изведе транзитното движение от градската агломерация на общинския център. То трябва да свърже двата участъка на РПМ III-303 – преди и след града.

Фигура 30: Състояние на РПМ на територията на община Павликени

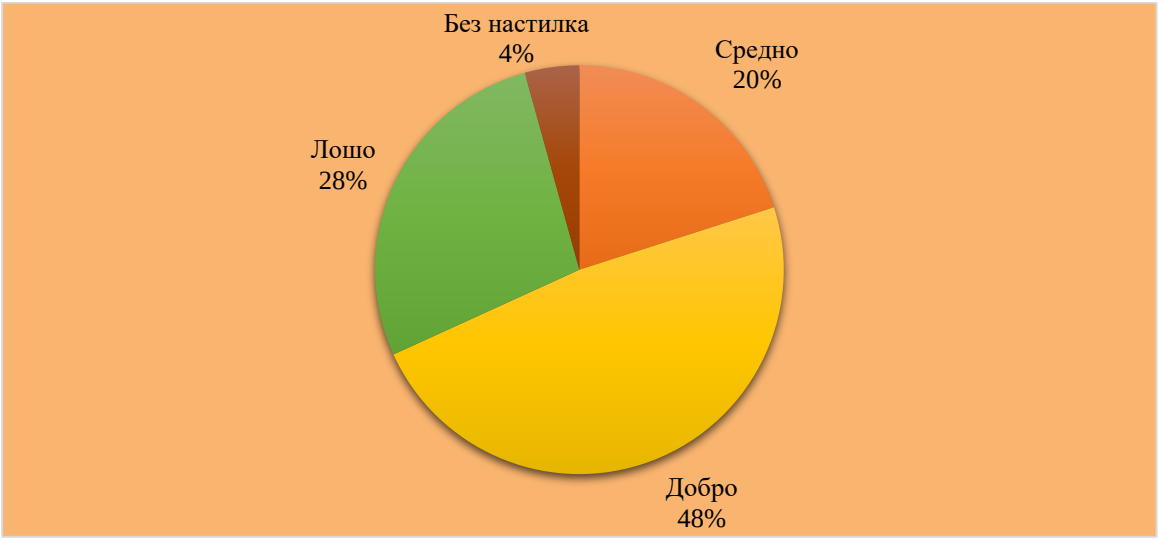

Източник: АПИ – Велико Търново

Общинската пътна мрежа на община Павликени се състои от шестнадесет асфалтирани пътя с обща дължина от 96,8 км. По данни на община Павликени 35 км от тях се нуждаят от ремонтни дейности, като пътищата от първи клас, за които са необходими такива, са VTR1012, VTR1200 (от км 9+786 до км 12+700), VTR1203, VTR1210 (от км 3+245 до км 7). Макар и от втори клас, следва да бъде ремонтиран приоритетно и път VTR2211 (от км 1 до км 4+600), защото трасето е единствена връзка към с. Росица.

Общата дължина на републиканската пътна мрежа и общинската пътна мрежа в община Павликени е 209,8 км (231,8 км, ако добавим и бъдещата АМ „Хемус“), а дължината на уличната мрежа е общо 364 км. Общата плътност на пътната мрежа е 0,3362 км, което е малко над средното за страната.

Железопътен транспорт и инфраструктура

Жп линиите, които са част от главната TEN-T мрежа, осигуряват териториално интегриране, както на национално, така и на европейско ниво. Те осигуряват връзки с пристанища, летища и свързват по-големите градски центрове. Благодарение на тези връзки общината има възможност за комуникация на по-високо териториално ниво и съответно по-добри перспективи за развитие.

Линията, която преминава през община Павликени, е София-Мездра-Горна Оряховица-Варна, с обща дължина от 543,56 км, от които 25,3 км са на територията на общината. Гара има само в гр. Павликени, а в с. Бутово, с. Лесичери и в с. Стамболово има жп спирки. Линията е с двойно трасе, електрифицирана, като през 2000-2001 г. е изцяло подновена.

Въздушен транспорт и инфраструктура

На територията на общината няма действащи летища и летателни площадки от гражданската авиация. Най-близкото международно летище е „Горна Оряховица“, разположено на около 50 км от гр. Павликени. В момента летището не обслужва редовни полети. При евентуална промяна в това отношение община Павликени ще е има по-добра логистична характеристика, което е предпоставка за увеличаване на потока от инвестиции в общината.

2.4.2. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА

Водопреносна и водоснабдителна мрежи

Територията на община Павликени се обслужва от ВиК „Йовковци“ ООД – град Велико Търново, район – гр. Павликени. Във всички населени места на територията на общината има изградена водопроводна мрежа, а водоснабдяване се осъществява посредством терасите на р. Росица, р. Ломя, р. Негованка, дерета и чрез подземни дренажи.

Фигура 31: Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Павликени

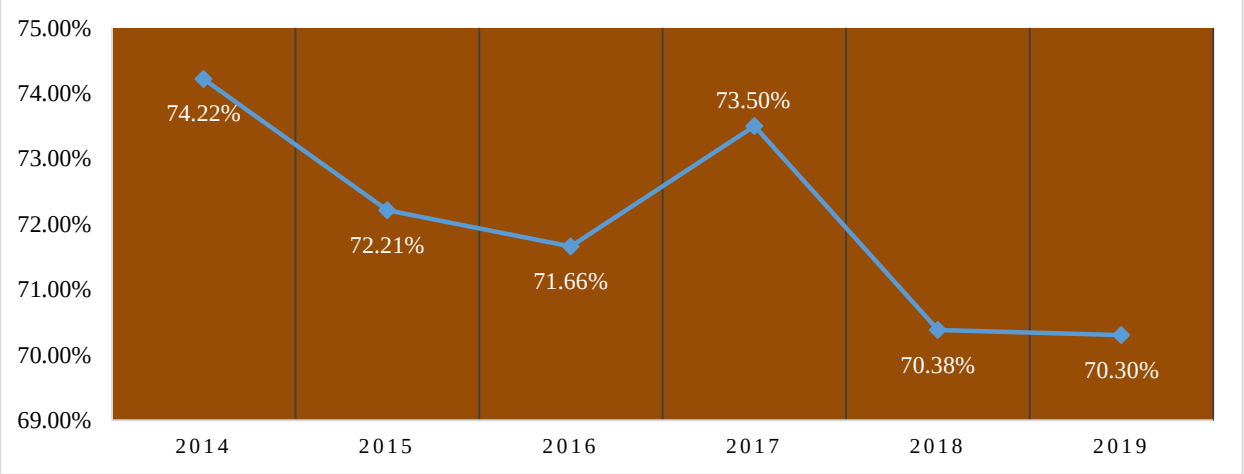

Източник: ВиК „Йовковци“ ООД

Като основен проблем се отбелязват високите загуби във водопроводната мрежа (проблем, който е характерен за почти цялата страна), дължащи се на амортизирани водопроводи (в основната си част – от етернит). За периода от 2014 до 2019 г. са рехабилитирани почти 4 км водопроводи от ВиК „Йовковци“ ООД, а по проект, финансиран от ПУДООС са рехабилитирани 20 км водопроводна мрежа в град Павликени, което се е отразило положително по отношение на загубите на вода, но стойностите продължават да са значително по-високи от средните за страната (57%) и тези за Северен централен регион (55%). Съществен проблем представлява намаляващият дебит на водоизточниците, в следствие на което в четири от селата в община Павликени е въведен режим на водоснабдяване – селата Караисен, Долна Липница, Лесичери и Върбовка. Необходимо е да се извърши подмяна на амортизираната част от водоснабдителната мрежа с нова с цел минимализиране на загубите на питейна вода. Положителна характеристика на общината е високото качество на питейна вода – 100% по данни на КЕВР.

Канализационна мрежа и ПСОВ

Канализационната мрежа е изцяло изградена в общинския център и не са установени проблеми с функционирането ѝ. Общината разполага и с пречиствателна станция за отпадни води, която обслужва изцяло общинския център и е с капацитет от 10 596 жители. ПСОВ Павликени включва съоръжения за механично, биологично пречистване и обеззаразяване на отпадъчните води и третиране на утайките чрез автоматична система за мониторинг и контрол на цялата пречиствателна станция, технологична и административна сгради и довеждаща инфраструктура. Не са установени проблеми и нарушения в работата на станцията. Следва да бъде изградена канализационна система и ПСОВ, която да обслужва гр. Бяла черква. В селата отпадните води се отвеждат в септични ями и всички обитавани сгради са с осигурена „дворна канализация“.

2.4.3. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА И ВЕИ

Електроенергийна инфраструктура

Енергийната инфраструктура на община Павликени е собственост на „Energo-Pro“. На територията на общината функционира една подстанция – „Павликени“ с напрежение 110 kV. Станцията е разположена в близост до общинския център и е включена в мрежа 110 кV/20kV. с двойно захранена, което осигуряват гъвкав експлоатационен режим и сигурност на захранване при натоварвания и аварии. Съоръженията, подаващи ел. енергия на населените места са достатъчни, за да бъдат задоволени потребностите на населението.

Уличното осветление е с различна степен на изграденост в различните населени места. В общинския център степента на изграденост е над 90%, а в останалите населени места на територията на общината е изградено на около 40% по данни на ОУПО Павликени.

Възобновяеми източници на енергия

За разработването на този раздел са използвани данни от Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Павликени за периода 2020-2030 г.

Слънчева енергия

Община Павликени разполага с благоприятни условия за производство на електроенергия от фотоволтаични електроцентрали. Ресурсът на слънчевата енергия в общината е 1450-1500 Kw/h/m^2 годишно. Енергията може да се преобразува в електрическа чрез фотоволтаични системи или да се използва за подпомагане на отоплението и битова гореща вода чрез термосистемни колектори. Реализирани са няколко фотоволтаични централи - частни инвестиции.

Чрез термосистемни колектори получават битова гореща вода три детски градини, МБАЛ Павликени, детската ясла и съблекалнята на стадион „Г. Панов“, а чрез фотоволтаичните системи се добива ел. енергия в две централи, разположени в с. Долна Липница, една в с. Росица и една в местността Мрямор (в близост до с. Долна Липница).

Вятър

Община Павликени попада в територия с малък ветрови потенциал и инвестицията във вятърна енергия не е рентабилна, поради което няма изградени ветроенергийни централи.

Геотермални енергия

Геотермалната енергия се разделя на два типа по отношение на енергоносители – топлина на земята и топлина на геотермалните извори. В общината има няколко минерални извора, които не са развити. Температурата на водата е 50 градуса по целзий и съответно източниците са определени като ниско потенциални (от 10 до 100 градуса по целзий). В регистъра на ресурсите на минералните води на МОСВ е вписан един извор, но поради несъответствие между радиологичните му показатели и нормативно допустимите, той не може да бъде актуван като общинска собственост.

Води

Енергията, добивана от водноелектрически централи, е по-надеждна и рентабилна спрямо останалите ВЕИ. По поречието на р. Росица са изградени и се експлоатират две централи – Росица II и Росица III, като и двете са частна собственост, а от 2015 г. функционира

и микро водна електрическа централа Павликени. За съжаление, потенциалът на развитие на този вид ВЕИ в община Павликени е ограничен.

Биомаса

Интересът към добива на енергия от биомаса в последните няколко години постоянно се увеличава и все повече се свърза с рационалното оползотворяване на отпадъците, вместо с изсичането на горите. От различните типове биомаса с най-голям потенциал за използване са отпадъците от селското стопанство, вкл. и животновъдството. В община Павликени биомасата се усвоява с цел отопление на домакинствата, административни и обществени сгради. Функционират и три локални централи с котли на пелети в ДСХ в с. Караисен, в ОУ „Бачо Киро“, гр. Бяла черква и в ОУ „Филип Тотю“, с. Върбовка. Има и производители на пелети в общината.

Газоснабдяване и топлофикация (Газопреносна и газоснабдителна мрежа)

На територията на общината са газифицирани гр. Павликени и частично с. Бутово. Към 2020 година в гр. Павликени са газифицирани всички училища и детски градини, детската ясла, МБАЛ, спортната зала, комплексът за социални услуги, по-голямата част от административните сгради. Инвестиционният план на Овергаз АД не предвижда разширение на газопреносната мрежа, а само включване на нови потребители по вече изградената такава. Очакванията са броят на потребителите от стопанския и битовия сектор да продължи да нараства.

2.4.4. ИЗВОДИ

Проблеми

- Наличие на активни свлачища;
- Големи загуби на вода по водопреносната мрежа;
- Отопление на твърдо гориво;
- Недоизградена канализационна мрежа;
- Част от пътната мрежа е в лошо/незадоволително състояние.

Възможности

- Преминаване на АМ „Хемус“ през територията на общината;
- Преминаване на АМ „Русе – Велико Търново“ в близост до община Павликени;
- Реконструкция на ВиК мрежата и намаляване на загубите;
- Увеличаване производството на енергия от ВЕИ;
- Паралелно обновяване на уличната пътна мрежа, тротоарите и осветлението.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

На територията на община Павликени няма изградена автоматична измервателна станция за контрол на качеството на атмосферния въздух, поради което контролът се осъществява от мобилната лаборатория на ИАОС – Русе, но данните не са достатъчно актуални, защото последните измервания са извършени през 2011 г.

Тези измервания са направени във връзка с включването на община Павликени в утвърден от Министъра на околната среда и водите годишен график на мобилна лаборатория – Русе, която измерва нивата на озон, серен диоксид, азотен диоксид и въглероден оксид във

въздуха. Пунктът за извършване на измерването е бил разположен до сградата на община Павликени.

Резултатите от направените измервания сочат значителен брой превишения на средната за денонощие норма на финитe прахови частици от 50 μg/m^3, като концентрацията достига до почти 3 пъти над нормата. Превишаванията са регистрирани през зимното полугодие, а основната причина е изгарянето на твърдо гориво за битово отопление. Това е проблем, който е характерен за повечето общини в страната, което затвърждава необходимостта от газификация и модернизиране на инсталациите за битово отопление. Следва да бъде насърчавано използването на по-чисти горива и да се предприемат целенасочени действия за намаляване на емисиите от промишлени източници и транспорта.

2.5.2. ВОДИ

Най-голямата река, пресичаща територията на община Павликени, е р. Росица. Тя извира от Централна Стара планина. В общината навлиза от с. Росица и преминава покрай гр. Бяла черква и селата Михалци, Стамболово и Лесичери. Ширината на коритото достига на места до 100 м., като има слаб наклон и описва големи завои. Дъното е покрито с пясък и дребен чакъл. В най-долното си течение склоновете на реката са полегати и ниски. Реката се влива в река Янтра. Средногодишният отток на реката е 2,85 куб. м/с, като разпределението през годината е неравномерно.

Други реки, които преминават през общината, са реките Ломя (десен приток на река Осъм), Негованка (вливаща се в р. Янтра), Елийска (ляв приток на река Янтра), Студена (също ляв приток на Янтра). Цялата територия на общината се отнася към Дунавския водосборен басейн, като повече от 80% се падат на водосборния басейн на река Янтра, а останалите – на водосборния басейн на река Осъм. На територията на общината са изградени язовирите Негованка и Караисен, както и множество микроязовири и канали за изкуствено напояване, които в момента са в лошо състояние.

2.5.3. ПОЧВИ И ЗЕМНИ НЕДРА

Характерни за района на община Павликени са силно излужените черноземи почви, които са с мощност на хумусния хоризонт от 45-50 см. По механичен състав се отнасят към тежко песъчливо-глинестата разновидност. В повърхностният слой се съдържат от 46,8 до 57,1% физическа глина. По отношение на агрегатния състав те притежават по-добра структура в сравнение с карбонатните и типичните черноземи. Характеризират се като слабо до средно обезпечени с усвоим за растенията азот и подвижен фосфор, много добре запасени с подвижен калий и микроелементи. Определени са като едни от най-плодородните почви у нас. Други видове почви, които се срещат в региона са оподзолени черноземни, тъмносиви горски, ливадни черноземни и др.

Статистическите данни показват, че с най-голям размер и относителен дял на експлоатация на почвите са нивите, следвани от мерите, пасищата и трайните насаждения. Най-малък дял се пада на разсадниците, за които има традиции, опит и пазари за реализиране на високи доходи и които са важен източник за разширяване на трайните насаждения, а също и посадъчен материал за търсени в Европа декоративни растения. Най-голям дял от засети (в т.ч. засадените) площи заемат есенниците, като при тях за последните 10 години се очертава нарастване на площите на пшеницата и обема на произведената продукция, докато площите на ечемика и обема на производството намаляват два пъти. При пролетните култури нарастват площите засети с царевица за зърно и слънчоглед, както и обема на производството, но

намаляват площите и добивите на такива важни култури като соя, овес, и всички видове зеленчуци, които са основна суровина за зеленчуковата промишленост. Голямо намаление отбелязват и трайните насаждения, при които основните видове са ябълки, лозя, череши и вишни. Фуражните култури са сравнително слабо засегнати, поради рязкото намаляване обема на животновъдството.

Наличието на по-малки наклони не създава сериозни условия за увеличаване на ерозионните процеси при почвите. В горските територии, преобладават канелено горски и сиви почви, характерни за предхълмистия район на северните поли на Стара планина. Съществени нарушения на почвата не се наблюдават, с изключение на баластриерите, разположени по поречието на р. Росица.

По данни от „Геозащита Плевен“ ЕООД, в община Павликени има регистрирани свлачищни процеси на територията на две населени места – село Росица и село Лесичери – обхватът им е локален и на практика не засяга жилищни територии.

В община Павликени няма производства от типа на химическа, рудодобивна или тежка металургична промишленост, които да замърсяват почвите.

2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ

Радиационната обстановка в община Павликени е с характеристика на естествения фон. Не се преработват/съхраняват радиоактивни елементи.

Шумът е фактор, въздействащ върху околната среда и всички живи организми. Количествено се оценява чрез величината „ниво на звуковото налягане“ и се изразява с мерната единица Децибел. В околната среда преобладават променливите шумови емисии. За оценяването им е въведен терминът „еквивалентно ниво на шума“. На територията на общината няма обособен пункт за измерване на шумовите характеристики. Измерване се извършва от РЗИ Велико Търново, но към 2020 г. няма информация за постъпили сигнали във връзка с шумово замърсяване.

2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Защитени територии по смисъла на ЗЗТ

Природна забележителност „Каньон на р. Негованка“ – обявена със заповед №880/25.11.1980 г. на КОПС (ДВ, бр. 1/1981 г.). Предмет на опазване са характерните карстови образувания със специфичната растителност и животински свят характерни за района на Средния Предбалкан. Зоната обхваща част от землищата на с. Михалци и с. Емен (община Велико Търново). Общата ѝ площ е 25,5 ха. Режимът на опазването ѝ включва забрани за всякакви действия, които биха довели до увреждане на дърветата, преминаването и паркирането на МПС, паша на домашни животни, всякакво строителство, което не е предвидено в устройствения проект на природната забележителност, както и извеждането на сечи (освен отгледани и санитарни).

Природна забележителност „Момин скок“ – обявена със заповед №3796/11.10.1965 г. на МГГП (ДВ, бр. 12/1966г.). Попада в територията на „Каньон на р. Негованка и е с площ от 0,2 ха. Природната забележителност представлява естествен водопад с височина на пада от 4,5 м. Режимът на опазването ѝ включва забрани на разкриването на кариери, къртене на камъни, копаене на пръст и пясък, риболова, ловуването, прокарването на пътища, строеж на сгради, изменението или замърсяването на водните течения, косенето на тревата, събирането

на билки и горски плодове, паленето на огън, замърсяването и рушенето на пейзажа около водопада.

Природна забележителност „Пещера и карстов извор – Мусина“ – обявена със заповед №1799/30.06.1972 г. на МГОРП (ДВ, бр. 59/1972 г.). Попада в пределите на землището на с. Мусина и е с площ от 0,3 ха. Предмет на опазване е пещера и прилежащият към нея карстов извор. Режимът ѝ на опазване включва забрани за сеч, късането на растения, паша на добитък, разкриването на кариери, повреждане на скалните образувания.

Природна забележителност „Понорите“ – обявена със заповед на КОПС №75/09.02.1981 г. (ДВ, бр.20/1981 г.). Попада също в землището на с. Мусина и е с площ от 1 ха. Предметът на опазване е карстово образование, а режимът на опазване съдържа забрани за ловуването, паша на добитък, провеждането на дейности, които могат да изменят ландшафта, строителството и повреждането на растителността.

Защитена местност „Комитските дупки“ – обявена като историческо място със заповед №158/04.03.1985 г. на КОПС (ДВ, бр. 28/1985 г.) и прекатегоризирана в защитена местност със Заповед на №РД-1302/27.12.2002 г. ма МОСВ (ДВ, бр. 28/1985 г.). Намира се в землището на с. Мусина и се разпростира на площ от 0,2 ха. Предметът на опазване е вековна гора, а режимът за опазването ѝ включва забрани за паша на домашни любимци, преследване на дивите животни, кастрене и повреждане на дърветата, късане и изкореняване на растителността, разкриването на кариери, провеждане на минно-геоложки дейности и извеждането на сечи освен отгледани и санитарни.

Защитени територии по НАТУРА 2000

Защитените територии в обхвата на община Павликени, които са част от Националната екологична мрежа НАТУРА 2000, са по Директива 92/43/ЕЕС за природните местообитания и Директива 2009/147/ЕЕС за опазване на дивите птици. Зоните са с обща площ от 2052.78 ха или 3,3% от територията на общината.

BG0000216 „Емен“ – обявена със заповед №РД-687/25.08.2020 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 79/2020 г.). Разположена е землищата на селата Вишовград, Михалци и Мусина.

BG0000233 „Студена река“ – включена в списъка със защитени територии, приет с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.). Разположена е землищата на селата Батак, Горна Липница, Долна Липница и Караисен.

BG0000239 „Обнова – Караман дол“ – включена в списъка със защитени зони, приет с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.). Разположена е в землището на село Сломер.

BG0000609 „Река Росица“ – включена в списъка със защитени територии, приет с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.). Разположена е землищата на гр. Бяла черква и селата Димча, Лесичери, Михалци, Росица и Стамболово.

2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и селското стопанство.

По данни от Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г. на община Павликени всички населени места се обслужват от общинското предприятие „Благоустрояване и комунални дейности“ посредством 4 броя специализирана техника с компресиращи устройства, чиято вместимост е 69 м^3. Сметосъбирането се осъществява чрез 1 095 бр. контейнери тип „бобър“, 1 220 метални кофи, 283 пластмасови кофи и около 250 градски кошчета. Общият обем на сметосъбиращите съдове е 1 237 980 литра, което спрямо населението на общината към 2019 г. се равнява на 60,1 литра на жител. В общината има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки – общината разполага с 69 бр. жълти контейнери тип иглу и 69 бр. зелени, като количеството рециклиран отпадък се равнява на около 20 тона годишно, но продължава да не е достатъчно ефективно. По отношение на разделното събиране общината разполага още с 90 бр. кафяви контейнери предназначени за биоразградими отпадъци и с 56 бр. кофи тип „Мева“, чието предназначение е разделното събиране на сгур и пепел. Налични са и 3 броя контейнери за текстилни отпадъци, поставени в град Павликени. В общината не се извършват дейности по третиране на отпадъци – битовите отпадъци се извозват в Регионално депо за отпадъци с. Санадиново, община Никопол. Общината е в процес на регистриране на площадка за строителни отпадъци и изграждане на претоварна станция за ТБО.

2.5.7. ИЗВОДИ

Проблеми

- Най-сериозният замърсител на въздуха е битовото отопление през зимните месеци;
- Липса на постоянни станции за контрол на качеството на въздуха, шума и радиацията.

Възможности

- Добро качество на атмосферния въздуха в общината;
- Качеството на повърхностните и подземните води е добро;
- Много добро състояние на радиационната обстановка и екологичния статус на околната среда;
- Нивата на шум не преминават пределно допустимите граници;
- Висока продуктивност на почвите.

2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Фигура 32: Административна структура на Община Павликени

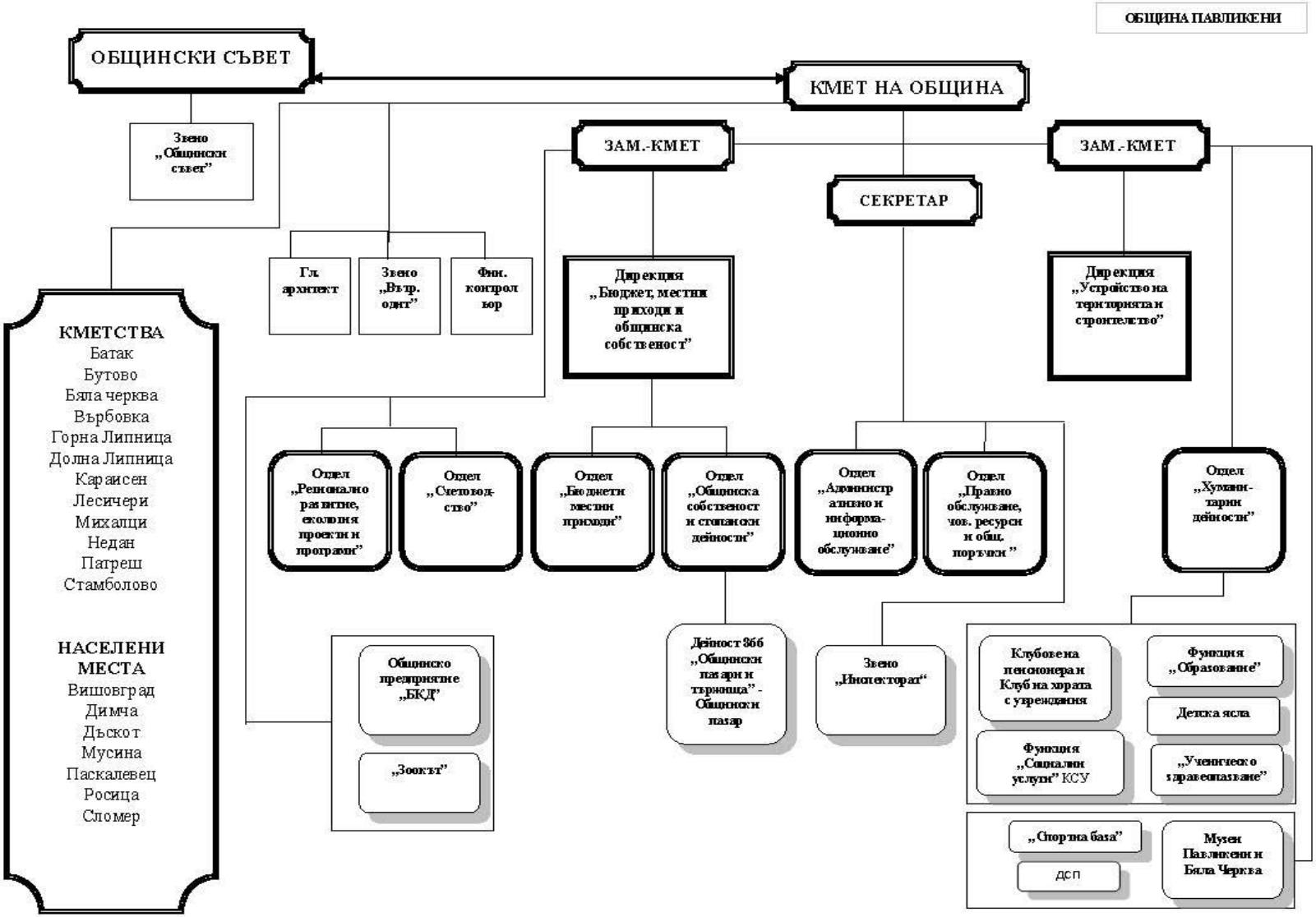

Източник: Община Павликени

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и двама заместник-кметове – един с ресор „Финансово-стопански дейности, общинска собственост, регионално развитие и екология“ и един с ресор „Устройство на територията и строителството, хуманитарни дейности и социални услуги“.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 21 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Към Общинския съвет функционират девет постоянни комисии:

- Икономическа политика, бюджет и финанси;
- Общинска собственост, земеделие и гори;
- Здравеопазване и социални услуги;
- Образование, култура и духовни ценности;
- Териториално-селищно устройство, благоустрояване, комунални дейности и транспорт;
- Административно-правни въпроси, обществен ред и законност;
- Регионална политика, евроинтеграция, интеграция на малцинствата и етническите въпроси;
- Младежта, спорта и туризма;
- Комисия по Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Кметовете и кметските наместници на населени места изпълняват бюджета на общината в частта му за конкретното кметство/кметско наместничество, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Администрацията е структурирана в дирекции, отдели и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица, работещи по трудово правни отношения. В структурата на администрацията са включени три общински предприятия – „Благоустрояване и комунална дейност“, „Общински пазар“ и „Зелени системи“.

Структурата на община Павликени е подробно описана в Устройствения правилник за организацията и дейността на общинската администрация в община Павликени. Тя отговаря на функциите, които са вменени на общинска администрация и покрива всички основни отговорности на общинската администрация, които са сведени до:

- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата;

- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, социални заведения, културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Организация и развитие на културни дейности, вкл. развитие и управление на местни културни институти, изцяло или частично собственост или на подчинение на общината;
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство;
- Защита на населението;
- Управление на общинските фирми и предприятия;
- Предоставяне на административни услуги на населението, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Управление на отпадъци.

2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

За периода 2014-2019 година общият брой на служителите, които работят в община Павликени е относително постоянен – от 113 до 115,5 щатни бройки. Наблюдава се лек ръст по отношение на броя на служителите по служебно правоотношение и лек спад на тези по трудово правоотношение. От информацията се прави извода, че работният порядък на общината е добре изграден и не се предполагат промени.

Таблица 18: Административен капацитет на Община Павликени

ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО СЛУЖИТЕЛИ	**115,5**	**114,5**	**114,5**	**114**	**113**	**113**
Служебно правоотношение	18	17	17	17	17	20
Трудово правоотношение	97.5	96.5	96.5	97	96	93
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	11	10	10	11	11	11
По служебно правоотношение – експертен	7	7	7	6	6	9
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	1	1	1	1	1	1
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	96.5	95.5	95.5	96	95	92

Източник: Община Павликени

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Павликени. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се

осъществяват специализирани обучения, планирани на базата на анализ на административните потребности на общината.

През разглеждания период има един проведен стаж, а броят на временно наетите лица е намалял от 119 през 2014 г. на 67 през 2019 г. Следва да се положат усилия за привличане на студенти, които да изкарат стажа си в общинската администрация, а впоследствие да бъдат задържани като експертни кадри.

Администрацията разполага със 107 персонални компютъра, 4 преносими компютъра, 47 принтера, 4 копирни машини, 4 мултифункционални устройства, 6 скенера и 3 сървъра. От количествена гледна точка техниката е достатъчна, за да задоволи потребностите на общинската администрация, но е необходимо тя да се обновява периодично, за да се поддържа качественото ниво на работа.

2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦАТИВИ

Общинският съвет на община Павликени е утвърдил следните планове, програми и стратегии:

Общ устройствен план на община Павликени

Общият устройствен план на община Павликени се обосновава с настъпилите съществени изменения в социално-икономическата среда и условията, в които се развиват икономиката, социалната сфера, техническата инфраструктура, състояние на природната среда. Тези промени дават отражение върху процесите, свързани с развитието на основните функционални системи на община Павликени, които имат определени изисквания и към устройственото планиране на общинската територия. Общите устройствени планове са основа за цялостното устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните землища. Предвижданията на общите устройствени планове, с които се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда и обектите на културно-историческото наследство, са задължителни при изготвянето на подробните устройствени планове.

Общият устройствен план се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за устройство на територията (ЗУТ) и е дългосрочен документ с времеви хоризонт 30-40 години, урегулиращ пространственото развитие на общината.

Общински план за развитие на община Павликени 2014-2020 г.

Общинският план за развитие е основният инструмент за управление на общината. По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като има за цел да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината.

Общинският план за развитие се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и е средносрочен стратегически документ с времеви хоризонт на действие 7 години, задаващ социално-икономическото развитие на общината.

Програма за управление на община Павликени за периода 2019-2023 г.

Така наречената „Мандатна програма“ е краткосрочен документ, който се изготвя от кмета в изпълнение на разпоредбите на Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) и е с времеви хоризонт на действие 4 години – времето на мандата.

Програма за енергийна ефективност

Разработването на Програмата за енергийна ефективност (ПЕЕ) от органите на държавната власт и на местното самоуправление е регламентирано в чл.12, ал.1 и 2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Тя е в съответствие с Националната стратегия от ЗЕЕ и Националния план за действие по енергийна ефективност, при отчитане на специфичните особености на регионалните планове за развитие на съответния район за планиране. Общият стремеж при изпълнението на ПЕЕ е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на страната чрез намаляване на потреблението на енергийни ресурси от крайните потребители на горива и енергия.

Дългосрочна и краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива

Краткосрочната и дългосрочната програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ВИ) и биогорива на община Павликени са разработени в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), както и с Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия 2015 г. – 2020 г. (НПСБНПЕ 2015 – 2020), разработен на основание чл. 9, ал.1 от Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите. Плановете отговарят на нарастващата необходимост за ефективно използване на енергийните ресурси, подобряване качеството на живот чрез енергийна ефективност и ограничаване на негативното въздействие върху околната среда в резултат на употребата на конвенционалните енергийни източници.

Програма за опазване на околната среда на община Павликени

Програмата за опазване на околната среда на община Павликени (ПООС) е изготвена на основание чл. 79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), в съответствие с указания на МОСВ за разработване на общински програми за опазване на околната среда.

Програма за управление на отпадъците на Община Павликени

Програмата за управление на отпадъците на Община Павликени (ПУО) е изготвена на основание чл. 52, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (Обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012 г.) и в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (приет с Решение №831/22.12.2014 г. на МС) и Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, утвърдени със Заповед №РД-211/31.03.2015 г. на министъра на околната среда и водите.

Програма за развитие на туризма на територията на община Павликени 2019-2023 г.

Програмата за развитие на туризма е разработена във връзка с нормативните изисквания на Закона за туризма и съгласно същите е част от ПИРО Павликени (приложение № 4 към документа). Програмата е описана по-детайлно в т. 10 „Програма за развитие на туризма“.

Стратегия за управление на общинската собственост

Стратегията определя политиката за управление на общинската собственост за периода 2020-2023 г. и продължава линията, заложена в предходната мандатна стратегия. Съобразена е с управленската програма на кмета на Община Павликени и извежда като основни приоритети - прозрачност, отговорност, ефективност и контрол при управлението на общинската собственост, като стратегически ресурс на общината, като регламентира основни принципи, цели и приоритети за придобиване, управление и разпореждане с имотите – общинска собственост; основните характеристики на отделните видове имоти, които подлежат на запазване, реконструкция, отдаване под наем или са предмет на разпореждане, както и нуждите на общината от нови имоти и способите за тяхното придобиване.

2.6.4. КАПАЦИТЕТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ

Община Павликени демонстрира значително по-активно участие в процеса на кандидатстване и изпълнение на проекти по ЕСИФ през програмния период 2014-2020 г. Значимата разлика по отношение на привлечените средства между двата програмни периода в полза на предходния 2007-2013 г. е следствие от проекта за ГПСОВ и подмяна на канализационна мрежа Павликени (реализиран през програмния период 2007-2013 г.), чиято стойност е 25 877 574,82 лева. Друг значим проект, който следва да бъде упоменат е този за изграждането на регионално депо за отпадъци в с. Санадиново, по който общината си партнира с общините Левски, Свищов и Белене, а бенефициент е община Никопол. Необходимо е да се повиши информираността на гражданите относно възможностите, които предлагат оперативните програми за тях и за бизнеса. Така и през следващия период община Павликени ще може да отбележи ръст по отношение на реализираните проекти.

Таблица 19: Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Павликени за периода 2007-2020 г.

Показател	2007-2013	2014-2020
Общ брой договори*	17 (9)	34 (15)
Обща стойност БФП (лв.)	29 181 775	12 948 614
Обща стойност на проектите (лв.)	35 523 923	16 335 597
Общ брой бенефициенти	6	19
Население към 31.12.2014 и 31.12.2019 (бр.)	22 464	20 605
Привлечени средства на 1 човек (лв.)	1 299	628
Привлечени средства на 1 човек (лв.) - само от Общината	1 096	392

Източник: ИСУН 2020, ИСУН, НСИ, собствени изчисления

** Забележка: в скоби са само броя на проектите, чийто бенефициент е Общината.*

2.6.5. ИЗВОДИ

Проблеми

- Неактивен граждански сектор;
- Отсъствие на НПО сектор в общината.

Възможности

- Използване на експертния капацитет на общинските служители;
- Реализация на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период;
- Привличане на кадри чрез стажантските програми.

2.7. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

В рамките на **ПРИОРИТЕТ 3: „Териториална свързаност, устойчиво развитие и намаляване на неравенствата“** от **„Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северния централен регион от ниво 2“** е формулирана **СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1: „Транспортна и цифрова свързаност“.**

В тази връзка проекта за АМ „Хемус“ следва до 2024 г. да бъде завършен, което е възможност за община Павликени. Чрез реализирането на проекта общината има допълнителни възможности от логистична гледа точка – близост до кръстопътя между автомагистрала „Хемус“ (основен транспортен коридор по направлението изток-запад) и пътя Русе-Велико Търново (основен транспортен коридор по направлението север-юг), който също се очаква да се превърне в магистрален.

В „Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2“ няма предвидени за реализация на територията на община Павликени други големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение.

3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така дава прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показали, които са използвани в ПИРО Павликени за откроряване на местните характеристики. Това спомага за сравнението на част от изводите направени в Анализа на районите и този за целите на ПИРО. Допълнително по отношение на демографските показалите, при изготвяне на ПИРО Павликени, са съпоставяни с тези на областно и национално ниво, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност да бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Павликени са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Павликени са по-негативни или обратното – благоприятни).

Таблица 20. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и	Населението устойчиво намалява; Раждаемостта на 1000 д. е малко под средната за страната;	Общината е с по-силно изразени негативни тенденции спрямо страната.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Коефициентът на смъртност е значително по-висок от средния за страната; Наблюдават се силно изразен отрицателен естествен прираст и предимно негативен механичен.	
Намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст.	Нисък коефициент на заместване на населението в трудоспособна възраст.	Община Павликени е с характеристика сходна на тази на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.).	В община Павликени 52,9% от населението живее в градовете.	Общината е значително по-слабо урбанизирана от страната.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Много малка част от селата разполагат с демографски потенциал.	Общината е с характеристика, която е сходна с тази на национално ниво.
ТЕМА: ПАЗАР НА ТРУДА		
Коефициентът на икономическа активност нараства.	Коефициентът на икономически активните лица задържа стойностите си през разглеждания период.	Община Павликени е с по-негативна характеристика спрямо националното ниво.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст на национално ниво в периода 2014-2017 г.	Липсва информация относно заетостта на населението в активна възраст.	Неприложимо.
Коефициентът на безработица намалява.	Намалява дела на безработните в общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Коефициентът на продължителна безработица намалява значително.	Няма получени данни за показателя.	Неприложимо.
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО-УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) (при които над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хил. жит. или общините са с център град от 5 до 50 хил. жит. Такива са **95** общини с центрове средни и малки градове) и слабо урбанизирани (периферни).	В ИТСР на Северен централен регион община Павликени е средно урбанизирана община.	Общината спада към групата на средно урбанизираните общини заедно с още 94 от общините в България.
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	Община Павликени не попада в агломерационен ареал.	Неприложимо.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нараства.	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Велико Търново показателят нараства.	
Нараства производителността на труда.	Нараства производителността на труда на 1 работник.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92.47% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Микро предприятия в общината са 91,6%, малките съставляват близо 7%, а малко над 2% са средните и големите предприятия.	Общината е с характеристика, сходна до тази на национално ниво.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Възможностите за развитие на туризма на територията на общината могат да се реализират чрез еко, селски и лозаро-винарски туризъм.	Общината притежава частично характеристики, определени в Анализа на районите за развитие на туризма.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца. В същото време в анкетното проучване не е посочен като проблем възможността за посещаване на детска градина.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците в общината намалява с 1,9% между учебните 2018/19 и 2019/20. Закрито е едно учебно заведение.	Учениците в общината намаляват с темпове по-високи от средните за страната.
Въпреки че се наблюдава макар и символично намаляване на дела на преждевременно напускащите училище, все още този дял е твърде висок - 2,96%.	За учебната 2019/20 година делът на преждевременно напусналите училище (до седми клас) е 2,8%.	Общината е с със сходен показател спрямо националното ниво
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа	Увеличава се делът на подпомаганите лица в общината, както и разходите за тях.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Социалните услуги в общината са добре разпределени в подходяща материална база.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Всички населени места на територията на общината са електрифицирани.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	В общината има изградена газопреносна мрежа, но тя не обхваща повечето населени места. Делът на газифицираните домакинства остава относително нисък.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Павликени.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Новият акцент в използването на ВЕИ е да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско напрежение, което ще намали и разходите за пренос.	На територията на община се използват ВЕИ, планирано е въвеждането на допълнителни ВИ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Павликени.
Често срещан е проблемът с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В част от населените места в общината има режим на водоснабдяването.	Общината е със сходна характеристика спрямо националното ниво.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 60%)	Загубите на вода по водопреносната мрежа намаляват и към 2019 г. достигат близо 70%.	Община Павликени е с по-негативна характеристика спрямо националното ниво.
Значително по-големите количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниската степен на рециклиране на битовите отпадъци.	Количествата генериран отпадък на глава от населението в община Павликени са по-ниски от средните за страната и ЕС-28.	Общината е с по-добра характеристика спрямо националното ниво.
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Павликени няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Най-големият замърсител е твърдото гориво, което населението използва за отопление през зимния сезон.	Общината е с по-добра характеристика от тази на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води е умерено до отлично.	Общината е с характеристика подобна на тази на национално ниво.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните	На територията на община Павликени няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
стойности за съответните населени територии.		
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича успешно средства от ЕСИФ и националните програми, което показва добър административен капацитет.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Павликени.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират или са в процес на реализация на територията на община Павликени, са съобразени с местния потенциал и целят подобряване на качеството на живот на жителите.	Изводите, направени в Анализа на районите, не са валидни за община Павликени.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН В АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ		
Няма такива, които да се отнасят до територията на община Павликени.	Неприложимо	Неприложимо

4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Ѝ

Община Павликени граничи с общо шест общини: Велико Търново, Полски Тръмбеш, Сухиндол, Свищов (област Велико Търново), Севлиево (област Габрово), Левски (област Плевен).

В Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион са посочени две функционални връзки – с община Сухиндол и с община Велико Търново. Макар и да не е посочена, следва да бъде отбелязана и връзката с община Полски Тръмбеш – двете общини са обхванати чрез подхода ВОМР и са създали МИГ Павликени-Полски Тръмбеш. Целите на партньорството са подобряване качеството на живот в обхвата на територията, разширяване на възможностите за работа пред местното население, подобряване конкурентната способност на икономиката, осигуряване на балансирано и устойчиво развитие, подобряване качеството на инфраструктурата, запазване на чиста околна среда и намаляване на бедността в обхвата на двете общини.

Основната идея на подхода „Водено от общността местно развитие“ като част от политиката за развитие на селските райони се основава на разбирането, че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по-ефективни и ефикасни, ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагани от местни обществени екипи и разпространяващи добрите практики.

Чрез анкетното проучване, проведено в периода м. юни – м. юли 2020 г. за проучване мнението на заинтересованите страни за разработването на ПИРО Павликени 2021-2027 г., бяха идентифицирани възможности за съвместни инициативи със съседните на Павликени общини. Получени бяха идеи за развитие на:

- културен туризъм съвместно с общините Велико Търново и Свищов;
- за развитие на съществуващи и обособяване на нови туристически маршрути и еко пътеки съвместно с общините Сухиндол, Полски Тръмбеш, Свищов и Велико Търново;
- за реализиране на потенциала на минералните извори съвместно с община Полски Тръмбеш;
- за развитие на язовир „Ал. Стамболийски“ като туристическа зона/зона за отдих и туризъм (изграждане на почивна база, ресторант и обособяване на условия за спортен риболов), както и възстановяване на напоителната система на язовира;
- за развитие на водни спортове съвместно с общините Сухиндол и Севлиево;
- за съвместното реализиране на междуселищен транспорт с общините Севлиево, Сухиндол, Полски Тръмбеш и Левски.

Общината следва да проучи възможностите за реализирането на съвместните инициативи чрез диалог със съседните общини и анализ на проектните идеи, което ще се случва през целия програмен период в рамките на предвидените интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Отлични природни и климатични дадености; • Запазена природа и отлични екологични характеристики на земите в общината; • Традиции в първичния и вторичния сектор на икономиката; • Повишаване производителността на труда; • Диверсифицирана икономика; • Ниско ниво на безработица; • Наличие на професионална гимназия; • Наличие на медицински център; • Преминаваща железопътна мрежа през територията на общината; • Наличие на МИГ, подпомагащ сдружаването между общините и изпълнението на обществено значими проекти; • Изготвен ОУПО, който определя устройственото развитие на териториите; • Добър административен капацитет.	• Силно изразен отрицателен естествен прираст; • Драстично намаляване на населението под и в трудоспособна възраст; • Спад в броя на заетите лица; • Част от пътната мрежа е в лошо/незадоволително състояние; • Слабо развит туризъм; • Липса на канализация в селата от общината; • Отоплението през зимния сезон се осъществява предимно чрез твърдо гориво; • Високи загуби на вода по водопреносната мрежа; • Липса на активни НПО; • Неактивен граждански сектор.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
• Възможности за производство на екологично чисти земеделски продукти; • Наличен туристически потенциал; • Стимулиране на икономиката – възможности за развитие на сектор услуги (транспорт, логистика) чрез изграждането на АМ „Хемус“ и АМ „Русе-Велико Търново“; • Обмяна на опит и реализиране на партньорства със съседните общини – по линия на МИГ и реализиране на ИТИ; • Реализиране на публично-частни партньорства (ПЧП); • Провеждане на обучения с цел непрекъснато повишаване на квалификацията на общинската администрация; • Привличане на инвестиции.	• Продължаваща тенденция към обезлюдяване в общината; • Увеличаващ се дял от населението с увреждания; • Застаряване на населението; • Влошена икономическа обстановка на световните пазари; • Унищожаване на природната среда в стремеж към развитие; • Засилване на ерозионните процеси; • Негативни промени в климата; • Вирусни пандемии и ескалиране на несигурността в развитието стопанските отрасли; • Пренасочване на европейските фондове в непроизводителни сфери, в „консуматорски проекти“; • Навлизане в „изборна спирала“

6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Планът за интегрирано развитие на община Павликени е изготвен в съответствие с изготвените от МРРБ „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“, както и съобразно Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане, Закона за административното деление на Република България, Закона за местното самоуправление и местната администрация, както и останалите нормативни актове, изброени в началото на документа (Таблица 1). Стратегическият документ е съобразен и с постановките на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането *„Мисли глобално – действай локално“*. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на актуалните – Стратегия „*Европа 2020“*, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020, съобразявайки ги с променящата се обстановка. Целите на политиката на ЕС до 2050 г. за модерна, ресурсно-ефективна, конкурентоспособна и климатично неутрална икономика ще окажат силно влияние върху развитието на определени територии от страната поради специфичната насоченост и характеристики на развиващите се там индустриални отрасли. За да могат да бъдат изпълнени целите е необходимо да се планира, координира и осъществи подпомагане на най-засегнатите области от енергийния преход чрез изпълнението на интегрираните териториални инвестиции на регионално ниво.

Стратегическата част на ПИРО Павликени е синхронизирана и с националните стратегии: Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025 г. и Национална програма за развитие България 2030. Рамка за ПИРО се явява Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027 г. С ключово значение при изработването на документа е смяната на фокуса – от инвестиции в населени места към териториална подкрепа, както и от секторно ориентирана помощ към интегрирани териториални инвестиции. Важно е да се отбележи, че ПИРО Павликени 2021-2027 г. надгражда ОПР Павликени 2014-2020 г. и продължава инициативите, имащи за цел да се справят с негативни тенденции в развитието на общината.

Стратегията на ПИРО Павликени се базира на:

- Използване на данните от направените анализи;
- Използване на данните, получени от анкетното проучване;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с

подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и на територията на цялата община.

Фигура 33: Основни принципи, съблюдавани при формулирането на плана

Източник: Авторски колектив ПИРО Павликени®

Структурата на стратегическата част на ПИРО Павликени обединява визията за развитие на общината до 2027 г., три стратегически цели, пет приоритетни области и необходимите конкретни мерки, дейности и инициативи, за осъществяването им. Заложената структура напълно съответства на „Методическите указания“, като същевременно се позовава на съвременния интегриран подход за планиране. Визията е изградена въз основа на представата на местната общност относно състоянието и желания ход на развитие на община Павликени.

6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на община Павликени до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на общината за желаното състояние на средата около тях, както и жалната посока на развитие. Тя е формулирана в резултат от проведената обществена дискусия със заинтересованите страни и резултатите от допитването на населението. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Визията на общината представлява желаното и постижимо състояние на община Павликени към 2027 г. Тя е водеща по отношение на стратегическата част на плана и го рамкира.

„ОБЩИНА ПАВЛИКЕНИ – УСТОЙЧИВО РАЗВИВАЩА СЕ ОБЩИНА С УСЛОВИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ, ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СВОИТЕ ЖИТЕЛИ, ЧИСТА ПРИРОДА, КАЧЕСТВЕНА СРЕДА ЗА ЖИВОТ И СЪХРАНЕНА КУЛТУРА.“

Визията посочва целите и предполага добро управление и широко гражданско участие в процеса на вземането на решенията и тяхното изпълнение за ефективно използване на наличните ресурси и постигане на благоприятни за жителите на община Павликени резултати.

6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическите цели имат ясен фокус към осъществяване на визията и отразяване конкретната специфика на община Павликени. Те са съобразени с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво. Избегнато е тяхното прекалено обхватно формулиране и опасност от неефективно разпределение на ресурсите по време на предстоящото им реализиране. Планираната система от индикатори за наблюдение на плана осигурява механизъм за измерване на степента на тяхното осъществяване.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА, КОЯТО ДА ОСИГУРИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВИСОК ЖИЗНЕН СТАНДАРТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Първата стратегическа цел обвързва развитието на икономиката с подобряване на жизнения стандарт в община Павликени. Следва да се осигурят предпоставки за развитие на икономиката чрез подобрена инфраструктура, предоставяне на възможности за сътрудничество между бизнеса и общината и насърчаването на инвестициите с акцент върху силните страни от общинската икономика, но и насърчаване на иновациите, както към утвърдените икономически отрасли, така и към тези, които още не са достатъчно добре развити в общината като логистика и складова дейност, които ще имат допълнителен потенциал за развитие с въвеждането в експлоатация на АМ „Хемус“. Провеждането на тези политики ще повиши конкуренцията, което ще допринесе за облагодетелстването на населението и повишаването на жизнения стандарт, което пък ще спомогне за задържането на местното население в общината и преодоляването на негативните демографски процеси.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ИЗГРАЖДАНЕ НА СЪВРЕМЕННА И КАЧЕСТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА, БЛАГОУСТРОЕНА ЖИЗНЕНА СРЕДА И КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ И ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Повишаването на качеството на живот в общината не може да бъде реализирано единствено посредством икономически подем. За да бъде постигнат реален прогрес по отношение на жизнения стандарт е необходимо да бъде подобрена свързаността, да бъде осигурен по-добър достъп до социалните, здравните и образователните услуги, да се изгради качествена жизнена среда. Осигуряването на достъпа до тези услуги не гарантира тяхното качество, което обосновава и необходимостта от инвестиции в тази насока. Балансът между улеснен достъп до услугите и тяхното качество е от ключово значение за развитието на община Павликени.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: СЪХРАНЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИТЕ ДАДЕНОСТИ

Целта адресира необходимостта от съхраняване на естествената красота на общината, като в същото време акцентира върху необходимостта от развитие и популяризиране на културното наследство. Двата компонента са ключови за превръщането на община Павликени в желана туристическа дестинация. Влагането на ресурси в тази насока ще допринесе за реализацията на всички приоритетни направления, поради интегралния характер на целта.

6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

ПРИОРИТЕТ 1: РАСТЕЖ И РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА БАЗА НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Това приоритетно направление включва усилията на всички заинтересовани страни в посока превръщане на общината в благоприятно място за инвестиции и развитие на бизнес. Приоритизира се повишаването на капацитета на съществуващия микро, малък и среден бизнес и насърчаването на предприемачеството. Необходима е модернизация по отношение на първичния сектор и подобряване на информираността относно възможностите за подкрепа, които се предоставят на бизнеса чрез грантове и помощи. Изграждането на автомагистрала „Хемус“ открива нови възможности за развитие на икономиката – предимно в сферата на логистиката и транспорта. Развитието на туризма допълнително ще спомогне за диверсификацията на общинската икономика, което обосновава и необходимостта от реализирането на проекти и дейности в това направление.

Мярка 1.1: Насърчаване на предприемачеството и подкрепа за стартиращите предприятия

Мярка 1.2: Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес

Мярка 1.3: Повишаване инвестиционния интерес към общината

ПРИОРИТЕТ 2: МОДЕРНИЗИРАНА И СЪОБРАЗЕНА С ПОТРЕБНОСТИТЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ИКОНОМИКАТА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Качествената и функционална техническа инфраструктура от една страна спомага за развитието на всички икономически отрасли, а от друга – създава удобство и подобрява качеството на живот на населението. Реконструкцията и модернизацията на техническата инфраструктура се изразява основно в подобрена транспортна свързаност, както в населените места, така и между отделните селища, и подобрена водоснабдителна мрежа, която да задоволява потребностите на жителите на община Павликени. Състоянието на общинския сграден фонд е от съществено значение за предоставянето на качествени услуги, с грижа към гражданите и околната среда.

Мярка 2.1: Обновяване на междуселищната пътна инфраструктура

Мярка 2.2: Проектиране и реконструкция на селищната улична инфраструктура, вкл. улично осветление

Мярка 2.3: Реконструкция на ВиК мрежи

Мярка 2.4: Обновяване и доизграждане на сграден фонд публична/частна общинска и държавна собственост и жилищни сгради, в т.ч. мерки за енергийна ефективност

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И НА ЧОВЕШКИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Приоритетът поставя фокус върху човешкия ресурс – подобряването на образователната и културната инфраструктури следва да повиши интереса и съответно качеството в тези сфери. Социалните и здравните услуги са други сфери, върху чието развитие ще се акцентира през програмния период 2021-2027 г. Интегрирането в обществото на деца от уязвими социални групи е важна стъпка, с която се цели предоставянето на равни възможности за развитие и предотвратяване на социалната изолация. Грижата към възрастните и болните хора е неотменен ангажимент. В същото време ще се полагат усилия и за развитието и оптималното използване на наличните човешки ресурси.

Мярка 3.1: Реконструкция на образователната и културната инфраструктури, в т.ч. мерки за енергийна ефективност

Мярка 3.2: Подобряване на социалните и здравните услуги

Мярка 3.3: Подобряване на възможностите за практикуване и развитие на спорта

Мярка 3.4: Изграждане на детски площадки

Мярка 3.5: Оптимално използване и развитие на човешките ресурси

Мярка 3.6: Повишаване на мотивацията, подобряване на достъпа до образование и предоставяне на обучение отговарящо на съвременните изисквания

ПРИОРИТЕТ 4: ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА, ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Приоритетното направление е насочено към подобряване на заобикалящата среда – както за жителите на общината, така и за нейните посетители. Обособяването на зелени площи и зони за отдих, управлението на отпадъците и грижата към околната среда целят повишаването на стандарта на живот в общината. Опазването на околната среда следва да бъде обвързано и с екосъобразни възможности за туризъм. Античният керамичен център и зоокът „Павликени“ са обектите в общината, разполагащи с най-голям туристически потенциал и следва да се развиват приоритетно. Добра предпоставка е приетият Общ устройствен план на община Павликени, който отрежда пространственото развитие на общината за следващите 30-40 години и в който са предвидени територии за развитие на туризма и културно-исторически маршрути, които следва да се обвържат в по-мащабни интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) със съседни общини.

Мярка 4.1: Облагородяване на градската среда

Мярка 4.2: Екология и управление на отпадъците

Мярка 4.3: Развитие на туристическия потенциал

ПРИОРИТЕТ 5: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ В ДИАЛОГ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ

Приоритетното направление има за цел да подобри капацитета и повиши качеството на работа на общинската администрация. Следва управлението да се осъществява на база на принципите на отчетността, гражданското ангажиране, ефективността и прозрачността. За да се спазят принципите е необходимо да се планира интегрирано, да се обменя опит, гражданите да участват активно в обществено-политическия живот. Прякото участие на гражданското общество е гарант за правилно приоритизиране на целите, както и тяхното изпълнение. За да се постигнат оптимални резултати е необходимо администрацията постоянно да се усъвършенства, модернизира и да търси партньорства.

Мярка 5.1: Повишаване на административния капацитет и насърчаване на междуобщинското сътрудничество и европейското партньорство

Мярка 5.2: Дигитализация на административното обслужване

Визията се трансформира в три стратегически цели, които от своя страна биват продължени в единството на представените пет приоритетни направления и прилежащите към тях мерки, действия и инициативи, които следва да бъдат осъществени посредством изпълнението на конкретни проекти. Така очертаната структура на стратегическата част на плана пояснява, че реализацията на визията за развитие на община Павликени и всяка стратегическа цел ще бъдат постигнати чрез допълване между отделните приоритети, като за изпълнението на дадена цел ще допринасят повече от една приоритетни области, чрез което се гарантира и устойчивото развитие. Можем да обобщим, че визията, целите и приоритетите изграждат структурата на планираното развитие на общината.

Фигура 34. Структура на стратегическата част на ПИРО Павликени

Източник: Авторски колектив ПИРО Павликени®

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ, И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Павликени, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Павликени като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Павликени се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация, породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по по-нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето на плана чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото й развитие.

При изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на МРРБ, в ПИРО следва да се определят приоритетни зони за въздействие. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Те следва да се определят на база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на Общината, както и на потенциалите за развитие. Това изискване е свързано с водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е ***„пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“.*** Зоните следва да са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно класификацията използвана в АНКПР гр. Павликени е класифициран като център от 4-тото йерархично ниво, което според Методическите указания не налага задължително дефиниране на „градски зони за въздействие“.

В ПИРО Павликени зоните за въздействие са определени на базата на ОУПО Павликени, като при определянето им е търсено постигането на синергия между двата планови документа, за да се съобрази дългосрочното пространствено развитие със средносрочното социално-икономическо развитие на общината. За определянето на приоритетни зони за въздействие са взети предвид и следните фактори – населението, което ще се възползва от направените инвестиции; резултатите от анализа на територията на общината и обобщения SWOT анализ; броят заявени проекти и идеи за развитието на конкретната територия; проектната готовност на предвидените интервенции за конкретна територия. На база на изброените фактори са определени две приоритетни зони за въздействие, върху които в най-силна степен ще се реализира прилагането на интегриран подход.

8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Фигура 35: Приоритетни зони за въздействие

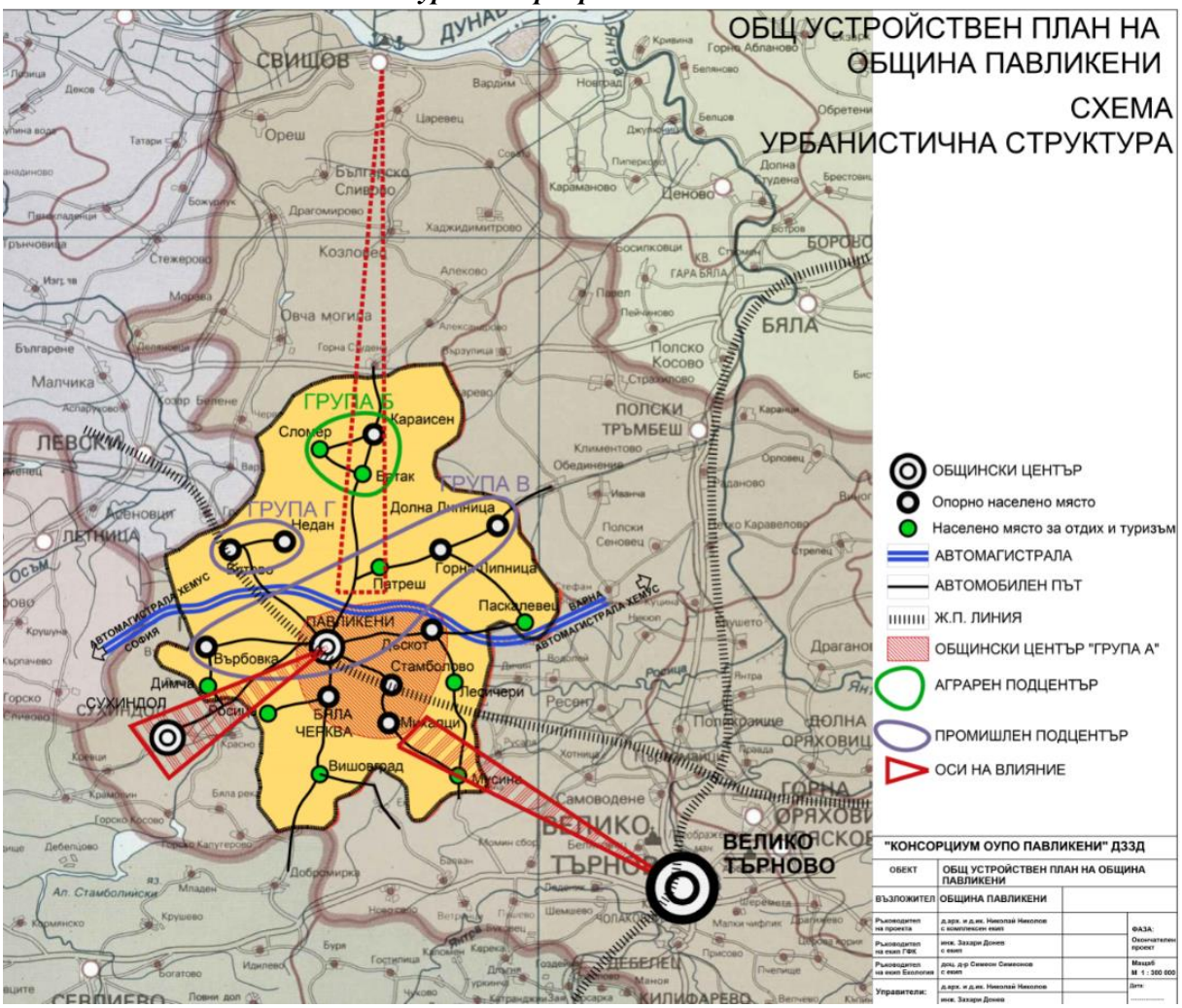

Източник: ОУПО Павликени

Зоните за въздействие в ПИРО Павликени са базирани на заложената в ОУПО Павликени урбанистична структура, поради необходимостта от приемственост между плановите документи. В ОУПО Павликени са идентифицирани четири зони за въздействие. **Зона А – общински център** – обхваща градовете Павликени и Бяла черква, както и селата Дъскот, Стамболово и Михалци. **Зона Б – Аграрен подцентър** – обхваща селата Сломер, Караисен и Батак. **Зона В – Промишлен подцентър** – обхваща селата Долна Липница, Горна Липница, Върбовка и Патреш, както и град Павликени. **Зона Г – Промишлен подцентър** – обхваща селата Недан и Бутово.

8.3. ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Приоритетна зона: Зона общински център

В общинския център са съсредоточени основните обществено-обслужващи функции, което в комбинация с концентрацията на население в зоната, обосновава необходимостта значима част от проектите, заложени в ПИРО Павликени, да бъдат реализирани в упомената зона за въздействие. Проектите, които следва да бъдат реализирани в зоната на общинския център са в сферите на инфраструктурата, икономиката, туризма, социалните услуги, образованието, здравеопазването, екологията и административното обслужване.

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на ПИРО е с оперативен характер и по същество е средството, чрез което се реализират поставените цели по отделните приоритетни направления, заложени в стратегическия документ. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. В случаите, когато за осъществяване на предвидените дейности е необходим финансов ресурс, източникът на финансиране е посочен конкретно. Дейностите могат да бъдат финансирани със собствени средства, чрез реализиране на публично-частни партньорства, заеми, средства предоставени чрез оперативните програми и други.

Програмата за реализация е разработена на базата на прилагането на интегриран подход, спазвайки указанията заложени в „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027“. Под интегриран подход следва да се разбира подход, целящ предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията. За да бъде постигнат е необходимо да бъдат взети под внимание множество компоненти от различен характер (природо-географски, социално-икономически, политически и др.), както и наличните потенциални пространствени взаимодействия в управлението на ресурсите. Интегрираният подход се основава на три основни характеристики – мултидисциплинарност, пространствено измерение, партньорство. Когато те са налични можем да заключим, че интегрираният подход е приложен.

При изготвянето на програмата за реализация към ПИРО Павликени този подход е налице:

- Спазен е принципът за партньорство при дефинирането на основните проектни предложения чрез участието на заинтересованите лица при тяхното определяне;
- ПИРО Павликени е изготвен от мултидисциплинарен екип, притежаващ компетенции в съответните направления по компонентите, залегнали в аналитичната и стратегическата част;
- Предвидените мерки са с конкретно пространствено измерение (изключение са мерките с хоризонтален характер, които носят ползи за цялата територия на общината).

Мерките, заложени в програмата за реализация, са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Те представляват ангажимент от страна на общината и следва да бъдат реалистично постижими. Мерките са оформени след идентифициране на отделните проектни идеи, което от своя страна е постигнато чрез комуникация между заинтересованите страни и община Павликени.

Основни компоненти на програмата за реализация са описание на интегрирания подход и включени мерки, представени в частта цели и приоритети и в табличен вид по образеца на Приложение №1 към плана. Съгласно Методическите указания на МРРБ неразделна част на Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение № 1А), изготвен по образец

от Методическите указания. Проектите, включени в Приложение № 1А, следва да се реализират приоритетно, но за да бъдат включени в него е необходимо общината да има известна степен на проектна готовност и общината заедно с партньорите да е преценила, че съответният проект е от особена важност за развитието ѝ.

Съгласно Методическите указания в Програмата за реализация не се включват „потенциални“ мерки, а само такива, които представляват реално планирани дейности с определен източник на финансиране и поети ангажименти от страна на общината/партньорите.

В тази връзка е възможно след изготвяне на ПИРО, когато общината има готовност с друг проект, той да бъде добавен по-късно, при актуализация на програмата за реализация на плана. Включените в списъка проекти са тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие, а в програмата за реализация е обоснован приносът им към тях. Съгласно ППЗРР при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС се актуализира и програмата за реализация към ПИРО Павликени. Програмата следва да се актуализира и при наличие на нови проекти, като това се извършва при спазване на принципите на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Туризмът е важна стопанска дейност със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението към културно-историческото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе съществена роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината.

Изменението на **Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020)** изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се подчертае, че стратегията за област Велико Търново не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация за изготвянето на програма за развитието на туризма, която да е в „съответствие с приоритетите на областната стратегия“.

Община Павликени има разработена и приета **„Програма за развитие на туризма на територията на община Павликени 2019-2023 г.“** Програмата е приета на заседание, проведено на 26.07.2019 г., от консултативния съвет по въпросите на туризма в община Павликени, назначен със заповед № РД-02-11-2743/05.12.2018 г. на Кмета на община Павликени. Тази програма ще бъде неразделна част от ПИРО Павликени 2021-2027 г. до изтичане на срока на нейното действие и/или до приемането на Областна стратегия за развитие на туризма в област Велико Търново, след което програмата следва да бъде актуализирана.

Програмата за развитие на туризма е неразделна част от ПИРО Павликени 2021-2027 г. и е включена към него като Приложение № 4.

11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до *„промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“*[1].

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите от тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ[2]

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.

[1] *Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.*

[2] *Изводите са от „Трети национален план за действие по изменението на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН*

- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фонологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се *„задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“*. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката, свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава ***Европейски зелен пакет*** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет ***Трети национален план за действие по изменение на климата*** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК), Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има приетата през 2019 г. от Министерски съвет ***Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година.*** Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие

и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания, свързани с въвеждането на ниско въглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез ***Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)***. ***Чл. 2 от ЗОИК*** определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Закона за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките

в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване** изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);
- **Мерки за адаптация** към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се следствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегическа и законова рамка позволяват да бъдат откроени някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Павликени в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите ***Трети национален план за действие по изменение на климата.***

Таблица 21 Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Павликени	
Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качество живот в община Павликени	
Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата	

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Повишаване на административния капацитет на община Павликени за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежи
Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	
Улавяне на биогаза в ПСОВ	
Засилен контрол върху запалването на стърнищата	

11.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Разработването на ПИРО Павликени се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и ***екологичната*** сфера. Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана. В плана е описано състоянието на компонентите на околната среда. Не са идентифицирани значими проблеми/рискове, засягащи околната среда, на територията на общината. Екологията и опазването на околната среда са пряко застъпени и в стратегическата част на ПИРО Павликени – по-специално в мярката ***4.2 – Екология и управление на отпадъците*** към ***Приоритетна област 4 – Подобряване на жизнената среда, опазване на околната среда и развитие на туризма.***

12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка.

Основните задачи пред системата са да предложи адекватно дефинирани дейности, тяхното информационно обезпечаване, както и взаимодействието между всички участващи в наблюдението и оценката структури. Част от системата за наблюдение е и публичното представяне на резултатите от мониторинга и произтичащите от това бъдещи управленски решения.

12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на ***институциите***, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Националният статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на **годишни доклади** за неговото изпълнение, които се представят на широката общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на **междинна** и **последваща оценки** на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- актуалността на стратегията му спрямо настъпилите социално-икономически условия в страната;
- ефективността на комуникацията и координацията между звената, участващи в прилагането на плана.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори, използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите ще са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) - заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложени в системата за наблюдение и оценка на плана.

12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления, напълно удовлетворяващи Методическите указания на МРРБ – **индикатори за продукт и индикатори за резултат.** Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите, заложени в ПИРО на община Павликени.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО.

12.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Осигуряване на предпоставки за развитие на местната икономика, която да осигури възможности за висок жизнен стандарт на населението					
1	Брой нефинансови предприятия на 1000 души от населението	бр.	НСИ	39,4 (2018 г.)	43
2	Произведена продукция на 1000 души от населението	лв.	НСИ	15 676 (2018 г)	16 900
3	Дял на произведена продукция от предприятията в нефинансовия сектор спрямо област Велико Търново	%	НСИ	9,6 (2018 г.)	11,5
4	Средна годишна работна заплата	лв.	НСИ	9 857 (2018 г.)	11 500
Стратегическа цел 2: Изграждане на съвременна и качествена инфраструктура, благоустроена жизнена среда и качествено образование и здравеопазване					
1	Среден успех на учениците по БЕЛ на НВО	оценка	МОН, ИПИ - https://265obshtini.bg/map/66	4,08 (2020 г.)	4,30
2	Население, обслужвано от един общопрактикуващ лекар	бр.	НСИ	317 (2020 г.)	290
3	Население, обслужвано от един лекар по дентална медицина	бр.	НСИ	1 585 (2020 г.)	1 000
Стратегическа цел 3. Съхраняване на околната среда и развитие на културните дадености					
1	Обществени сгради с внедрени мерки за ЕЕ	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	7
2	Загуби по водопреносната мрежа	%	ВиК оператор	70,30 (2019 г.)	40

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
3	Туристическите фестивали и събития, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	бр.	Община Павликени, ЕСТИ „Регистър на туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx	11 (2020 г.)	13
4	Туристическите атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	бр.	Община Павликени, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.government.bg/TARegister.aspx	15 (2020 г.)	18

12.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Растеж и развитие на икономиката на база на местния потенциал					
1	Брой подкрепени предприятия	бр.	ИСУН; МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	15
2	Общо предприятия	бр.	НСИ	825 (2018 г.)	850
3	Брой на заетите лица в нефинансовите предприятия	бр.	НСИ	4 056(2018 г.)	4 100
4	Произведена продукция	хил. лв.	НСИ	328 033 (2018 г.)	400 000
5	Ниво на безработица	%	НСИ, ДБТ Павликени	7,9 (2019 г.)	5
Приоритет 2. Модернизирана и съобразена с потребностите на населението и икономиката техническа инфраструктура					
1	Дължина на рехабилитираната улична мрежа	км	Община Павликени	0 (2020 г.)	15
2	Дължина на рехабилитирани пътища от общинската пътна мрежа	км	Община Павликени	0 (2020 г.)	25
3	Намаляване на загубите на вода при пренос по водопроводната мрежа	%	ВиК оператор	70,3 (2019 г.)	58
4	Дължина на реконструираната водопроводна мрежа	км	ВиК оператор	0 (2020 г.)	12
5	Изграден общински приют за безстопанствени животни	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	1
Приоритет 3. Развитие на социалната сфера и на човешкия потенциал					

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
1	Училищни сгради с подобрена енергийна ефективност	бр.	ИСУН; Община Павликени	0 (2020 г.)	3
2	Изграден център за приобщаване и социална интеграция на деца от уязвими общности в извънучебно време	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	1
3	Изградени спортни площадки	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	5
4	Изградени детски площадки	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	3
Приоритет 4. Подобряване на жизнената среда, опазване на околната среда и развитие на туризма					
1	Реконструирани/нови паркове и зони за отдих	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	5
2	Реконструкция на общински пазар	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	1
3	Реализиране на проекти за рекултивация/управление на отпадъците	бр.	ИСУН 2020; Община Павликени	0 (2020 г.)	3
4	Рехабилитирани/нови екопътеки	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	3
5	Разработени нови туристически маршрути	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	2
Приоритет 5. Добро управление в диалог със заинтересованите страни и подобряване на административния капацитет					
1	Участие в проекти за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) със съседни общини	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	4
2	Брой проведени групови обучения за администрацията	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	10
3	Разработена онлайн платформа за стимулиране на гражданското участие в управлението	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	1
4	Служители в общината преминали обучение	бр.	Община Павликени	0 (2020 г.)	100

13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативна финансова таблица е неразделна част от ПИРО Павликени и дава ориентировъчна информация относно необходимите финансови ресурси за реализацията на плана. Финансовата таблица илюстрира в хил. лв. и в проценти двете най-важни деления на финансовия ресурс – по приоритетни направления и по източник на финансиране.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	590	1%	8 250	8%	12 850	13%	80 120	79%	101 810	39.6%
Приоритет 2	2 101	2%	47 097	43%	58 345	54%	827	1%	108 370	42.2%
Приоритет 3	911	4%	15 717	63%	8 294	33%	0	0%	24 922	9.7%
Приоритет 4	2 468	12%	4 539	21%	12 588	59%	1 600	8%	21 195	8.2%
Приоритет 5	190	25%	84	11%	476	63%	0	0%	750	0.3%
ОБЩО	**6 260**	**2%**	**75 686**	**29%**	**92 554**	**36%**	**82 547**	**32%**	**257 047**	**100%**

Фигура 36: Разпределение на финансовия ресурс по източници

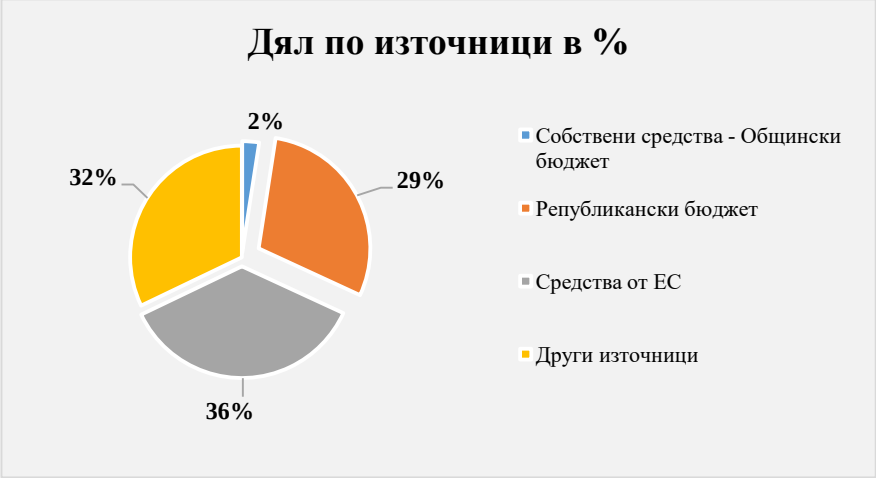

Фигура 37: Разпределение на финансовия ресурс по приоритети

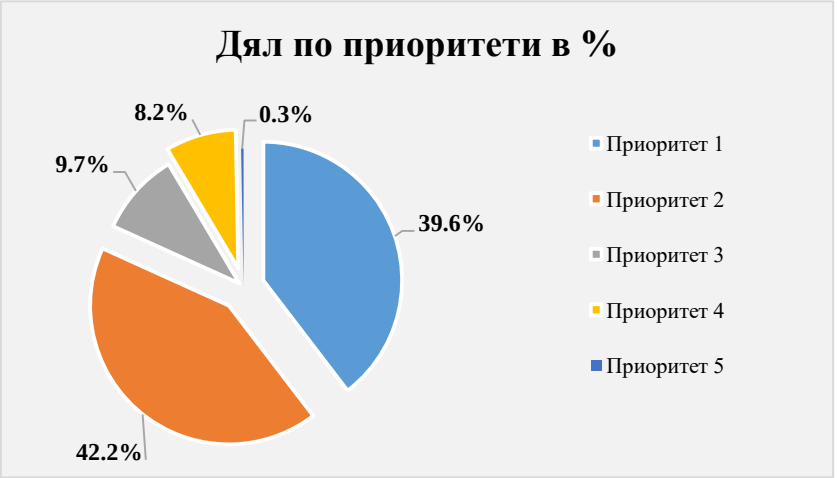

14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр. бр. 60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027 г.
- https://www.riosvt.org/wp-content/uploads/2020/05/RIOSV-VT-reg.doklad_2019.pdf, Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 година РИОСВ – Велико Търново
- http://eea.government.bg/zpo/bg/, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- http://natura2000.moew.government.bg, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- НСИ, Текуща статистика
- https://infostat.nsi.bg/, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- http://www.pavlikeni.bg/, Официален сайт на Община Павликени
- Общински план за развитие на община Павликени 2014-2020 г., Община Павликени
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Общ устройствен план на Община Павликени, 2017 г.
- Екологична оценка на ОУПО Павликени, 2016 г.
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Павликени 2020-2030 г.
- Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Павликени 2019-2020 г.
- Устройствен правилник за организацията и дейността на общинската администрация в община Павликени.
- Европейски зелен пакет, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ
- Програма за развитие на туризма в община Павликени 2019-2023 г.

15. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 – Програма за реализация на ПИРО Павликени;

Приложение 2 – Комуникационна стратегия;

Приложение 3 – Доклад с резултати от анкетно проучване;

Приложение 4 – Програма за развитие на туризма на територията на община Павликени 2019-2023 г.

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
Общо П1				**101 810**									
Приоритет 1: Растеж и развитие на икономиката на база на местния потенциал	1. Насърчаване на предприемачеството и подкрепа за стартиращите предприятия	Насърчаване на стартиращите предприятия		3 520	ОПИК, ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Бизнес организации
		Изграждане на фотоволтаични централи на земеделски, необработваеми земи и сгради, общинска собственост		75 000	Частни инвестиции	X	X	X	X	X	X	X	Бизнес организации; Общинска администрация
	2. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес	Инвестиции в земеделски стопанства		1 200	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Земеделски производители
		Подпомагане участието на местните производители в изложения и панаири		70	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Местни производители, Общинска администрация
		Информиране за възможностите за финансиране по европейски и други програми на интернет страницата на общината		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Административна подкрепа в изготвяне и реализация на инвестиционните проекти		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на индустриална зона/парк Павликени	Зона А	10 000	ОБ, РБ, ИТИ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Съседни общини, Бизнес и НПО
		Предоставяне на свободни терени за инвестиционни проекти при преференциални условия, с ангажимент за разкриване на работни места		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	3. Повишаване инвестиционния интерес към общината	Разширяване на контактите с чужди бизнес партньори, организиране и участие в бизнес форуми и срещи		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Разработване на страницата на общината раздел "бизнес профил" съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори		20	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Привличане на инвеститори		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на селскостопанска борса - ХЪБ при с. Бутово, съгл. предвижданията на ОУП Павликени	Зона Г	2 000	ПРСР, ОПИК	X	X	X	X	X	X	X	Местни производители, Общинска администрация, съседни общини
		Създаване и изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие		10 000	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Съседни общини, Бизнес и НПО
Общо П2				**108 370**									
Приоритет 2: Модернизирана и съобразена с потребностите на населението и икономиката техническа инфраструктура	1. Обновяване на междуселищната пътна инфраструктура	Реконструкция на участък от РПМ от км 26+639 до 34+507 път III-303 Левски-Павликени-Керека	Зона А	8 000	РБ	X	X	X	X	X	X	X	АПИ
		Подмяна на водопроводна мрежа в с. Росица и рехабилитация на път VTR2211 (Бяла черква –Росица) от км 1+000 до км 4+070	Зона А	2 632	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане път IV-ти клас от път III-303 при км 36+770 до ул. "Юнак" гр. Бяла Черква /начало на регулацията гр. Бяла Черква/, община Павликени	Зона А	1 400	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и рехабилитация на път VTR2209 /III-502/ Горна Липница - Паскалевец /VTR1202/ от км 0+000 до км 8+683.60"	Зона В	6 490	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	2. Проектиране и реконструкция на селищната улична инфраструктура, вкл. улично осветление	Реконструкция бул. „Княз Дондуков – Корсаков“ – от РТ1 до ОТ165	Зона А	1 270	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция на бул. „Руски“ – от РТ 247 до ОТ 227	Зона А	459	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Проектиране и реконструкция на ул. "Трети март" от ул. "Атанас Хаджиславчев" до кръстовището на ул. "Димитър Благоев" и ул. "Хаджи Димитър"	Зона А	1 929	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Проектиране и реконструкция на ул. "19-ти февруари"	Зона А	1 430	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на кръгово кръстовище на ул. "Г. С. Раковски" и ул. "Бачо Киро"	Зона А	150	ОБ, РБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация и АПИ
		Проектиране и изграждане на нови зони за паркиране между улиците "Васил Левски" и "Цар Иван Асен II"	Зона А	250	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Рехабилитация и модернизация на системите за външно изкуствено осветление на гр. Павликени и гр. Бяла черква, община Павликени	Зона А	833	ОБ, ФМ ЕИП	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Рехабилитация и модернизация на системите за външно изкуствено осветление в населените места на община Павликени	Зони Б, В, Г	1 840	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане и ремонт на тротоари в населени места		300	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в населените места на община Павликени, включващ рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа на гр. Бяла черква и на с. Караисен	Зони А и Б	6 987	ПРСР	X							Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	3. Реконструкция на ВиК мрежи	Реконструкция на тласкателен водопровод с. Росица – с. Вишовград		707	РБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Допълнително водоснабдяване на с. Върбовка	Зона В	2 253	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на проект Рехабилитация на водопроводната мрежа на гр. Павликени – втори етап. Доизграждане и реконструкция на водопроводна мрежа в община Павликени - Подетапи 1 и 7	Зона А	5 361	ПУДООС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на проект Рехабилитация на водопроводната мрежа на гр. Павликени – втори етап. Доизграждане и реконструкция на водопроводна мрежа в община Павликени - Подетапи 2,3,4 и 5	Зона А	1 968	ПУДООС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на проект Рехабилитация на водопроводната мрежа на гр. Павликени – втори етап. Доизграждане и реконструкция на водопроводна мрежа в община Павликени - Подетап 6	Зона А	482	ПУДООС	X	X	X					Общинска администрация
		Реконструкция и модернизация на водоснабдителната система на с. Недан	Зона Г	6 748	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и модернизация на водоснабдителната система на с. Стамболово	Зона А	5 261	ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и подмяна на довеждащи водопроводи за гр. Бяла черква, с. Дъскот, с. Лесичери, с. Недан и други населени места от общината		30 000	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	ВиК Йовковци, Общинска администрация
		Изграждане на "Общински приют за безстопанствени животни" в УПИ V, кв. 19 по ПУП на гр. Павликени	Зона А	450	ОБ	X							Общинска администрация
		Основен ремонт на общинско общежитие и преустройството му за социални жилища и туристическа спалня за групи	Зона А	10 000	РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	4. Обновяване и доизграждане на сграден фонд публична/частна общинска и държавна собственост и жилищни сгради, в т.ч. мерки за енергийна ефективност	Техническа паспортизация на сгради, общинска собственост		50	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Текуща поддръжка, ремонт и преустройства на общинския сграден фонд		120	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Повишаване на енергийната ефективност – замяна на горива/котли, подмяна и реконструкция на отоплителни инсталации в обекти, общинска собственост, изграждане на съоръжения, използващи енергия от ВИ		400	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради	Зона А	8 000	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Граждански сдружения
		Повишаване енергийната ефективност на сгради публична/частна общинска и държавна собственост	Зона А	2 000	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Оптимизиране и изграждане на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания		200	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на нов квартал/разширение в Гробищен парк гр. Павликени	Зона А	400	ОБ	X	X						Общинска администрация
Общо ПЗ				**24 922**									
Приоритет 3: Развитие на социалната сфера и на човешкия потенциал	1. Реконструкция на образователната и културната тинфраструктури, в т.ч. мерки за енергийна ефективност	Повишаване енергийната ефективност на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, с. Батак	Зона Б	560	РБ	X	X	X					Общинска администрация
		Повишаване на енергийната ефективност в ОУ „Филип Тотю”, с. Върбовка	Зона В	205	РБ	X	X	X					Общинска администрация
		Реконструкция, ремонт и оборудване на ОУ „Климент Охридски”, гр. Павликени	Зона А	1 600	СЕС	X	X	X					Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	2. Подобряване на социалните и здравните услуги	Разширяване и подобряване на здравните услуги в детска ясла, детските градини и училищата		200	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Подпомагане обучението на медицински кадри с ангажимент за професионална реализация		20	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Текущи ремонти в сградите, в които се предлагат социални услуги на територията на общината		500	ОБ, ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Разкриване на нови социални услуги в сградата на бившия ДДУИ, с. Михалци: 2 броя ЦНСТ за възрастни хора с деменция, с общ капацитет 30 потребители и съпътстваща услуга - Дневен център за възрастни с увреждания, с капацитет 30 потребители	Зона А	539	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на рекреативен център за приобщаване и социална интеграция на деца от уязвими общности в извънучебно време		3 154	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Модернизиране на оборудването и обзавеждането на Детска ясла – Павликени – Млечна кухня	Зона А	50	ОБ, РБ	X							Общинска администрация
		Развитие на приемна грижа		3 973	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	АСП
		Осигуряване на възможност за социално включване на лицата с увреждания чрез програми, осигуряващи работни места за лица с увреждания		1 010	ОПРЧР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на проект "Социално-икономическа и образователна интеграция на уязвими групи в община Павликени"		150	ОПРЧР, НОИР	X							Общинска администрация
		Организиране предоставянето на асистентската подкрепа за възрастни хора и лица с увреждания, които не се финансират по реда на Закона за личната помощ		2 310	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
		Осигуряване приложението на Закона за личната помощ в община Павликени за лицата с увреждания		6 720	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Патронажна грижа		1 445	ОПРЧР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	3. Подобряване на възможностите за практикуване и развитие на спорта	Изграждане на спортна площадка в УПИ III-и паркинг в УПИ IV, кв. 143 в гр. Павликени	Зона А	140	ОБ	X							Общинска администрация
		Реконструкция и доизграждане на туристическа база на язовир "Александър Стамболийски"		400	ОБ, СЕС				X	X	X	X	Общинска администрация
		Енергоспестяващи мерки на покрит плувен басейн , кв. 91, УПИ III по ПУП на гр. Павликени	Зона А	480	ОБ, СЕС	X	X						Общинска администрация
		Реконструкция и модернизация на Спортна зала "Йордан Петров – Графа" гр. Павликени	Зона А	500	СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
	4. Изграждане на детски площадки	Изграждане на детски площадки със съоръжения, достъпна среда, благоустрояване и ремонт на ограда на Детска градина "Слънце"	Зона А	133	Красива България	X	X						Общинска администрация
		Изграждане на детска площадка в ОУ "Св. Климент Охридски", гр. Павликени	Зона А	150	Красива България			X	X				Общинска администрация
		Изграждане на детска площадка в СУ "Бачо Киро", гр. Павликени.	Зона А	150	Красива България		X	X					Общинска администрация
		Изграждане на детска площадка в ДГ "Атанас Неделчев", гр. Бяла черква	Зона А	150	Красива България			X	X				Общинска администрация
		Рехабилитация на съществуващата общ. зона за отдих със спортни и детски площадки във вътрешноквартално парково пространство в УПИ I за ЖС КОО спорт и отдих кв. 65 гр. Павликени	Зона А	100	ОБ, ПРСР	X	X	X					Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	5. Оптимално използване и развитие на човешките ресурси	Участие на общината в програми, насочени към осигуряване на заетост на продължително безработни лица		183	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДБТ
		Усъвършенстване на системата за работа с работодатели с цел максималното им обхващане и използване на предлаганите услуги от ДБТ		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДБТ
		Засилване на социалната интеграция на хората в неравностойно положение, в т.ч. хората, изложени на социално изключване, малцинствата и хората с увреждания		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДБТ
	6. Повишаване на мотивацията, подобряване на достъпа до образование и предоставяне на обучение отговарящо на съвременните изисквания	Разработване и прилагане на дългосрочна програма за промяна приема на ученици в професионалните училища в съответствие с конкретните потребности на бизнеса.		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Училища, Бизнес и НПО
		Засилване ролята на информационните и комуникационните технологии в училищата		100	РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Училища
		Създаване на условия за привличане на млади хора за стаж в местни предприятия - дуално обучение		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Училища, Бизнес организации
		Подкрепа за професионално обучение на предприемачи и самонаети		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Училища, Бизнес организации

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
Общо П4				**21 195**									
Приоритет 4: Подобряване на жизнената среда, опазване на околната среда и развитие на туризма	1. Облагородяване на градската среда	Реконструкция и модернизация на Младежки парк – кв. 38 по ПУП на гр. Павликени	Зона А	390	ОБ, ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и облагородяване на парк "Кирил Ракаров"в УПИ II/за парк/, кв. 86	Зона А	500	ОБ, ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и облагородяване на част от парк "Кирил Ракаров" УПИ VI - озеленяване, кв. 132 /до зоокът/	Зона А	695	ОБ, ПРСР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Рехабилитация на обществени зелени площи зелена площ около паметници в селата Стамболово и Михалци	Зона А	125	ПРСР	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Рехабилитация на обществена зелена площ в УПИ III-За градина, кв. 5 в с. Дъскот	Зона А	105	ПРСР	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Изграждане на обществени зони за отдих в селищен парк, местност "Маринополци", поземлен имот с идентификатор № 55052.239.35	Зона А	100	ПРСР	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Реконструкция, модернизация и благоустрояване на Общински пазар, УПИ I, кв.84, гр. Павликени	Зона А	2 000	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Актуализиране на програма за опазване на околната среда		5	ОБ				X				Общинска администрация
		Рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци на територията на община Павликени	Зона А	3 255	ОПОС и ОБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Изграждане на претоварна площадка за претоварване на събраните ТБО	Зона А	250	ОБ	X	X						Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	2. Екология и управление на отпадъците	Изграждане на депо за строителни отпадъци	Зона А	200	ОБ, СЕС	X	X						Общинска администрация
		Изграждане на компостираща инсталация	Зона А	300	СЕС		X	X					Общинска администрация
		Пилотни и демонстрационни проекти, свързани с оползотворяване на отпадъците и устойчиво екологично развитие		400	СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изпълнение на проект „Ефективно управление при извънредни ситуации в трансграничния регион Кълъраш - Велико Търново” по Програма ИНТЕРРЕГ V-A Румъния - България 2014-2020 г.	Зони А, Г	925	ИНТЕРРЕГ	X							Общинска администрация
		Рехабилитация на екопътека „Негованка“	Зона А	1 000	Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Разширяване и обновяване на зоокът Павликени	Зона А	2 500	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изготвяне на инвестиционен проект и модернизация на Античен керамичен център (АКЦ) Павликени, изложбена площ/галерия и/или други обекти	Зона А	685	ОПРР	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция на търговска сграда за постоянна изложбена зала и галерия на местни творци	Зона А	1 000	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реставриране, социализация и популяризиране на „Марков камък“ край с. Лесичери	Зона А	400	РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
	3. Развитие на туристическия потенциал	Реализиране на предвидените в ОУП културно-исторически маршрути "По следите на древните" и "Пътя на лозата"		3000	Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Съседни общини, Бизнес и НПО
		Придобиване, облагородяване и реконструкция на парк "Славееви гори" гр. Бяла черква	Зона А	300	ОБ, СЕС	X	X	X					Общинска администрация
		Изграждане на комплекс "Панаир на декоративната роза и разсад" - част от проект за ИТИ със съседни общини (В. Търново, Севлиево, Свищов, Сухиндол, П. Тръмбеш)	Зона А	3000	Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)			X	X	X	X	X	Общинска администрация, Съседни общини, Бизнес и НПО
		Реклама на туристическия продукт в общината		60	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Бизнес и НПО
		Актуализиране на програма за развитие на туризма на територията на община Павликени за периода 2019-2023 година		0				X					Общинска администрация
Общо П5				**750**									
Приоритет 5: Добро управление в диалог със заинтересованите страни и подобряване на административния капацитет	1. Повишаване на административния капацитет и насърчаване на междуобщинското сътрудничество и европейското партньорство	Повишаване квалификацията на администрацията чрез обучения		40	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Провеждане на срещи със заинтересовани страни		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Павликени за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**257 047**									
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Дигитализация на администитративното обслужване	Разработване на онлайн платформи за подобряване на гражданското участие в управлението		70	Програма за електронно управление и техническа помощ, ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Модернизация на административния софтуер и хардуер		340	Програма за електронно управление и техническа помощ, ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Електронизация на административното обслужване по кметствата, обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център		240	Програма за електронно управление и техническа помощ, ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни		60	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

** Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

***Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само*